

Vlaanderen
is ondernemen

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen
en het “Fonds voor Flankerend Economisch
en Innovatie Beleid – Hermesfonds”

JAARVERSLAG 2016

Overzicht

VOORWOORD.....	3
MISSIE VAN HET AGENTSCHAP INNOVEREN EN ONDERNEMEN	5
DEEL I.....	6
1. INFORMEREN EN ORIËTEREN	7
2. BEVORDEREN VAN HET ONDERNEMERSCHAP.....	19
3. STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE	34
4. DE OMGEVINGSFACTOREN FACILITEREN	47
5. OPDRACHTEN VAN DE VLAAMSE REGERING.....	53
6. ONDERSTEUNING VAN INTERNATIONALE SAMENWERKING.....	59
7. TRANSITIE INDUSTRIE 4.0.....	62
DEEL II.....	63
1. BESLISSINGSCOMITÉ BIJ HET HERMESFONDS.....	64
2. STIMULEREN VAN GROEI, TRANSFORMATIE EN INNOVATIE	66
3. INTERNATIONALE COFINANCIERING	74
4. CLUSTERBELEID EN SPECIEFIEKE INITIATIEVEN	80
DEEL III.....	85
1. EEN EFFICIËNT BEHEER VAN HET EFRO - FONDS: VLAAMS EFRO-PROGRAMMA	86
2. EEN EFFICIËNT BEHEER VAN HET EFRO-FONDS: INTERREG -PROGRAMMA'S	88
DEEL IV.....	91
1. ORGANISATIESTRUCTUUR.....	92
2. PERSONEEL	93
3. FINANCIËN EN FACILITY.....	94
4. ORGANISATIEBEHEERSING	95
5. INFORMATICA & PROCESSEN	96
6. MONITORING	97
7. COMMUNICATIE.....	102
BIJLAGEN	104

VOORWOORD

Op 1 januari 2016 werd de fusie tussen het Agentschap Ondernemen en het IWT afgerond en ging het Agentschap Innoveren en Ondernemen van start. Dit agentschap is het unieke aanspreekpunt voor ondernemers en ondernemingen in Vlaanderen voor alles wat met hun bedrijfsactiviteiten te maken heeft. Startende ondernemers, ondernemers, individuele ondernemingen en groepen van ondernemingen kunnen met hun vragen voor informatie, hulp en steun bij het agentschap terecht. Het versterken van de klantgerichtheid van de overheid is de rode draad in de werking. Dat betekent: instrumenten die afgestemd zijn op de behoeften en vragen van ondernemers en ondernemingen en duidelijkheid, eenvoud en transparantie (lage drempels, snelle en simpele procedures) in organisaties, structuren en instrumenten.

In 2016 werd in eerste instantie de continuïteit van de dienst- en steunverlening verzekerd zodat er ondanks de transitie geen breuk was in de ondersteuning van Vlaamse bedrijven. Daarnaast waren er een aantal trajecten gericht op de vereenvoudiging en stroomlijning van het instrumentarium zoals de hervorming van de kmo-portefeuille en de lancering van de kmo-groeisubsidie. Bij de uitrol van het nieuwe clusterbeleid werden 13 innovatieve bedrijfsnetwerken en 4 speerpuntclusters geselecteerd.

Ook in het beleid met betrekking tot het stimuleren en ondersteunen van ondernemerschap werden belangrijke stappen gezet. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen stelde in 2016 11 partners aan om de doelstellingen “Meer starters, meer blijvers en meer groeiers” vorm te geven. Verder werd werk gemaakt van een geïntegreerde front-office als aanspreekpunt voor ondernemers en ondernemingen in Vlaanderen. De front-office van het agentschap omvat ook Flanders DC en de innovatiecentra, die vanuit hun invalshoek bedrijven bedienen onder regie en met steun van het agentschap.

Op het vlak van governance is het organigram voor de nieuwe organisatie verder gespecificeerd, werd het directiecomité samengesteld en het beslissingscomité bij het Hermesfonds geoperationaliseerd. Daarnaast werd een traject opgestart met de directieraad om de prioriteiten af te bakenen waarop het Agentschap Innoveren en Ondernemen zich op korte en middellange termijn dient te richten.

Het werk is hiermee uiteraard niet af. De focus ligt in 2017 op het benutten van de kansen van de fusie en het zoeken naar synergie tussen het instrumentarium op het vlak van innovatie en ondernemen. Er wordt verder veel aandacht besteed aan de uitbouw van een logisch en geïntegreerd ondersteunings- en dienstverleningslandschap (inclusief kennisdiffusie), met een verdere integratie van de front-office, een gedeeld dossiersysteem en een gespecialiseerde backoffice. Daarnaast blijft ook de harmonisering en afstemming van de economie- en innovatie-instrumenten op het vlak van steun hoog op de agenda staan, zodat de stakeholders een logisch samenhangend beeld krijgen. Dit moet ook bijdragen tot radicaal vereenvoudigen en het zichtbaar maken van de impact.

Naast de bijzondere inspanningen die gericht waren op de opstart van het Agentschap Innoveren en Ondernemen, werd ook in 2016 de reguliere werking van het agentschap ter ondersteuning van de economie, innovatie en het ondernemerschap in Vlaanderen verdergezet. Dit jaarverslag biedt een exhaustief overzicht van de subsidies, steun en diensten die het agentschap in 2016 aangeboden heeft en geeft zo een beeld van de diversiteit aan maatregelen waarmee het agentschap de economie, innovatie en het ondernemerschap in Vlaanderen ondersteunt.

Bernard De Potter

Administrateur-generaal

MISSIE van het Agentschap Innoveren en Ondernemen

Gedreven door de noden van de ondernemingen en de economische en maatschappelijke uitdagingen draagt het Agentschap Innoveren en Ondernemen bij tot een versterkt klimaat van duurzame economische groei en jobcreatie in Vlaanderen via:

1. het stimuleren van alle vormen van ondernemerschap;
2. het verhogen van het groeipotentieel en het innoverend vermogen van de Vlaamse ondernemingen;
3. het creëren van stimulerende omgevingsfactoren voor het ondernemen.

In het kader van de vervulling van de missie, vervult het agentschap essentieel een regisseursrol en treedt het slechts op als actor in complementariteit met de activiteiten van de private sector en intermediaire organisaties.

TAKEN

Om de missie waar te maken, voert het Agentschap Innoveren en Ondernemen, op het grondgebied van het Vlaamse Gewest, de volgende taken uit:

1. het informeren van ondernemers en kandidaat-ondernemers over ondernemerschap en innovatie;
2. het creëren van een cultuur van ondernemerschap en innovatie bij ondernemers en kandidaat-ondernemers;
3. het stimuleren en ondersteunen van andere bestuurslagen en beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid tot het voeren van een innovatiegericht en ondernemingsvriendelijk beleid;
4. het aansturen en organiseren van een front-office als universele toegangspoort voor de ondernemingsvragen aan de overheid en voor specifieke vragen over het overheidsinstrumentarium gericht op ondernemingen;
5. het selecteren en financieel steunen van projecten en activiteiten van ondernemingen, maar ook van andere instellingen, organisaties en personen, ter bevordering van het innoverend vermogen en ondernemerschap;
6. het regisseren en coördineren van een actief en transparant netwerk van actoren die middelen ontvangen van het agentschap voor de uitvoering van projecten en activiteiten ter bevordering en ondersteuning van het innoverend vermogen en ondernemerschap in Vlaanderen;
7. het ontwikkelen en uitvoeren van het ruimtelijk-economisch beleid, met inbegrip van het brownfieldconvenantenbeleid en bemiddelingsopdrachten;
8. het coördineren en uitvoeren van de taken met betrekking tot 'toegang tot het beroep' in het algemeen en in het bijzonder de taken met betrekking tot ondernemersvaardigheden, ambulante en kermisactiviteiten en beenhouwer-spekslager;
9. het ontwikkelen en uitvoeren van een integraal handelsvestigingenbeleid, waaronder in het bijzonder het behandelen van socio-economische vergunningen;
10. het gericht faciliteren en financieel ondersteunen van de deelname aan 'ondernemingsgeoriënteerde' internationale programma's;
11. het uitvoeren van opdrachten voor de Europese Commissie, waaronder het beheer van de EFRO-fondsen;
12. het administratieve, inhoudelijke en financiële beheer en de opvolging van initiatieven en opdrachten, opgedragen door de Vlaamse Regering;
13. het uitvoeren van het beleidsondersteunende taken.

DEEL I

**Activiteiten van het Agentschap Innoveren
en Ondernemen in eigen beheer**

1. Informeren en oriënteren

1.1. Algemene werking front-office

In het Vlaams regeerakkoord 2014 – 2019 werd de volgende doelstelling voor het agentschap opgenomen: “Agentschap Innoveren en Ondernemen richten we in als het uniek ondernemingsloket, het frontoffice van de Vlaamse overheid waar de ondernemer met al zijn vragen terecht kan.”

De front office van het Agentschap Innoveren en Ondernemen staat in voor de rechtstreekse interactie met bedrijven omtrent hun vragen m.b.t. innoveren en ondernemen aan de overheid en het instrumenten- en dienstenaanbod vanwege het agentschap en zijn (gesteunde) partners. De kern van de front office werking wordt gevormd door het contact center van het agentschap en de rechtstreekse partners, zijnde de Innovatiecentra en FlandersDC. Daarnaast wordt ook een virtuele front-office uitgebouwd in de vorm van een digitaal loket.

Geïntegreerde front office werking

Om een efficiënte en effectieve werking van de front office te verkrijgen, werd met de Innovatiecentra en Flanders DC in 2016 een projectgerelateerde aanpak opgestart d.m.v. volgende projecten/trajecten:

1. **Beeldvorming/communicatie:** profilering van de front office naar externen.
2. **Traject/procesflow:** uitwerken van een intake en trajectvoorstel dat aangeboden wordt aan bedrijven dat inspeelt op hun individuele noden, maken van afspraken over de onderlinge doorverwijzing.
3. **Kennismanagement:** bepalen van de kerndiensten van de agentschappen, in kaart brengen van de kennis en competenties van de medewerkers, bepaling van het steun- en dienstenaanbod van elk van de organisaties en kennisborging met uitwisseling van ervaringen.
4. **Vorming:** bepalen van de competenties ter ondersteuning van onze dienstverlening, behoefteanalyse en opstelling programma.
5. **CRM & Monitoring:** uitbouw van het CRM systeem met monitoring en rapportering van de resultaten van de geïntegreerde front office werking, toeleiding naar dienstverlening en onderlinge doorverwijzing in kaart brengen.

Convenanten

In 2016 werden de fundamenten van de front office werking gelegd. Op 1 juli 2016 keurde de Vlaamse Regering de addenda goed van de convenanten van de 5 Innovatiecentra en op 8 juli werd het convenant van Flanders DC goedgekeurd. Deze convenanten eindigen op 31 december 2020.

Hiermee werd de continuïteit van beide organisaties verzekerd met een scherpstelling van hun opdracht binnen de front office werking.

1.2. Werking van het contactcenter

Het Contact Center vormt het centraal aanspreekpunt van het Agentschap Innoveren en Ondernemen. De generieke mailbox info@agentschapondernemen.be, het centraal telefoonnummer (tel. 0800 20 555) en de provinciale buitendiensten fungeren hierbij als centraal aanspreekpunt voor ondernemers.

Informatieverstrekking over diensten en producten van het agentschap wordt zo veel mogelijk door het Contact Center afgehandeld. Dossier gebonden vragen worden door het Contact Center rechtstreeks doorverwezen naar de betrokken dienst.

Het Contact Center staat tevens in voor het beantwoorden van vragen over overheidsmaatregelen door ondernemers die niet weten tot wie ze zich moeten richten. De ondernemer kan er o.a. terecht voor informatie over subsidies, starten met een onderneming, financiering, vergunningen en regelgeving.

Gebruikte kanalen

Het centrale 0800-nummer is uitgegroeid tot het belangrijkste communicatiekanaal voor het Contact Center. Momenteel komen ongeveer 60% van de vragen via dit nummer binnen.

Tabel: gebruikte kanalen bij contact met het Contact Center

Gebruikte kanalen		
0800 20 555	13019	60%
info@vlaio.be	7694	35%
Overige	967	4%

Vooral voor eenvoudige vragen of vragen door prestarters (Centrale Examencommissie) wordt voor het 0800-nummer gekozen. Complexere vragen worden dan weer meestal per mail gesteld.

Doorlooptijd vragen

De systematische opvolging van vragen sinds 2013 door het Contact Center heeft een positieve impact gehad op de antwoordtermijnen van vragen. Vragen van ondernemers worden in 96% van de gevallen binnen de 3 werkdagen volledig beantwoord. 92% krijgt voor het einde van de volgende werkdag een reactie. Complexere vragen en vraagstellers die niet meteen terug bereikbaar zijn, zorgen ervoor dat er steeds een gedeelte van de vragen een doorlooptijd van meer dan 3 dagen heeft.

Klantentevredenheid

Wekelijks werd via een beperkte steekproef de tevredenheid van ondernemers over de werking van het Contact Center bevraagd.

Op een schaal van “zeer ontevreden, ontevreden, voldoende, goed, zeer tevreden”, gaf 86% van de bevraagde ondernemers aan goed of zeer tevreden te zijn over de snelheid. 81% gaf aan goed of zeer tevreden te zijn over het antwoord.

Tendensen 2016

Uiteraard heeft de fusie tussen Agentschap Ondernemen en het IWT een grote impact gehad op de werking van het Contact Center. Het team moest zich op korte tijd vertrouwd maken met de producten en diensten van de afdeling Innovatiesteun.

Verder zagen we in 2016 een stijging van het aantal vragen m.b.t. financiering (+ 25%) en ondernemerschap (+27%). waarbij dit laatste vooral verklaard kan worden door de projecten onder de noemer ‘Sterk Ondernemen’.

Anderzijds zagen we ook positieve effecten van de vereenvoudiging van de kmo-portefeuille (- 13% vragen) en de nieuwe inschrijvingsmodule voor de Centrale Examencommissie in samenwerking met het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) (- 71% vragen). Beide ingrepen samen hebben geleid tot 5.000 minder telefonische vragen om inlichtingen per jaar.

Vragen i.v.m. thema's die niet tot de kerntaken van het Agentschap Innoveren en Ondernemen behoren (milieu, ruimtelijke ordening, intellectuele eigendom, ...) werden in 2016 duidelijk minder gesteld.

Tabel: totaal aantal vragen Contact Center

Aantal vragen/jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016 t.o.v. 2015
Accountmanagement	432	213	217	220	262	279	+6,5%
Vraagarticulatie	1415	1926	2768	2986	3773	4478	+18,7%
Informeren	1529	3646	5006	3842	5149	3347	-35,0%
Niet geregistreerd in CRM-systeem	6624	10597	9905	10109	13964	13547	-3,0%
Eindtotaal	10000	16382	17896	17157	23148	21651	-6,5%

Tabel: thema's van de gestelde vragen

Thema van de vragen	Aantal vragen	Aandeel
Starten met een bedrijf	7375	36%
Financiering & Subsidies	4981	24%
Interne werking & Communicatie	2870	14%
Overige	5373	26%

(onder overige valt een zeer ruime waaier van thema's waaronder: vergunningen, milieu, energie, vestiging, design, intellectuele eigendom, werking partnerorganisaties Agentschap Innoveren en Ondernemen, internationaal ondernemen, ...)

Vooruitzicht 2017

De daling van het aantal informatieve vragen over de eigen producten en diensten zal zich in 2017 vermoedelijk doorzetten door een verdere vereenvoudiging van processen en regelgeving. Ook de vernieuwing van de website moet het ondernemers mogelijk maken om op een vlotte manier de nodige informatie online terug te vinden.

Het Contact Center zal verder inzetten op concrete werkafspraken met strategische partners (Innovatiecentra, Vlaamse Infolijn, PMV, FIT, Flanders DC, Dyzo, ...) en met de uitvoerders van door het Agentschap Innoveren en Ondernemen ondersteunde projecten om zo het volledige producten- en dienstenaanbod van de (Vlaamse) overheid naar ondernemers toe te ontsluiten.

1.3. Innovatiecentra

De Innovatiecentra (IC's) vormen sinds 2016 samen met Flanders DC vzw de kern van het front-office van het Agentschap Ondernemen en Innoveren. De IC's leggen zich toe op het stimuleren en begeleiden van innovatie bij ondernemingen met groeipotentieel.

Sinds medio 2015 worden de vijf Vlaamse Innovatiecentra aangestuurd door middel van een Convenant met de Vlaamse overheid. Artikel 2 van die convenanten stipuleert 'van zodra de fusie tussen het Agentschap Ondernemen en het IWT resulteert in de oprichting van een nieuw agentschap, kan de Vlaamse overheid een bijsturing aan dit Convenant voorzien om de activiteiten van het Innovatiecentrum optimaal af te stemmen op de werking van het nieuwe agentschap.'

In het voorjaar van 2016 werd bij elk van de vijf Convenanten eenzelfde addendum opgemaakt, dat door de Vlaamse Regering op 1 juli 2016 werd goedgekeurd en vervolgens per Innovatiecentrum door alle partijen werd ondertekend. In die addenda zijn ook aangepaste KPI's opgenomen die met ingang op 1 januari 2017 van kracht worden.

Voor de werking van de Innovatiecentra voor het werkjaar 2016 werd een totaalbudget van 4.429.286 euro voorzien.

Situering van de Innovatiecentra (IC) in het front office netwerk

De innovatiecentra zijn als lid van het (overheids-gesteund) ecosysteem ondernemerschapstimulering, en als structurele partner van het Agentschap Innoveren en Ondernemen, een specifiek overheidsgelieerd aanspreekpunt binnen dit ecosysteem van dienstverleners. In dit verband beschikken zij over een voldoende brede kennis van het volledige overheidsinstrumentarium en de rollen en taken van alle betrokken actoren.

De adviseurs moeten in staat zijn om bedrijven naar de meest geschikte partner in het netwerk door te verwijzen in de mate dat hun eigen aanbod niet strookt met de vraag.

Voor ondernemerschap specifieke problematieken moeten ze gericht kunnen doorverwijzen naar de uitvoerders van de overheidsopdracht inzake het organiseren van dienstverlening aan ondernemingen (gunning beslist door de VR op 4 mei 2016).

Afbakening doelgroep

De Innovatiecentra zullen bedrijven ondersteunen om innovatie duurzaam te verankeren in de bedrijfsvoering en de groeistrategie. Door doelgroepensegmentatie wordt nu vooral gefocust op bedrijven met groeipotentieel, waarbij innovatie en internationalisering een facet kan zijn om tot groei te komen naast inzet op andere aspecten zoals bv. de opmaak van een aangepast business model.

Front office werking

De Innovatiecentra hebben als opdracht ondernemingen toe te leiden naar het generiek overheidsinstrumentarium en de (gesteunde) dienstverlening inzake zowel innoveren als ondernemen.

Door **vraagarticulatie** zullen de Innovatiecentra in eerste instantie de noden van ondernemers vertalen en interpreteren. Voor het herformuleren en beantwoorden van deze vragen is specialisatie en inzicht vereist.

Door **accountmanagement** zullen complexere vragen van ondernemingen met betrekking tot overheidsmaatregelen worden beantwoord. Er zijn doorgaans meerdere contacten met de ondernemers en/of andere betrokken partijen en/of overheden vereist.

Ervaring leert dat veelvuldig complexere vragen over financiering worden gesteld, die gebaat zijn met een voldoende brede vraagarticulatie. Daarom werd het bestaande **accountmanagement van het Agentschap Innoveren en Ondernemen afgestemd en ingeschakeld** in de IC front office. Dit zal bijvoorbeeld verder toelaten om toe te leiden naar het Finmix aanbod in regie van het Agentschap, enz.

De opdracht van de innovatiecentra is 4-ledig:

1) Front-office van Agentschap Innoveren en Ondernemen

De IC's treden op als front office voor het Agentschap Innoveren en Ondernemen. Dit impliceert de ontsluiting van het overheidsinstrumentarium, en de begeleiding, toeleiding en wisselwerking over het gehele subsidie-instrumentarium van Agentschap Innoveren en Ondernemen, inclusief het Europese instrumentarium (NCP, EEN). De IC's zullen waar nodig informatieve roadshows, webinars,... (KMO-P, groeisubsidie,...) van het Agentschap mee ondersteunen.

2) Navigatorrol binnen het kennis ecosysteem

Als navigator binnen het gehele ecosysteem van kennisleveranciers, intermediairs en bedrijven streven de IC's ook de verdere verbetering na van de kennistransfert van de (kennis)actoren naar het bedrijfsleven en van de bedrijven onderling. In die zin organiseren zij ook geregeld sessies 'one-to-few', met bijzondere aandacht voor de ontsluiting van kennis bij de publiek gesteunde actoren (SOC's, speerpuntclusters,...). De programmering van dergelijke sessies wordt in samenspraak en onder regie van Agentschap Innoveren en Ondernemen maximaal afgestemd binnen het ecosysteem.

Occasioneel wordt ingezet op sessies 'one-to-many', maar dan in samenwerking met andere actoren ten einde middelen en inspanningen maximaal te bundelen en geen overaanbod in het veld te genereren.

Het netwerk zal zich binnen hetzelfde samenwerkingsverband ook verruimen naar de ontsluiting van niet technologische kennis zoals organisatiekunde, bedrijfspsychologie, vennootschapsrecht, enz.

3) Trajectbegeleiding 'one-to-one'

Meer focus zal worden gelegd op de verdere trajectbegeleiding van innoverende kmo's met groeipotentieel zodat de innovatie bij het bedrijf meer kans op slagen heeft en duurzaam kan geborgd worden. Zo gaat meer aandacht naar de uitvoering en implementatie van het eigenlijke innovatietraject, inclusief de stappen tot valorisatie.

4) Operationele excellentie en signaalfunctie

In een context van het voortdurend streven naar operationele excellentie werken de IC's binnen de front-office ook mee aan de vernieuwing/optimalisering van het overheidsinstrumentarium dat door het Agentschap Innoveren en Ondernemen wordt ontwikkeld en aangeboden, door knelpunten, hiaten en nieuwe opportuniteiten te signaleren in een geest van co-creatie en service design.

Dit met de expliciete inhoudelijke versterking voor het front-office onderdeel door dedicated teams van accountmanagers die door het agentschap ter ondersteuning ter beschikking gesteld worden.

Complementariteit binnen het netwerk ecosysteem

Naast het vervullen van een front office taak t.a.v. het agentschap, concentreren de IC's zich in hoofdzaak op een 'one-to-one' begeleiding van bedrijven. Omgekeerd schakelen de IC's op hun beurt partners in voor het aanbieden van een specifieke ondernemerschapsondersteuning waar dit nuttig of zelfs noodzakelijk is om de begeleiding volwaardig te kunnen invullen.

1.4. Flanders DC

Flanders DC is de front office van het Agentschap Innoveren en Ondernemen voor ondernemingen uit de culturele en creatieve sectoren. Flanders DC vormt het eerste aanspreekpunt voor alle ondernemersgerichte vragen en one-to-one begeleiding van de creatieve sectoren. Het verspreidt de boodschap van ondernemerschap naar zo veel mogelijk potentiële creatieve ondernemers. Flanders DC zet daarbij ook in op sensibilisering en toeleiding naar de generieke projecten die voorzien zijn binnen de werking rond Ondernemerschap. Deze projecten krijgen op hun beurt de opdracht om nauw samen te werken met Flanders DC en er zo voor te zorgen dat hun project ook geschikt is voor de creatieve economie.

Meer concreet heeft Flanders DC onderstaande opdrachten:

1. Flanders DC zal de visie-, kennis- en toolontwikkeling rond de specifieke noden en aanpak van de creatieve economie uitbouwen via studies, benchmarks en internationale voorbeelden. Zo kan Flanders DC specifieke inzichten, instrumenten, advies en inspiratie aanbieden die de generieke programma's aanvullen.
2. Flanders DC als frontoffice kan specifieke noden, hiaten en drempels opvangen in sectoren die zich nog volop aan het professionaliseren zijn: mode, design, games. Voor deze sectoren zal Flanders DC verder gaan dan kennisverspreiding en inzetten op accountmanagement bij het begeleiden van bedrijven bij de zakelijke kant van hun projecten.
3. Het nieuwe Flanders DC heeft schaalvoordelen voor de internationale promotie van Vlaamse bedrijven uit de culturele en creatieve sectoren, in afstemming met het FIT: uitrollen van acties die de bedrijven uit de creatieve economie ondersteunen bij het verruimen van hun markt door het betreden van de Vlaamse en internationale markt.
4. Het nieuwe Flanders DC werkt samen met lokale en regionale platformen in de culturele en creatieve sectoren rond kruisbestuiving tussen deze sectoren en de traditionele sectoren.

Flanders DC werd versterkt met de teams van Flanders Fashion Institute en Design Vlaanderen. Het nieuwe Flanders DC heeft daardoor meerdere schaalvoordelen:

- ▶ het beheer van één organisatie in plaats van meerdere organisaties;
- ▶ het efficiënt inzetten van expertise en instrumenten op meerdere programma's tegelijk. Bijvoorbeeld, een groot netwerk event kan internationale uitstraling beogen, maar eveneens matchmaking en spillover bevorderen;
- ▶ teams met expertise rond creatief ondernemen werken binnen dezelfde contouren zodat we inhoudelijke kruisbestuiving creëren tussen de programma's.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen zorgt voor het beheren en opvolgen van de convenanten tussen de Vlaamse overheid en Flanders DC: aanpassingen aan het bestaande convenant, opvolging van de rapporteringen en betalingen, ...

In 2016 werd voor Flanders DC op het Hermesfonds 1.208.000 euro vastgelegd (voor de lonen) en 1.141.000 euro voor de werkingskosten, op de begroting van het departement EWI.

1.5. Uitbouw digitaal loket

De Vlaamse Regering heeft in het regeerakkoord 2014-2019 bevestigd dat ze het e-loket voor ondernemers verder wil uitbouwen tot de digitale front office van de Vlaamse overheid. Het e-loket voor ondernemers is een overheidsbreed project dat met de steun van Vlaanderen Radicaal Digitaal en het Agentschap Innoveren en Ondernemen wordt uitgebouwd. Samenwerking met agentschappen en departementen met dienstverlening richting ondernemers en afstemming met de doelgroep staan centraal om maximaal meerwaarde te creëren.

Uitgangspunt is dat de ondernemer op één plaats via selfservice onder meer een gecentraliseerd en up-to-date statusoverzicht kan raadplegen van zijn dossiers bij de (Vlaamse) overheid, aanvragen voor erkenning, vergunning, subsidies, ... kan indienen. De ondernemer zal hierbij maar één keer hoeven in te loggen over alle systemen heen, waardoor de Vlaamse overheid gezien wordt als één transparante organisatie. Dit e-loket voor ondernemers moet leiden tot een vermindering van administratieve lasten en het verhogen van de transparantie voor de ondernemer t.o.v. de (Vlaamse) overheid.

In de pilootfase van het e-loket voor ondernemers - binnen Vlaanderen Radicaal Digitaal 2015 - werkten we vanuit het e-loket voor ondernemers samen met volgende projectpartners: Agentschap Innoveren en Ondernemen, departement Werk en Sociale Economie, Vlaamse Belastingdienst, departement Ruimte Vlaanderen, FIT, departement Leefmilieu, Natuur en Energie, het Agentschap Informatie Vlaanderen en het Facilitair Bedrijf. De agentschappen met dienstverlening aan ondernemers hebben het engagement genomen om dossierstatusinformatie van ondernemingen door te sturen naar het DOSSierstatusInformatieSysteem (DOSIS) en gebruik te maken van het Toegangs- en Gebruikersbeheer van de Vlaamse overheid (ACM/IDM) om aan te tonen dat het e-loket voor ondernemers technisch werkt en aansluit op de behoeften en noden van de ondernemer. De afdeling Bedrijfs- & Omgevingssteun is in deze fase intern betrokken voor het ontsluiten van de KMO-Portefeuille; zowel op het ontsluiten van het starten van de transacties als de dossierstatusinformatie. Het integratietraject voor elk van deze maatregelen is vandaag nog niet (volledig) afgewerkt.

Binnen Vlaanderen Radicaal Digitaal 2016 werkten we - op basis van bijkomende behoeftenanalyses bij de onderscheiden doelgroepen - verder aan het ontsluiten van het applicatief/transactioneel luik. De generieke bouwstenen m.b.t. notificatie en communicatie zoals voorzien binnen Vlaanderen Radicaal Digitaal zijn voor het e-loket voor ondernemers van heel groot belang gezien de meerwaarde van uniforme communicatiestromen voor de ondernemer. In Vlaanderen Radicaal Digitaal 2016 sluiten het Agentschap Natuur en Bos en de interne afdeling Bedrijfs- & Omgevingssteun aan voor het resp. ontsluiten van het platform 'passende beoordeling' en de hinderpremie. Dit geldt zowel voor het ontsluiten van het starten van de transacties als voor het ontsluiten van de dossierstatusinformatie binnen het e-loket voor ondernemers. .

Een eerste ontsluiting van het e-loket voor ondernemers zal publiek gelanceerd worden van zodra blijkt dat er voldoende maatregelen met meerwaarde voor de ondernemer via het e-loket voor ondernemers kunnen worden aangevraagd en opgevolgd en van zodra de oplossingen inzake eenvoudige toegang als voldoende worden ervaren door de doelgroep. Daarna zullen we het e-loket periodiek uitbreiden met nieuwe maatregelen en functionaliteiten die worden ontsloten in het e-loket (ook van andere bestuursniveaus).

Voor het e-loket werd in 2016 520.505,70 euro vastgelegd op het Hermesfonds en 635.774,60 euro op de begroting van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

1.6. Relatiebeheer lokale besturen

In 2016 werd met het relatiebeheer van het Agentschap Innoveren en Ondernemen gefocust op de lokale besturen en de producten of diensten van het agentschap waar ze een rol in hebben. Het gaat dan in bijzonder over de nieuwe of uitgebreide bevoegdheden sinds de staatshervorming: ambulante handel, socio-economische vergunning, hinder maatregelen. Verder ondernam relatiebeheer acties om lokale besturen te informeren over producten en diensten van het agentschap zodat ondernemers zo efficiënt en doeltreffend mogelijk worden geholpen, bij welk bestuursniveau ze zich ook aanmelden.

Het agentschap maakte daarbij maximaal gebruik van de kanalen en de samenwerking voorzien in het gesubsidieerde project (VVSG) de 'overlegtafels Economie': de regionale overlegtafels, de overlegtafels marktleiders, de basisopleiding, het e-zine, de thematische overlegtafels, de studiedagen, de adviesvragen en kennismakingsbezoeken, enz...

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen organiseerde daarnaast ook nog 6 bijeenkomsten van het overlegplatform ondernemingsvriendelijke gemeente; in het overlegplatform worden projectleiders van gesubsidieerde projecten samengebracht om kennis en ervaring te delen.

1.7. Toegang tot het beroep en vergunningen

Bij de 6^e Staatshervorming van 2014 is de bevoegdheid "Toegang tot het Beroep" overgedragen van het federale beleidsniveau naar het Vlaams Gewest. Op grond van het continuïteitsbeginsel blijft de overgedragen wetgeving van toepassing zolang zij niet is gewijzigd of opgeheven door het Vlaamse Gewest.

1.7.1. Ambulante handel en kermisactiviteiten

In 2016 werd in overleg met de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) en de vertegenwoordigers van de ambulante handelaren de wet en het koninklijk besluit betreffende de uitoefening en de organisatie van ambulante activiteiten herbekeken.

Dit resulteerde in:

- ▶ een ontwerp van decreet tot wijziging van artikel 8, 10 en 18 van de wet van 25 juni 1993 betreffende de uitoefening en de organisatie van ambulante en kermisactiviteiten;
- ▶ een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de wijziging van diverse bepalingen van het Koninklijk besluit van 24 september 2006 betreffende de uitoefening en de organisatie van ambulante activiteiten.

De doelstelling van deze wijzigingen is de wetgeving op de ambulante activiteiten te actualiseren en af te stemmen op de gewijzigde en evoluerende socio-economische realiteit en de noden van een modern beheer van handelsactiviteiten. Na structureel overleg met de verschillende stakeholders werd geconcludeerd een aantal uniforme basisregels op niveau van het Vlaams Gewest te behouden. Hierdoor wordt de ambulante handelaar beschermd tegen te uiteenlopende reglementen in verschillende gemeenten. Anderzijds is er nood aan meer autonomie voor steden en gemeenten om het marktenbeleid beter en sneller te kunnen afstemmen op de lokale noden en omstandigheden. De inzet voor de wijzigingen van de wet en het besluit zijn dan ook administratieve vereenvoudiging en verhoogde autonomie en verantwoordelijkheid voor steden en gemeenten.

Machtiging ambulante activiteiten en kermisactiviteiten

Krachtens artikel 3 van de wet is de uitoefening van de ambulante of kermisactiviteiten onderworpen aan een voorafgaande machtiging. De modaliteiten worden verder uitgewerkt in de koninklijke besluiten van 24 september 2006.

Bij de wijziging aan de wet en het koninklijk besluit werd niet getornd aan de machtiging ambulante activiteiten en de machtiging kermisactiviteiten.

De ondernemingsloketten verwerken de aanvraag. Het Vlaams Gewest staat in voor de productie van de machtiging ambulante handel die de ondernemingsloketten uitreiken aan de aanvrager.

Het Vlaams Gewest draagt de productiekosten en ontvangt de wettelijke tegemoetkoming.

Wat betreft de machtiging kermisactiviteiten staan de ondernemingsloketten zelf in voor de productie en storten zij een eenheidsvergoeding per machtiging door aan het Vlaams Gewest.

Aantal uitgereikte machtigingen

- ▶ machtigingen ambulante handel: 3.384
- ▶ machtiging kermisactiviteiten: 159

Wettelijk kader

- ▶ Wet van 25 juni 1993 betreffende de uitoefening en de organisatie van ambulante en kermisactiviteiten
- ▶ Koninklijk besluit van 24 september 2006 betreffende de uitoefening en de organisatie van ambulante activiteiten
- ▶ Koninklijk besluit van 24 september 2006 betreffende de uitoefening en de organisatie van kermisactiviteiten en ambulante activiteiten in kermisgastronomie
- ▶ Koninklijk besluit van 24 september 2006 houdende vaststelling van de vergoeding van de erkende ondernemingsloketten voor het beheer van de machtiging van ambulante activiteiten en van de machtigingen van kermisactiviteiten

1.7.2. Vestigingsvoorwaarden

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen volgt sinds de zesde staatshervorming het beleid met betrekking tot de vestigingsvoorwaarden voor ondernemingen op. Daarmee worden de wettelijke eisen, administratieve stappen en bijzondere formaliteiten omschreven, waaraan een ondernemer moet voldoen, voordat hij zijn beroep kan uitoefenen.

Adviezen

Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die zich wil vestigen dient zich in te schrijven in de Kruispuntbank van Ondernemingen.

Afhankelijk van de activiteiten die worden uitgevoerd dient de basiskennis bedrijfsbeheer te worden bewezen alsook de beroepsbekwaamheid in het geval van de 27 gereguleerde “ambachtelijke” beroepen.

Krachtens artikel III, 49, §1, van het Wetboek van Economisch Recht, Boek III, dient de inschrijving te gebeuren door een ondernemingsloket naar keuze die de vereiste bekwaamheden onderzoekt.

Indien een dossier bij het ondernemingsloket aanleiding kan geven tot interpretatiemoeilijkheden of in geval van verplichte adviesaanvraag, legt het ondernemingsloket het dossier voor advies voor aan het Agentschap Innoveren en Ondernemen, Dienst Toegang tot het Beroep.

Adviezen toegang tot het beroep: 483

Vestigingsraad

Bij een weigeringsbeslissing van een ondernemingsloket inzake de erkenning van beroepsbekwaamheden of basiskennis bedrijfsbeheer, kan de betrokkene binnen de 30 dagen bij aangetekend schrijven beroep aantekenen tegen deze weigeringsbeslissing bij de Vestigingsraad.

Totaal aantal dossiers Vestigingsraad: 16

- ▶ Gunstig: 8
- ▶ Ongunstig: 6
- ▶ Zonder voorwerp: 1
- ▶ Onontvankelijk: 1

Machtiging beenhouwer/spekslager

Deze vergunning wordt vereist voor het verkopen, het te koopstellen, het voor verkoop bewaren en het met het oog op verkoop uitsnijden van vers, bereid of verduurzaamd slachtvlees. Ze is niet vereist voor het verkopen van voorverpakt vers vlees of voorverpakt diepgevroren vlees.

Alvorens de machtiging wordt verleend dient de beroepsbekwaamheid te worden bewezen. Machtiging is op naam van de persoon die beroepsbekwaamheid bewijst en op vestigingseenheid.

De aanvrager kan zijn aanvraag voor machtiging rechtsreeks indienen bij de Dienst Toegang tot het Beroep of dit doen via tussenkomst van het ondernemingsloket.

De Dienst Toegang tot het Beroep staat in voor de productie en afgifte van de machtiging.

Aantal machtigingen: 478

Centrale Examencommissie

Wie één van de ondernemersvaardigheden (nl. basiskennis bedrijfsbeheer, intersectorale beroepsbekwaamheid of sectorale beroepsbekwaamheid) niet kan bewijzen door middel van een geldig diploma of praktijkervaring, kan een examen afleggen bij de Centrale Examencommissie.

Bij het slagen van het examen wordt een getuigschrift afgegeven dat toegang geeft tot de desbetreffende gereglementeerde activiteiten.

Tabel: vakgebieden voor centrale examencommissie

Examens	Ingeschreven	Geslaagd	%
Bedrijfsbeheer	5149	2669	51,84
BK	2175	902	41,47
Totaal Bedrijfsbeheer + BK	7324	3571	48,76
Algemeen aannemer	88	16	18,18
Begrafenisondernemer	10	5	50,00
Brood- en banketbakker	79	43	54,43
Dakdekkers- en waterdichtingsactiviteiten	65	32	49,23
Dentaaltechnicus	2	0	0,00
Droogkuiser-verver	1	1	100,00
Eindafwerkingsactiviteiten	121	26	21,49
Elektrotechnische activiteiten	95	69	72,63
Installateur-frigorist	2	0	0,00
Installatieactiviteiten centrale verwarming, klimaatregeling, gas en sanitair	95	26	27,37
Intersectorale kennis motorvoertuigen	131	61	46,56
Kapper/kapster	126	75	59,52
Masseur/masseuse	107	43	40,19
Opticien	18	5	27,78
Restaurateur of traiteur-banketaannemer	217	40	18,43
Rijwielen	36	21	58,33
Ruwbouwactiviteiten	42	17	40,48
Schoonheidsspecialist(e)	424	205	48,35
SCHRIJNWERKERS- EN GLAZENMAKERSACTIVITEITEN + Algemeen schrijnwerker	51	38	74,51
Sectorale beroepsbekwaamheid van de motorvoertuigen boven 3,5 ton	2	2	100,00
Sectorale beroepsbekwaamheid van de motorvoertuigen met maximale massa tot 3,5 ton	48	18	37,50
Slager-groothandelaar	4	1	25,00
Stukadoor-, cementeer- en dekvloeractiviteiten	52	14	26,92
Tegel-, marmer- en natuursteenactiviteiten	64	16	25,00
Voetverzorging	295	128	43,39

Herziening vestigingswetgeving

In haar Regeerakkoord 2014-2019 zet de Vlaamse Regering sterk in op economie en ondernemerschap. Zij wil in overleg met de belanghebbende organisaties, in eerste instantie de beroepsfederaties, werken aan een goed doordachte invulling van de nieuwe Vlaamse bevoegdheid 'toegang tot het beroep' en initiatieven nemen ter actualisering en versterking van het startend ondernemerschap in Vlaanderen. Het verhogen van de aantrekkelijkheid van het starten van een eigen zaak, het verlagen van drempels en de vermindering van de administratieve lasten behoren tot deze uitgangspunten.

Toegang tot het beroep dient moderner en kwaliteitsvoller te worden georganiseerd (beleidsbrief 2015-2016).

Tenslotte dient de Vlaamse vestigingswetgeving te worden afgestemd op de Europese regelgeving. Sinds 18 januari 2016 is de Europese Richtlijn 2013/55/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013 van toepassing. Zij wijzigt de Europese Richtlijn 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 september 2005 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties.

Deze Richtlijn heeft een grote impact op de gereguleerde beroepen. Mede hierdoor komt de huidige vestigingswetgeving zwaar onder druk te staan en dringt zich een grondige evaluatie op.

De evaluatie van de vestigingswetgeving is gestart met een grondige consultatieproces waarbij naast overkoepelende organisaties, de beroepsfederaties een belangrijke rol innemen.

Elk beroep wordt afzonderlijk behandeld.

Per sector/beroep werden één of waar mogelijk meerdere beroepsfederaties uitgenodigd deel te nemen aan een uitgebreid consultatieproces.

Volgende problemen worden beroep per beroep afzonderlijk geanalyseerd:

- ▶ impact van de Europese Richtlijn 2005/36/EG op de Vlaamse ondernemer;
- ▶ indijking regelgevende belemmeringen: proportionaliteitstest;
- ▶ huidige vestigingswetgeving: doeltreffendheid en afgestemdheid met huidige economische situatie en technologische vooruitgang.

Bijkomend wordt de sector specifieke uitdagingen mee in kaart gebracht.

Vanuit deze bevindingen zullen de nodige beleidsmatige voorstellen worden geformuleerd die, al dan niet, kunnen leiden tot wijziging van de bestaande regelgeving. Deze initiatieven worden verwacht in 2017.

Gelet op de omvang van het consultatieproces wordt binnen het kader van een bestaand raamcontract beroep gedaan op het extern bureau, Technum.

Wettelijk kader

- ▶ Programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemen;
- ▶ Koninklijk besluit van 3 februari 2007 betreffende de examens over de ondernemersvaardigheden;
- ▶ Ministerieel besluit van 4 april 2007 tot bepaling van diverse nadere regels inzake de centrale examencommissies voor de ondernemersvaardigheden;
- ▶ Wet van 26 juni 2002 betreffende de oprichting van de vestigingsraad;
- ▶ koninklijk besluit van 27 januari 1992 betreffende de presentiegelden en vergoedingen toe te kennen aan de leden van verscheidene organen en commissies die ressorteren onder het Ministerie van Middenstand;
- ▶ Koninklijk besluit van 14 januari 1993 tot bepaling van de voorwaarden tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van brood- en banketbakker in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen;
- ▶ Koninklijk besluit van 29 /11/1963 tot bepaling van de voorwaarden tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van slager-groothandelaar in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen;
- ▶ Koninklijk besluit van 21 december 1974 tot bepaling van de eisen tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van installateur-frigorist in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen;
- ▶ Koninklijk besluit van 24 februari 1978 tot bepaling van de eisen tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van droogkuiser-verver in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen;
- ▶ Koninklijk besluit van 13 juni 1984 tot bepaling van de voorwaarden tot uitoefening van de beroepswerkzaamheid van restaurateur of van traiteur-banketaannemer in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen;
- ▶ Koninklijk besluit van 21 december 2006 betreffende de beroepsbekwaamheid voor de uitoefening van zelfstandige activiteiten met betrekking tot fietsen en motorvoertuigen;
- ▶ Koninklijk besluit van 29 januari 2007 betreffende de beroepsbekwaamheid voor de uitoefening van zelfstandige activiteiten van het bouwvak en van de elektrotechniek, alsook van de algemene aanneming;
- ▶ Koninklijk besluit van 21 december 2006 betreffende de beroepsbekwaamheid voor de uitoefening van zelfstandige activiteiten op het gebied van lichaamsverzorging, van opticien, dentaaltechnicus en begrafenisondernemer;
- ▶ Ministerieel besluit van 22 april 2010 betreffende het beroep van beenhouwer en spekslager.

2. Bevorderen van het ondernemerschap

2.1. Algemene beschrijving van het beleid

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen draagt bij tot meer en ambitieuzer ondernemerschap in Vlaanderen. Door gerichte acties draagt de afdeling Ondernemerschapsstimulering bij tot het realiseren van een positieve ondernemerscultuur in Vlaanderen, met aandacht voor een positieve beeldvorming van en over ondernemers. De afdeling organiseert de begeleiding van ondernemers tijdens de volledige levenscyclus van hun onderneming en heeft daarbij aandacht voor specifieke thema's of doelgroepen (vb. toegang tot financiering, ondernemende jeugd, innovatieve starters, snelle groeiers, ...).

Om ondernemerschap te stimuleren, ontwikkelt het agentschap samen met zijn netwerk aan actoren in het middenveld acties om de (potentiële) ondernemers te ondersteunen in hun ambitie. Er worden initiatieven aangeboden die de ondernemer sterker maken en die ervoor zorgen dat hij meer bewust is van de uitdagingen waar hij voor staat. De ondernemer kan dan volgens zijn eigen behoeften gebruik maken van dit aanbod en zich vervolgens laten bijstaan door ondersteunende organisaties en/of een professioneel netwerk.

Binnen haar taken neemt de afdeling Ondernemerschapsstimulering ook beleidsondersteunende rollen op, zodat de aangeboden begeleiding wetenschappelijk en methodologisch gefundeerd is. De medewerkers van de afdeling worden ingezet op productontwikkeling en initiëren nieuwe ideeën en producten. Bijvoorbeeld vanuit de ideeën die opgedaan worden door te participeren in Europese netwerken inzake ondernemerschapsbevordering.

Op het vlak van het stimuleren van ondernemerschap stond 2016 in het teken van de vernieuwing van het ondernemerschapsbeleid. Om de doelstelling "Meer starters, meer blijvers en meer groeiers" te realiseren werden een twintigtal organisaties geselecteerd die met het agentschap op een resultaatgerichte manier zullen samenwerken. De komende 4 jaar zal 100 miljoen euro geïnvesteerd worden in een brede waaier aan projecten om ondernemerschap in Vlaanderen aan te zwengelen en meer ambitie in te pompen. Deze acties spelen in op 3 domeinen:

- ▶ creëren van een cultuur van (ambitieuze) ondernemerschap in Vlaanderen;
- ▶ begeleiding op maat van de levenscyclus van het bedrijf met focus op (pre)starters en met aandacht voor financiering en continuïteit;
- ▶ hoge groeibedrijven/ambitieuze ondernemerschap.

Het gaat dan bijvoorbeeld om projecten die werken aan de beeldvorming over ondernemerschap, het stigma op falen, of de begeleiding van jonge ondernemers of sterke groeiers. Het geheel vormt een mix van projecten, evenementen en acties, die gericht zijn op de specifieke noden van (potentiële) ondernemers. Het agentschap zorgt voor een duidelijke afstemming tussen de werking van de verschillende partners, organiseert de doorverwijzing tussen partners en ondersteunt het geheel van de acties.

Beeldvorming rond ondernemerschap

Met beeldvorming rond ondernemerschap worden programma's en acties georganiseerd die (facetten van) ondernemerschap op een positieve, correcte manier onder de aandacht brengen van het brede publiek. De perceptie bij het brede publiek over ondernemers en ondernemerschap en

zaken die ermee samenhangen zoals het stigma op falen, is voor verbetering vatbaar. Het is ook belangrijk een genuanceerd beeld te schetsen van ondernemerschap.

Voor deze beeldvorming werden in het bestek voor dienstverleners inzake ondernemerschap twee dienstverleners geselecteerd die in de periode 2017-2020 hieraan zullen werken. Het gaat enerzijds om Flanders DC, dat een grootschalige campagne zal voeren rond de boodschap dat ondernemers mensen 'zoals jij en ik' zijn en dat ondernemers zich overal rondom ons bevinden. Daarnaast is er Startups.be, dat via het Failing Forward project de perceptie op falen bij het grote publiek wil verbeteren, met de boodschap dat falen een deel van het leven is en dus ook van ondernemen en dat het niet erg is om te falen. De campagne 'Met falen en opstaan' is een eerste keer gelanceerd eind 2016.

2.2. Ondernemend onderwijs

De grote beleidslijnen met betrekking tot ondernemende jongeren en onderwijs (het stimuleren van ondernemingszin en ondernemerschap bij jongeren binnen en buiten onderwijs), werden uitgezet in de conceptnota in verband met het stimuleren van ondernemerschap, en door de Vlaamse Regering op 17 juli 2015 goedgekeurd. De krachtlijnen van het beleid zijn:

- ▶ onderwijsinstellingen ontwikkelen een ondernemende cultuur en dragen die uit;
- ▶ ondernemingszin wordt gestimuleerd bij alle leerlingen, studenten en cursisten;
- ▶ alle leerlingen, studenten en cursisten hebben voeling met de brede wereld van het ondernemen;
- ▶ leerlingen, studenten en cursisten die dat wensen, krijgen de kans om via de eigen onderwijsinstelling ondernemerschapscompetenties te ontwikkelen;
- ▶ we sensibiliseren voor en ontwikkelen ondernemingszin en ondernemerschap bij jongeren, ook buiten de omgeving van de onderwijsinstelling.

De doelstellingen met betrekking tot ondernemend onderwijs, werden overgenomen uit het Actieplan Ondernemend Onderwijs 2015-2019, een beleidskader voor het stimuleren van ondernemingszin en ondernemerschap via het onderwijs, dat overeengekomen werd door minister Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, minister van Onderwijs en Vorming Hilde Crevits en Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw.

Er bestond al een traditie van het inwerken op ondernemingszin en ondernemerschap binnen het onderwijs (o.a. met de oproepen 'Brugprojecten'). De laatste jaren verbreden we onze werking en willen we alle jongeren bereiken, binnen en buiten het onderwijs.

De beleidsvoering rond dit thema gebeurt door het inzetten van allerhande instrumentaria; niet enkel het werken met twee vaste intermediaire partners en het organiseren van oproepen, maar ook het nemen van ondersteunende initiatieven, het faciliteren van de actoren in het werkveld en het nemen van de meest gepaste maatregelen (zoals aanpassen van bestaande maatregelen en wetgeving,....).

Structurele partners Vlajo en Stichting O&O

Het thema ondernemend onderwijs wordt actief opgevolgd en verder uitgebouwd. Het agentschap heeft binnen dit thema twee structurele partners aangeduid. Dit zijn de vzw Vlaamse Jonge Ondernemingen (Vlajo) en de Stichting Onderwijs en Ondernemen.

Aan deze beide organisaties werd in 2015 gevraagd om een meerjarenplan van aanpak en visie in te dienen voor de periode 2016-2019. Na een aantal gespreksrondes werd in de eerste jaarthelft van 2016 door de organisaties een gedragen document opgemaakt, dat diende als basis voor een goedkeuring door de Vlaamse Regering voor steunverlening aan de organisaties gedurende deze periode 2016-2019, die dan jaarlijks zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Tevens werd de feitelijke steunverlening voor het jaar 2016 goedgekeurd.

Voor **Vlajo** gaat het over het 'Masterplan 2019: Onderwijs voor een ondernemende generatie' als visie, die gestoeld is op zeven strategieën die Vlajo zal gebruiken om te komen tot een meer ondernemende jeugd en sterkere ondernemende leerkrachten en docenten in Vlaanderen. Dit via het sensibiliseren, ontwikkelen en trainen van ondernemende attitudes en vaardigheden, voor meer persoonlijke, sociale ondernemingszin en zakelijk ondernemerschap. Vlajo krijgt voor 2016 hiervoor een financiële steun van 1.240.000 euro. Over alle acties heen heeft Vlajo zich als doel gesteld om in 2016 zo'n 10.000 leerkrachten en 200.000 scholieren en studenten te bereiken.

De **Stichting Onderwijs en Ondernemen** heeft als visie 'Naar een kwalitatieve ondernemerservaring in het secundair en hoger onderwijs', waarin zij zal streven naar 4 strategische doelstellingen die gericht zijn op het stimuleren van ondernemerschaps-bevorderend onderwijs in het secundair en hoger onderwijs, een positieve beeldvorming over ondernemen en zelfstandig ondernemen in het bijzonder, de verankering van ondernemende acties in trajecten/leerlijnen in het secundair en hoger onderwijs en tenslotte, via externe middelen bijdragen aan de verzelfstandiging van de werking van de Stichting. Aan de Stichting werd voor 2016 een bedrag van 400.000 euro toegekend. Belangrijke acties naar streefcijfers toe zijn de leeronderneming (doel: 80 leerondernemingen en 160 leerkrachten), de Techclass (doel: 90 bedrijven en 90 leerkrachten) en de masterclasses Secundair en Hoger Onderwijs (doel: resp. 60 en 75 deelnemers). Daarnaast organiseerde de Stichting in 2016 ook nog de ondernemingsplanwedstrijd Plankgas gericht op studenten secundair onderwijs.

Ecosystemen in studentensteden

In 2016 werd steun toegekend aan 9 projecten die werden goedgekeurd binnen de EFRO-oproep voor het opzetten van ecosystemen in studentensteden. Deze oproep werd eind 2015 gelanceerd, en in Brugge, Kortrijk, Gent, Aalst, Leuven, Geel, Antwerpen, Hasselt en Genk wordt op stadsniveau een partnerschap gevormd met alle lokale actoren (minstens de stad, hoger onderwijsinstellingen, jeugdverenigingen, studentenverenigingen, non-profit en profitorganisaties en bedrijven). Dit partnerschap zal een innovatieve ondernemende cultuur ontwikkelen waarbij de jongere op het vlak van ondernemingszin en ondernemerschap wordt uitgedaagd en waarbij hij/zij dit op een laagdrempelige manier kan ervaren en verder ontwikkelen. Binnen het ecosysteem wordt zowel aandacht besteed aan de jongere als aan de docenten, jeugdwerkers en anderen die een rol kunnen spelen om jongeren ondernemingszin bij te brengen.

De projecten gingen allen van start in het najaar van 2016 en worden inhoudelijke opgevolgd vanuit het agentschap. Om onderlinge ervaringsuitwisseling mogelijk te maken, werd een platformwerking met de 9 projecten opgestart.

Voor de komende 2 jaar werd in totaal 1.784.000 euro EFRO-steun en 1.283.000 euro Vlaamse cofinanciering aan de projecten toegekend.

Afronding Brugprojecten economie-onderwijs

In het verleden werden een aantal oproepen Brugprojecten economie-onderwijs gelanceerd, waarbinnen projecten werden gesteund die samenwerkingsverbanden vormden tussen het onderwijs en de bedrijfswereld. Hierin werd enerzijds gewerkt aan sensibilisering en bewustmaking

rond ondernemerschap en anderzijds aan het aanleren aan studenten en scholieren van vaardigheden en attitudes die sterk aanwezig zijn bij ondernemers. De laatste van deze oproepen dateert van 2013, hierin werden 19 projecten gesteund. Een zestal projecten die succesvol bleken, kregen in 2015 ook een verlenging toegekend tot begin 2016. De nog lopende projecten uit deze oproep werden in 2016 verder opgevolgd en afgehandeld.

Experiment met coöperatieve, veilige startomgeving

Zowel vanuit de werking in het ondernemend hoger onderwijs, als vanuit de werking binnen jeugdhuisen rond ondernemerschap, werd de nood en leemte gevoeld om studenten en jongeren een begeleide en veilige reële ondernemerservaring te kunnen geven, zodat ze in hun ondernemerschap kunnen groeien (voor studenten in combinatie met hun studie). Het Agentschap Innoveren en Ondernemen ondersteunde binnen het prestartersbeleid van september 2014 tot december 2016 het zogenaamde project 'Jongerencoöperatieven'. Formaat vzw (de koepel van Vlaamse jeugdhuisen) verbond zich ertoe als trekker, samen met Arteveldehogeschool, De Punt nv en Starterslabo cvba-vso om vanaf 2015 tem einde 2016 respectievelijk een coöperatie voor studenten en een coöperatie voor jongeren in het kader van jeugdhuisen, te onderzoeken, te ontwikkelen en op te richten. De oprichting van Artepreneur cvba, studenten coöperatie gebeurde in mei 2016. Haven cvba volgde in oktober van dat jaar. De steun die in 2016 vanuit het agentschap toegekend werd, bedroeg 140.294 euro.

Er werd tevens een landschapstekening ontwikkeld, waar beide coöperatieven hun plaats in het gehele start- en pre-startlandschap onderzochten en beschreven, een draaiboek voor het oprichten van een coöperatieve met gelijkaardige doelstellingen, en in december werd de kans gegeven de opgedane kennis en ervaring met iedere geïnteresseerde te delen op een disseminatie-event.

Innovatiestages

Er werd vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen steun voorzien voor het 'Postgraduaat Innoverend Ondernemen' dat in de vijf Vlaamse universiteiten wordt georganiseerd. Ingenieurs krijgen in hun laatste jaar of na afstuderen de mogelijkheid om onder andere hun ondernemende vaardigheden aan te scherpen via een innovatiestage in een onderneming, een teamproject of een begeleide opstart als ondernemer. Dit is een vervolg op het project 'Innovatiestages' dat binnen het IWT steun kreeg.

Op 15 juli 2016 keurde de Vlaamse Regering deze subsidie principieel goed. Het betreft steun ter waarde van 5.554.399,00 euro voor vier academiejaren (2016-2017 tot en met 2019-2020). Voor academiejaar 2016-2017 zullen 100 studenten aan het postgraduaat deelnemen.

Niet-financiële maatregelen en varia

Het **Forum Ondernemend hoger Onderwijs** brengt, onder organisatie en facilitatie van het Agentschap Innoveren en Ondernemen, mensen samen die concrete initiatieven in en naast de lessen nemen met betrekking tot ondernemingszin en ondernemerschap (lectoren, docenten, onderwijsontwikkelaars, studentenvereniging actief rond ondernemerschap, intermediaire organisaties, ...) zodat ze van elkaar kunnen leren en zo eigen initiatieven naar studenten verrijken en versterken en in de eigen instelling de dynamiek rond ondernemen aanzwengelen.

Mede onder invloed van het Forum Ondernemend Hoger Onderwijs (dat in het academiejaar 6 keer samenkwam), kwam in 2016 op federaal niveau de wetgeving rond de student-zelfstandige in voege, waarbij de ongelijkheden met het statuut van jobstudent en ongerijmdheden werden opgeheven. Dit komt tegemoet aan de knelpunten die hierover eerder al door het Forum werden aangegeven.

Aanvullend op de forumwerking, werd de portaalwebsite www.hogeronderwijsonderneemt.be verder uitgebouwd met informatie, activiteiten en links voor elke docent of actor uit het hoger onderwijs die rond ondernemingszin en ondernemerschap wil werken. Ook de ecosystemen in studentensteden kregen hier een portaalpagina.

2.3. (pre)startersondersteuning

Een prestarter is iemand die met een eigen onderneming wil starten maar niet noodzakelijk al een goed idee heeft, of die wel een idee heeft maar nog in de fase zit van de uitwerking ervan. Vanaf het ogenblik dat de ondernemingsactiviteit wordt gestart (wat doorgaans neerkomt op het aanvragen van het ondernemingsnummer) spreken we van een starter. In de meeste acties en instrumenten wordt een ondernemer als starter beschouwd tot 6 jaar na de opstart van de ondernemingsactiviteit.

Op vlak van (pre)startersondersteuning worden de meeste acties uitgevoerd door een aantal van de dienstverleners die werden aangeduid via de overheidsopdracht om dienstverlening ondernemerschap in de markt te zetten. De acties en instrumenten die zij uitvoeren, zijn in te delen in een aantal types:

- ▶ acties op vlak van bewustmaking en informeren van (pre)starters over diverse facetten van het ondernemerschap;
- ▶ de vzw Ondernemingsplanwedstrijd Vlaanderen organiseert de ondernemingsplanwedstrijd Bizidee. In deze wedstrijd kunnen prestarters in een wedstrijd de kwaliteit en geloofwaardigheid van hun ondernemingsplan testen. Zij kunnen in het traject deelnemen aan inspiratieavonden en beroep doen op coaching;
- ▶ acties op vlak van begeleiding en coaching
  - ▶ ondersteuning van prestarters tijdens het traject dat zij afleggen op weg naar de opstart van de ondernemingsactiviteit (of naar het afzien van de opstart). In deze acties krijgen de prestarters via individuele of collectieve coaching en specifieke begeleidingen een inzicht in de haalbaarheid van hun idee, in hun competenties als ondernemer, in de opbouw van een volwaardig ondernemingsplan, en de andere zaken die van belang zijn bij de opstart van de onderneming;
  - ▶ ondersteuning van starters na de opstart van de onderneming. In deze acties krijgen de starters via een individuele of collectieve coaching en specifieke begeleidingen inzicht en hulp bij het omgaan met de problemen waarmee ze geconfronteerd worden, in het bijstellen van zaken uit hun ondernemingsplan in vergelijking met de werkelijke situatie, het uitbreiden van de onderneming en andere typische zaken die zich in de eerste jaren na de start aandienen;
- ▶ acties op vlak van netwerking waarbij de starters in contact komen met andere starters en ondernemers waarvan ze kunnen leren en waarmee ze ervaringen kunnen uitwisselen.

Bizidee is een actie die specifiek gericht is tot prestarters en wordt aangeboden door Ondernemingsplanwedstrijd Vlaanderen. Unizo, Voka en Boost2Succes THV bieden zowel acties aan prestarters als starters. EY richt zich dan weer specifiek tot ambitieuze, innovatieve starters.

Voor de periode van 24 mei 2016 tot 23 mei 2017 hebben de dienstverleners samen als doel om 3.600 prestarters te bereiken met bewustmakingsacties, 625 prestarters te begeleiden en coachen, 15.000 starters te bereiken met bewustmakingsacties, 6.500 starters te begeleiden en coachen en 400 starters te laten deelnemen aan netwerkactiviteiten.

Subsidiemaatregelen uit het verleden

Naast het nieuwe aanbod voor (pre)starters vanuit het bestek ondernemerschap zijn er nog andere maatregelen waar kandidaat-ondernemers terecht kunnen. Zo kunnen prestarters sinds maart 2015 de haalbaarheid van hun idee laten toetsen bij Unizo (Go4Business), Starterslabo (Start!) of Deloitte (Starten met ondernemen). Tijdens het traject worden ze begeleid bij de opmaak van een ondernemingsplan en aan het eind van het traject krijgen ze een haalbaarheidsadvies mee naar huis. Deze trajecten lopen nog door tot midden 2018.

Voor prestarters die werkzoekend zijn, is er het aanbod vanuit het project 'Maak werk van je zaak'. Dit project wordt uitgevoerd door Syntra-Limburg en gefaciliteerd door ESF Vlaanderen. Het agentschap staat samen met VDAB en Syntra Vlaanderen in voor de cofinanciering. In dit traject worden werkzoekenden die een eigen zaak willen beginnen begeleid met als doel zo goed mogelijk van start te kunnen gaan.

Dan zijn er nog twee maatregelen die aflopend zijn. Een daarvan is gericht op prestartersbegeleiding van doelgroepen waarbij er specifiek aandacht uitgaat naar het inspireren, informeren en begeleiden van kandidaat-ondernemers uit meer kwetsbare groepen. De projecten voor jongeren en 50-plussers zijn in 2016 afgelopen en worden via een andere manier verder voortgezet. Ook ging er specifieke aandacht uit naar de financiering van meer kwetsbare doelgroepen via microfinanciering. Met de organisaties die hiervoor een aanbod voorzien, namelijk Hefboom en microStart zijn er in 2016 gesprekken gevoerd voor structurele partnerschap. De projecten voor kandidaat-ondernemers met een etnische afkomst en voor mensen met een arbeidsbeperking lopen respectievelijk eind 2016, of in de loop van 2017 af.

In 2016 liepen de laatste projecten van een andere maatregel, namelijk de oproep ondernemerschap 'startersinitiatieven', af.

Het aanbod van de overheidsopdracht (www.sterkondernemen.be) zorgt voor een continuïteit van het aanbod voor starters en een aanvulling op het aanbod voor prestarters.

2.4. Ondersteuning van snelle groeiers

De doelstelling van de ondersteuning van snelle groeiers is om op middellange termijn de achterstand in het aandeel hoge groeiondernemingen in Vlaanderen ten opzichte van vergelijkbare kennis-economieën weg te werken door de selectieve en intensieve begeleiding van beloftevolle bedrijven.

In het kader van de **Gazellesprong** konden bedrijven met voldoende groeiambitie een strategieoefening laten uitvoeren, de zogenaamde opportuniteitsanalyse. In 2016 werden nog 50 ambitieuze bedrijven geselecteerd, wat het totaal aantal op 174 bracht. Sinds 1 april 2016 kunnen geen nieuwe bedrijven meer aanmelden voor dit programma. De groeiambities en –prestaties van deze bedrijven worden verder opgevolgd en waar mogelijk ondersteund.

In het voorjaar van 2016 werden met de overheidsopdracht 'dienstverlening aan bedrijven' nieuwe selectieve programma's voor ambitieuze groeiers in de markt gezet. De programma's omvatten:

- ▶ een specifiek begeleidingsaanbod om bedrijven met een hoog groei potentieel te helpen hun groeipijnen te overwinnen en hun innovaties sneller naar de markt te brengen;
- ▶ een selectieve netwerkvorming tussen snelle groeiers.

Deze programma's kwamen pas in het najaar van 2016 op kruissnelheid. De tabel hieronder geeft het aantal bedrijven dat tot dusver voor een begeleidingstraject werd geselecteerd.

Tabel: overzicht van de dienstverleners

Dienstverlener – programma	Aantal geselecteerde bedrijven
Voka - Kortlopende trajecten snelle groei	11
Unizo - Road 2 Growth	22
Sirris - begeleiding schalingsexperiment	6
Netwerk Ondernemen - individuele begeleiding	19
EYnovation startups	9
EYnovation scaleups	3

Aangezien deze begeleiding nog steeds voortduurt, is inschrijving nog steeds mogelijk.

Groei en professionalisering

Naast de selectieve begeleiding van snelle groeiers wordt ook al lang een uitgebreide begeleiding voorzien van de brede groep groeiende, Vlaamse kmo's. Onder groei wordt hoofdzakelijk de doorgroei van bestaande ondernemingen verstaan. Beloftevolle ondernemingen zorgen voor economische groei en tewerkstellingen en moeten daarom zo goed mogelijk ondersteund worden om te groeien.

Professionalisering is de verzameling acties die als doel hebben de bedrijfsvoering van bestaande ondernemingen te verbeteren. Meestal gaat het hier over trajecten waarbij ondernemers kennis en ervaring uitwisselen om zo van elkaar te leren. Ook alle vormen van netwerking valt onder de noemer professionalisering. Al deze activiteiten zijn rechtstreeks of onrechtstreeks gegroeid uit de vroegere peterschapsprojecten.

Het merendeel van de activiteiten rond groei en professionalisering worden georganiseerd en uitgevoerd door een aantal van de dienstverleners die werden aangeduid via de overheidsopdracht ondernemerschap. De acties en instrumenten die zij uitvoeren, zijn in te delen in een aantal types:

- ▶ acties op vlak van bewustmaking en informeren. Deze acties vinden we terug bij de partners Unizo en Voka, samen goed voor een kleine 9.000 bereikte ondernemers;
- ▶ acties op vlak van begeleiding en coaching. Het gaat hier hoofdzakelijk over individuele begeleiding. De partners NSZ, Unizo, Voka en Confederatie Bouw hebben als doel samen meer dan 2.000 ondernemers te begeleiden;
- ▶ acties die de onderneming helpen te professionaliseren of helpen bij de uitbouw van een netwerk. Hier moet een onderscheid gemaakt worden tussen de groepstrajecten (uitwisseling van kennis en ervaring) waarbij Unizo, Voka en Confederatie Bouw in totaal bijna 3.000 ondernemers willen samenbrengen en de netwerkingsinitiatieven waarbij ook partners als EY, Netwerk Ondernemen en NSZ een kleine 200 ondernemers willen bereiken.

Steunmaatregelen uit het verleden

In 2016 en begin 2017 werden de laatste uitbetalingen binnen het bestek Peterschapsprojecten (contractuele aansturing van drie middenveldorganisaties) uitbetaald. Via de Peterschapsprojecten werden ondernemers in groepjes samengebracht om gedurende een 10-tal sessies ervaringen uit te wisselen en om onder leiding van peters/meters en met inbreng van experts over bepaalde thema's meer kennis en ervaring op te doen. De drie geselecteerde organisatoren van deze peterschapsprojecten waren Voka, Unizo en de Confederatie Bouw die gedurende vier jaar jaarlijks meer dan 100 groepen van gemiddeld 12 deelnemers opzetten.

Verder werden ook de laatste dossiers uit de oproepen Peterschapsprojecten afgehandeld. Via oproepen in 2011, 2012 en 2015 (deze laatste oproep was slechts een beperkte verlenging van de oproep 2012 om continuïteit te verzekeren) werden peterschapstrajecten georganiseerd volgens dezelfde principes als de hierboven beschreven peterschapsprojecten uit het bestek. De organisatoren binnen de oproep waren eerder kleinere (sector)organisaties of organisaties met minder (lange) ervaring met het organiseren van peterschapsprojecten. Over de oproepen heen namen meer dan 1.500 ondernemers deel aan 1 of meerdere trajecten.

2.5. Opvolging en overname

In het kader van de **Week van de Bedrijfsoverdracht** willen we in de eerste plaats ondernemingen sensibiliseren om tijdig aandacht te hebben voor de opvolging of overdracht van hun onderneming. Daarnaast willen we hen ook informeren over hoe ze dit proces best aanpakken. We willen hen ook in contact brengen met dienstverleners waarop ze voor de begeleiding van het overdrachtsproces kunnen beroep doen.

In samenwerking met onze partners, dienstverlenende organisaties, adviseurs en coaches brachten we in 2016 volgende thema's onder de aandacht:

- ▶ bedrijfsoverdracht tijdig plannen. Tijdig starten met de voorbereiding van een bedrijfsoverdracht;
- ▶ het belang van een continuïteitsplan of noodplan of overdrachtsplan;
- ▶ realistische waardebeoordelingen / waarde versus prijs verwachtingen afstemmen / dealbreakers / hoe werkt een overnamebemiddelaar;
- ▶ familiale opvolging;
- ▶ strategische overnames: overname is een business event dat zich elk moment kan voordoen, mogelijkheid tot innoveren, internationaliseren, transformeren.

De doelgroep die we willen bereiken zijn de oudere ondernemers in Vlaanderen. Dit betreft voor Vlaanderen 120.667 ondernemingen met een zaakvoerder of gedelegeerd bestuurder ouder dan 50 jaar. Wanneer we deze doelgroep opsplitsen naar gelang het aantal personeelsleden die in de onderneming worden tewerkgesteld dan zien we dat bijna 2/3 (62.48%) van deze ondernemingen geen personeelsleden te werk stelt en meer dan 3 op 10 (31.29%) minder dan 20 personeelsleden te werk stelt.

Ondernemers sensibiliseren, informeren en ondernemers maximaal kansen bieden om contacten te leggen met dienstverlenende instanties bleef ook tijdens de 6de editie van de Week van de Bedrijfsoverdracht (24 tot 28 oktober 2016) de hoofdopdracht.

De ondernomen acties kunnen we in een aantal categorieën onder brengen:

1. **Sensibilisering / bewustmaking**
Eind september 2016 verstuurde minister Muylers een brief aan een 31.000-tal ondernemers uit de 55+ leeftijdscategorie. Naast de brief bevatte de mailing ook een uitnodiging voor het aanvragen van het infopakket bedrijfsoverdracht, een uitnodiging voor het startevent op maandag en een aankondiging van een aantal activiteiten tijdens de week. Verdere ondersteuning gebeurde door een mediacampagne met advertenties in kranten en vakbladen een radiocampagne, filmpjes met getuigenissen van ondernemers via Kanaal Z, online bannering, radio spots alsook acties via de sociale media.

2. **Organisatie startevent op dag 1**
Op 24 oktober 2016 gaf minister Muylers tijdens het startevent in het congrescentrum De Montil te Essene toelichting bij het beleid en de inspanningen van de Vlaamse Regering op het vlak van opvolging en overdracht van ondernemingen. Daarna konden de ondernemers er terecht voor infosessies en individuele adviesgesprekken. De infomarkt bood hen de mogelijkheid met bemiddelaars en ruim pallet van bedrijfsoverdracht ondersteunende diensten contacten te leggen. Meer uitleg omtrent het startevent vindt u in het rapport in bijlage.

3. **Partner organisaties (dag 2 tot 5)**
De via de overheidsopdracht “dienstverlening aan ondernemingen” aangestelde partners namen van dinsdag tot vrijdag een trekkersrol op zich door de organisatie van een evenement, telkens in een andere provincie:
  - ▶ UNIZO te Hasselt: Laat bij het overnemen of overlaten van uw zaak niets aan het toeval over
  - ▶ NSZ te Antwerpen: Hoe draag ik mijn bedrijf succesvol over
  - ▶ VOKA te Kortrijk: De pro's & contra's van extern management in de familiale onderneming
  - ▶ EY te Gent: Overdracht van familiale bedrijven: Workshops en speed dates

4. **Andere organisaties (dag 2 tot 5)**
Sinds de eerste Week van de Bedrijfsoverdracht in 2011 nemen andere organisaties zoals financiële instellingen, coaches, adviseurs en bemiddelaars een belangrijke rol op qua informatieverspreiding via infosessies en adviesessies. Samen brachten ze de thema's omtrent opvolging en bedrijfsoverdracht in gans Vlaanderen onder de aandacht.

Week van de Bedrijfsoverdracht 2016 in cijfers:

- ▶ aantal brieven verstuurd door minister Muylers: 30.926
- ▶ aantal bezoekers aan de website www.weekvandebedrijfsoverdracht.be (25/8 – 25/11): 15.407
- ▶ aantal verstuurde infopakketten: 671 (totaal sinds 2011: 5.617)
- ▶ aantal deelnemers startevent (exclusief adviseurs, coaches, bemiddelaars, bedrijfsoverdracht ondersteunende organisaties): 169
- ▶ aantal deelnemers (niet unieke) aan infosessies: 1.177
- ▶ aantal deelnemers aan adviesgesprekken: 175

De Week van de bedrijfsoverdracht werd dit jaar voor de 1ste maal ook georganiseerd in Wallonië. Sowaccess, dochter van Sowalfin, organiseerde van 24 tot 27 oktober de “Semaine de la Transmission” in Wallonië. Naar voorbeeld van de Week van de Bedrijfsoverdracht hebben zij ook een ganse week ingezet op de bewustmaking en informatieverstrekking van ondernemers voor opvolging en overdracht. De samenwerking tussen “Week van de Bedrijfsoverdracht” en “Semaine de la Transmission” bestond vooral uit een uitwisseling van kennis en inzichten rond de organisatie van de week.

2.6. Ondernemingen in moeilijkheden

Ook bedrijven in moeilijkheden worden volwaardig ondersteund in het landschap aan dienstverlening dat tot stand kwam. **Dyzo** vzw voorziet, als structurele partner van het Agentschap Innoveren en Ondernemen, begeleiding aan ondernemers uit micro-ondernemingen die als onderneming in moeilijkheden kunnen gezien worden.

Samen met de ondernemer onderzoekt Dyzo of het bedrijf kan worden gered. De organisatie wijst op wettelijke mogelijkheden voor bescherming tegen schuldeisers, reikt manieren aan om kosten te verminderen en bekijkt de wegen naar krediet. Indien het bedrijf het best wordt vereffend of het faillissement wordt aangevraagd, dan zal Dyzo de ondernemer bijstaan om hem, in de best mogelijke omstandigheden, een nieuwe start te laten nemen.

Dyzo kreeg in het jaar 2016 een subsidie van 470.000 euro vanuit het agentschap.

Tabel: Kerncijfers Dyzo in 2016

Dienst	Aantal
Hulpvragen	2.565
▶ Adviezen per mail	1.001
▶ Begeleiding door persoonlijk gesprek	1.190
▶ Consulten aan derden	374
Vrijwilligers ingezet	104
Adhoc-samenwerkingsverband OCMW	19
Globale samenwerkingsverbanden OCMW	89

2.7. Financiering van ondernemingen

Finmix

FINMIX is een project van het Agentschap Innoveren en Ondernemen dat zich richt tot ondernemingen met innovatieve uitdagingen, stevige groeiambities of overnameplannen die op zoek zijn naar bedrijfsfinanciering.

FINMIX biedt de ondernemer de mogelijkheid om zijn of haar plan voor te stellen aan een panel van financieringsexperten. Deze experts beoordelen het ondernemingsplan en adviseren over de meest aangewezen financieringsmix. In dit panel zetelen vertegenwoordigers van de banken, overheids- en private risicokapitaalverschaffers, BAN Vlaanderen, de crowdfundingplatformen, de Innovatiecentra en de bedrijvenorganisaties Unizo en Voka. Gedurende het ganse traject wordt de confidentialiteit van het plan gewaarborgd.

Er vonden in 2016 11 klassieke FINMIX panelsessies plaats. Daarnaast vonden er nog 2 extra FINMIX panelsessies plaats: 1 sessie in augustus nl. FINMIX Biotech, in samenwerking met Bio Base Europe Pilot Plant en 1 sessie in december nl. FINMIX ICT, in samenwerking met IMEC. In 2016 namen 42 ondernemers deel aan een FINMIX panelsessie, hetzij een gemiddelde van 3 ondernemers per sessie.

FINMIX geniet een steeds grotere bekendheid binnen het financieringslandschap. Er wordt streng gewaakt over de kwaliteit van de dossiers; dit is het resultaat van een intense opvolging en begeleiding van de weerhouden dossiers.

Het FINMIX project werd in 2016 aan diverse ondernemers en intermediairs voorgesteld tijdens one-to-one gesprekken, infosessies en presentaties. In 2016 vonden de gesprekken plaats met de betrokken intermediairs, zijnde Netwerk Ondernemen, Sirris, EY en Voka. Vooral met EY en Voka vonden meerdere gesprekken plaats teneinde de samenwerking tussen de diverse instanties duidelijk te bepalen. We trachten zo te streven naar nog kwaliteitsvollere dossiers door het inzetten van de aanwezige expertise tijdens de diverse stappen van het FINMIX traject (voor- en natraject).

Vlaamse Kredietbemiddelaar

Elke ondernemer die complexe financieringsproblemen ondervindt kan een beroep doen op de dienst Vlaamse Kredietbemiddelaar. Er zijn heel wat ondernemers die kunnen geholpen worden met een overzicht van niet-bancaire financieringsmogelijkheden of overheidsmaatregelen, of waarbij een gerichte doorverwijzing reeds soelaas kan brengen in de problematiek. Hierdoor kan extra tijd geïnvesteerd worden in de behandeling van complexe financieringsproblemen waarbij effectief moet overgegaan worden tot bemiddeling bij de bank. De voorbereiding en de opvolging van de bemiddelingsopdracht neemt veel tijd in beslag aangezien de ondernemer een duidelijk en open beeld moet schetsen van zijn financiële (toekomstige) situatie en zijn terugbetalingscapaciteit. De wijziging in het beleid om extra energie te investeren in het belang van probleemsituaties kan daardoor zeker ondersteund worden.

Voor 2016 zijn er 173 dossiers afgesloten dossiers. Verder zijn er nog een dertigtal dossiers, die werden geopend in 2016, lopende.

In eerste instantie zal de bemiddelaar samen met de ondernemer de oorzaak van weigering of de problematiek onderzoeken. Een melding op de NBB, een negatief eigen vermogen, schulden bij RSZ en/of btw, bedrijf in WCO procedure, beperkte terugbetalingscapaciteit, ... zijn de meest voorkomende oorzaken.

Afhankelijk van het probleem worden alle mogelijke opties van alternatieve financiering (buiten de bank) met de klant overlopen: winwinlening, Impulskrediet van Hefboom, Microkrediet van Microstart, mogelijkheden van waarborgregeling, ... Indien het om kleinere bedragen gaat, is de ondernemer met deze info dikwijls reeds geholpen (43 dossiers).

Een eerste vereiste om tot bemiddeling te kunnen overgaan is dat de bemiddelaar zelf in het dossier gelooft. Wanneer de problematiek van die aard is dat een oplossing moeilijk haalbaar is, zal dit aan de ondernemer meegedeeld worden en is bemiddelen zinloos (17 aanvragen). Hierbij kan afhankelijk van de situatie doorverwezen worden naar Dyzo, waar de ondernemer naast een luisterend oor ook diepgaande begeleiding krijgt. Een tweede vereiste is dat de ondernemer alle noodzakelijke informatie doorgeeft om te kunnen bemiddelen en transparant is.

In 38 dossiers reageerde de ondernemer niet meer na herhaaldelijke vraag om bijkomende informatie.

In 27 dossiers loste het probleem zichzelf op en liet de ondernemer weten dat bemiddeling niet meer vereist was. Ook is het mogelijk dat er toch een oplossing komt in het dossier doordat de bemiddelaar gerichte vragen stelt of tips geeft aan de ondernemer, eens praat over de mogelijkheden met de boekhouder of dat er een oplossing komt door de tussenkomst van een andere bank (6 dossiers).

Het effectief overgaan tot bemiddelen met de bank is een laatste stap in het kredietbemiddelingsproces. In 32 dossiers kwam het tot een positieve bemiddeling, d.w.z. dat we aan de ondernemer een oplossing konden aanreiken die wijzelf en de bank als redelijk kunnen beschouwen.

In 10 dossiers was de bemiddeling negatief. Dit kan doordat de bank over meer informatie beschikte dan dat de ondernemer ons had aangeleverd, of doordat de bank bij zijn standpunt bleef en het risico als te groot bleef inschatten.

Uit de gesprekken blijkt dat vele ondernemers zelf geen goed zicht hebben op de financiële situatie van hun onderneming. Druk bezig met dagelijkse activiteiten en beslommeringen blijft er geen energie meer over om ook nog oog te hebben voor de algemene en financiële toestand van de onderneming. Het agentschap steunt initiatieven waarbij de ondernemer terecht kan voor een bijvoorbeeld een gratis screening van zijn bedrijf, of uitgebreid advies en begeleiding met als doel de onderneming sterker te maken. Dit zou tegemoet moeten komen aan de nood aan (financiële) kennis over het eigen bedrijf.

Indien we kijken naar de sectoren waarin de aanvrager actief is (lijst met sectoren is gebaseerd op het voorstel van Febelfin aan NBB) zien we dat de meerderheid aanvragen betreft van ondernemers in groot- en kleinhandel (28%), gevolgd door diensten (25%), bouw (16%) en horeca (13%). Deze informatie wordt sinds 2016 opgevraagd aan de ondernemer via het aanvraagformulier. De cijfers zijn gebaseerd op de afgesloten dossiers.

Bijna de helft van de aanvragers baat een bvba uit (47%), 27% van de aanvragers betreft een éénmanszaak. 16 aanvragen waren afkomstig van een NV, dus ook deze bedrijven vinden hun weg naar de dienst Vlaamse Kredietbemiddelaar. In 8% van de gevallen betrof het een CV, CVBA, VZW en VOF komen slechts sporadisch voor.

BAN-Vlaanderen

Business Angels Netwerk Vlaanderen (BAN Vlaanderen) brengt startende en groeiende ondernemingen, die op zoek zijn naar kapitaal en knowhow, op een unieke wijze in contact met privé-investeerders, de zogenaamde business angels.

Deze business angels zijn gedreven professionals die niet alleen kapitaal maar ook hun eigen kennis, ervaring en contacten aanbieden en inbrengen.

Voor 2016 was een werkingssubsidie van 308.000 euro voorzien.

Tabel: Kerncijfers voor BAN-Vlaanderen in 2016

Jaar 2016	Aantal	Bedrag (euro)
Deals	21	2.882
KMO-cofinancieringen	17	4.076

Hefboom

Hefboom krijgt jaarlijks een vergoeding van een kleine 250.000 euro van het agentschap voor de organisatie en begeleiding van de ondernemers die een impulskrediet verkrijgen. De beschikbaarheid van microkredieten heeft een groot hefboomkarakter voor ondernemers die anders moeilijk toegang krijgen tot bijvoorbeeld bankkrediet. Op vraag van het agentschap richt Hefboom zich hierbij vooral op sociaal innovatieve projecten, creatievelingen, beroepers, e.d.

Microstart

Ook Microstart geniet jaarlijks een vergoeding voor de organisatie van de begeleiding en het verstrekken van microkredieten. Bij Microstart werden de doelgroepen bepaald op kansarme, dikwijls allochtone ondernemers in de grootsteden.

PMV, PMV/z

Op basis van de samenwerkingsovereenkomst tussen het Agentschap Innoveren en Ondernemen en PMV verleent het agentschap een beheersvergoeding voor de organisatie van het Participatiefonds (2 miljoen euro), de generieke waarborgregeling (2,2 miljoen euro) en de winwinlening (180.000 euro). Voor de generieke waarborgregeling komt het agentschap via het Hermesfonds ook elk jaar tussen in de verliesfinanciering. Voor wat betreft de winwinlening vergoedt het Hermesfonds de minderinkomsten die de federale overheid heeft ten gevolge van deze maatregel.

2.8. Detailhandelsbeleid

Kennisnetwerk detailhandel

De portaalsite van het Kennisnetwerk, www.detailhandelvlaanderen.be met als voornaamste doelgroep lokale beleidsmakers detailhandel, blijft een belangrijk kanaal voor de ontsluiting van studies en andere relevante informatie. In 2016 werden nieuwe, geactualiseerde, gemeentelijke feitenfiches, opgemaakt in opdracht van de vijf provincies, gepubliceerd op de portaalsite. Het stakeholdersplatform van het kennisnetwerk besteedde vooral aandacht aan afstemming rond verschillende Vlaamsbrede EFRO-projecten met detailhandel als thema.

In 2016 liet de portaalsite 35.923 bezoekers optekenen. 257 mensen volgen de Twitter-posts en er zijn ondertussen 1.413 abonnees voor de nieuwsbrief E-talage.

Het internet. Ook uw zaak.

Om handelaars te overtuigen de mogelijkheden van online-marketing en e-commerce in hun bedrijfsstrategie te benutten, werd de campagne “Het internet. Ook uw zaak” opgestart in november 2015. De campagne maakt deel uit van een EFRO-project ingediend door het agentschap in samenwerking met Unizo. Het project mikt op handelaars en lokale besturen en wil sensibiliseren, oriënteren en begeleiden. Er zijn inspiratiesessies in gans Vlaanderen en een campagne via social media, advertenties en radiospotjes. De portaalsite www.hetinternetookuwzaak.be bundelt niet alleen nuttige informatie voor wie online aan de slag wil maar ook getuigenissen van handelaars die al een stukje verder staan. Verder kunnen handelaars door een e-scan in te vullen een gepersonaliseerd advies krijgen en is er ook een rekenblad beschikbaar om de consequenties op vlak van tijd en geld op voorhand in te schatten. Via Syntra en de Innovatie-academie worden er ook gespecialiseerde opleidingen aangeboden.

Na een pauze eind 2015, begin 2016 omwille van de eindejaars- en de soldenperiode, werd de campagne heropgestart in februari 2016. Eind 2016 had de portal van de campagne 36.923 bezoekers verzameld. De bijhorende Facebook-pagina telde op dat moment 1.572 likes. 807 mensen waren geabonneerd op de nieuwsbrief.

Commerciële Inspiratie

De detailhandel is een sector in volle transformatie. Om handelaars te helpen hun concepten aan te passen aan de veranderende marktomstandigheden en de snelle technologische evolutie werd het project Commerciële Inspiratie opgestart. 540 handelaars krijgen tussen 2014 en 2017 een intensief begeleidingstraject aangeboden om hun strategie te actualiseren waarbij het digitale bijzondere aandacht moet krijgen. De steden en gemeenten zijn een belangrijke partner in dit project dat wordt uitgevoerd door UNIZO en WES. Eind 2016 hebben in totaal 47 gemeenten besloten Commerciële Inspiratie aan te bieden aan hun handelaars. De deelname wordt soms gespreid over meerdere jaren. Eind 2016 was het traject bij 432 handelaars opgestart. Bij 214 daarvan gebeurde de opstart in 2016.

2.9. Sociale Innovatiefabriek

De Sociale InnovatieFabriek werd gesteund als lichte structuur van 2013 tot 2016. De Sociale InnovatieFabriek is in 2013 opgestart en de werking kende een groeiscenario qua personeel, begroting en realisaties (KPI).

De werking van de Sociale InnovatieFabriek past perfect binnen de conceptnota van 17 juli 2015 met betrekking tot het bevorderen van ondernemerschap binnen het Agentschap Innoveren en Ondernemen, gezien de begeleiding van opstartende, sociale ondernemingen. Samen met de overheid, de andere dienstverleners en de Innovatiecentra zal de Sociale InnovatieFabriek volop inzetten op het stimuleren en ondersteunen van sociaal ondernemerschap.

De Vlaamse overheid wil ondernemerschap aantrekkelijk maken voor iedereen. Daarbij is waarom men onderneemt niet onbelangrijk. Het gegeven dat je kan ondernemen én ondertussen positieve impact hebben op maatschappelijk vlak trekt een nieuw profiel ondernemers aan; een opmerkelijk sterk groeiende groep. De Sociale InnovatieFabriek wil, ingebed in het bredere netwerk en ecosysteem van ondernemerschapsbevorderende actoren, een accelerator zijn voor de startende sociaal ondernemers.

Dit was reeds de kern van de werking van de Sociale InnovatieFabriek als lichte structuur. De toekomstige werking van de Sociale InnovatieFabriek als structurele partner zal voor die aspecten dus niet significant verschillen van de werking als lichte structuur. Er zal evenwel geen gereserveerd projectbudget meer zijn voor de Sociale InnovatieFabriek.

De vzw Sociale InnovatieFabriek krijgt voor de periode van 2017 - 2019 een output- en resultaatgerichte werkingssubsidie van maximaal 1.200.000 euro. Dit subsidiebedrag is als volgt samengesteld:

- ▶ maximaal 320.000 euro per jaar outputgerichte subsidie. Deze subsidie wordt uitbetaald in verhouding tot de realisatie van de indicatoren;
- ▶ maximaal 240.000 euro voor de periode van 1 januari 2017 tot en met 31 december 2019 resultaatgerichte subsidie. Per solide sociale onderneming die tot stand kwam via tussenkomst van de Sociale Innovatiefabriek in de referentieperiode van 1 juli 2016 tot 31 december 2019 wordt 4.000 euro uitbetaald aan de Sociale InnovatieFabriek.

Het financieel plan voor 2017-2019 voorziet ca. 600.000 euro per jaar eigen inkomsten naast de publieke financiering.

2.10. Grote events en individuele dossiers (ad hoc subsidies)

De grote events die tot voor 2016 ondersteund werden op jaarlijkse ad hoc basis, werden grotendeels mee ingediend in het bestek voor aanduiding van dienstverleners ondernemerschap. Een aantal events werden herdacht of niet meer gesteund maar vervangen door andere, meer geschikte events met als oogpunt het bevorderen van ondernemerschap. De volgende events vonden in 2016 plaats, als onderdeel van de acties van de dienstverleners:

- ▶ Voka OpenBedrijven Dag (Voka, 300.000 euro steun)
- ▶ Dag van de Ondernemer (Unizo, 269.929,99 euro steun)
- ▶ Startersroadshows (Unizo, 146.048,52 euro steun)
- ▶ Womed Award (Unizo – onderaannemer Markant, 117.932,58 euro steun)
- ▶ Event Ondernemen in Vlaanderen (voorheen Beurs Ondernemen) (vzw Ter Bevordering van het Ondernemerschap in België, 99.174 euro steun)
- ▶ Failing Forward Conferentie (Startups.be als onderdeel van hun Failing Forward project cfr. infra, 31.702 euro steun)

In 2016 werd voorts nog 1 individueel dossier gesteund dat paste binnen de beleidsaccenten van de Vlaamse Regering op vlak van ondernemerschap. Het gaat over een subsidie van 155.080 euro aan de Universiteit Gent voor het project 'Indiaplatform'.

3. Stimuleren van groei, transformatie en innovatie

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen geeft directe steun aan bedrijven. De steun voor adviezen, opleidingen en investeringen, de steun voor hinder door openbare werken, de compensatie voor directe emissiekosten en Screen Flanders worden toegekend via de gebruikelijke procedures voor een intern verzelfstandigd agentschap. Deze steunmaatregelen zijn complementair aan de steun toegekend onder verantwoordelijkheid van het beslissingscomité bij het Hermesfonds (zie hoofdstuk II).

3.1. Kmo-portefeuille

De kmo-portefeuille is een geïntegreerde subsidiemaatregel waarmee kmo's en beoefenaars van vrije beroepen met steun van de Vlaamse overheid opleidingen en adviezen kunnen aankopen.

De kmo-portefeuille bestaat sinds 2009. In 2015 werd beslist om de kmo-portefeuille ingrijpend te vereenvoudigen. Op 1 april 2016 trad de vernieuwde kmo-portefeuille in werking. De opdeling van het systeem in 6 verschillende pijlers met elk een steunplafond verdween en werd vereenvoudigd naar 2 soorten subsidiabele dienstverlening, namelijk opleiding en advies, met nog 1 globaal steunplafond.

Nieuw sinds 1 april 2016 is dat de steun afhankelijk is van de grootte van de onderneming. Een kleine onderneming die investeert in opleiding en advies kan 40 procent steun genieten via de kmo-portefeuille. Het maximale steunplafond bedraagt 10.000 euro per jaar.

Een middelgrote onderneming die investeert in opleiding en advies, kan 30 procent steun genieten via de kmo-portefeuille. Het maximale steunplafond bedraagt 15.000 euro per jaar.

Tabel: Samenvatting van de regels voor de kmo-portefeuille

	Opleiding	Advies
Kleine ondernemingen	Steunpercentage: 40% Steunplafond: 10.000 euro	
Middelgrote ondernemingen	Steunpercentage: 30% Steunplafond: 15.000 euro	

De kmo-portefeuille werkt met een jaarlijkse gesloten begrotingsenveloppe binnen het Hermesfonds.

Ondernemingen en projecten

In 2016 werden er nagenoeg 130.000 projecten gesteund via de kmo-portefeuille, goed voor een totale toegekende subsidie van afgerond 53.791.000 euro. Vanaf 1 april 2016 konden enkel nog steunaanvragen ingediend worden voor de diensten opleiding en advies.

Tabel: kmo-portefeuille - verdeling van subsidie en aantal steunaanvragen per dienst (2016)

Dienst	Aantal projecten	Subsidie in euro
Advies	4.546	9.884.909,11
Opleiding	125.400	40.862.156,02
Advies internationaal ondernemen*	29	112.269,50

Technologieverkenning*	169	1.085.041,25
Strategisch advies*	93	1.831.297,37
Coaching*	3	15.070,00
Totaal	130.240	53.790.743,25

* enkel voor aanvragen ingediend tot 1 april 2016

Onderstaande tabel toont de evolutie van de toegekende subsidie over de periode 2012-2016.

Tabel: kmo-portefeuille - toegekend subsidiebedrag in euro per dienst/pijler (2012-2016)

Dienst (pijler) Subsidie in euro	2012	2013	2014	2015	2016
Opleiding	24.976.911,06	26.591.062,34	28.646.819,90	32.655.642,28	40.862.156,02
Advies	6.522.930,27	6.310.124,95	6.120.486,39	5.904.344,38	9.884.909,11
Technologie- verkenning	2.134.829,04	2.029.053,32	2.030.585,19	2.600.000,00	1.085.041,25
Advies internationaal ondernemen	413.151,50	392.370,00	320.824,36	200.000,00	112.269,50
Strategisch advies	388.495,00	657.270,00	2.781.850,74	3.756.155,12	1.831.297,37
Coaching	0,00	0,00	39.205,00	41.590,00	15.070,00
Totaal	34.438.328,87	35.981.893,61	39.941.785,58	45.157.731,78	53.790.743,25

De kmo-portefeuille richt zich tot de kleine en middelgrote ondernemingen. Geheel in lijn met de voorgaande jaren zijn het vooral de kleine ondernemingen die gebruik maken van de kmo-portefeuille. Nagenoeg 90% van de steundossiers en het budget komt ten goede van deze groep.

Tabel: kmo-portefeuille - verdeling van subsidie en aantal steunaanvragen naar grootte van de onderneming (2016)

Grootte	Aantal projecten	Subsidie in euro	% projecten	% subsidie
Kleine onderneming (KO)	114.554	46.990.416,33	88%	87%
Middelgrote onderneming (MO)	15.686	6.800.596,92	12%	13%
Totaal	130.240	53.790.743,25	100%	100%

Ook in 2016 is de dienstensector de grootste afnemer van de kmo-portefeuille. De helft van de steundossiers wordt ingediend door kmo's uit deze sector. Dit resultaat is toe te wijzen aan het feit dat 90% van de gebruikers kleine ondernemingen zijn en de helft van deze kleine ondernemingen een dienstverlenende onderneming is. Deze stelling gaat evenwel niet op voor de middelgrote ondernemingen. Die situeren zich voornamelijk in de bouw en handel (zie de volgende tabellen).

Tabel: kmo-portefeuille - goedgekeurde projecten per sector waartoe de steunvragende onderneming behoort volgens haar hoofdactiviteit (2016).

Activiteit	Aantal projecten	Subsidie in euro	% projecten	% subsidie
Industrie	11.519	7.054.432,26	9%	13%
Bouw en Handel	50.210	20.340.835,90	39%	38%
Diensten	68.511	26.395.474,99	53%	49%
Totaal	130.240	53.790.743,25	100%	100%

Tabel: kmo-portefeuille - goedgekeurde projecten per ondernemingsgrootte en per sector waartoe de steunvragende onderneming behoort volgens haar hoofdactiviteit (2016).

Activiteit	Aantal projecten KO	Aantal projecten MO	% KO	% MO
Industrie	7.998	3.521	7%	22%
Bouw en Handel	41.297	8.913	36%	57%
Diensten	65.259	3.252	57%	21%
Totaal	114.554	15.686	100%	100%

Meer dan een kwart van de projecten wordt ingediend door een kleine en middelgrote onderneming waarvan de maatschappelijke zetel in Antwerpen ligt.

Tabel: kmo-portefeuille – goedgekeurde projecten per provincie (2016)

	Projecten	Subsidie in euro	% projecten	% subsidie
Antwerpen	34.777	14.415.388,03	27%	27%
Limburg	16.975	7.419.687,06	13%	14%
Oost-Vlaanderen	30.718	12.322.461,56	24%	23%
Vlaams-Brabant	14.908	6.326.658,44	11%	12%
West-Vlaanderen	31.992	12.943.511,71	25%	24%
MZ buiten Vlaanderen ¹	870	363.036,45	1%	1%
Totaal	130.240	53.790.743,25	100,00%	100,00%

Dienstverleners

Ondernemerschapsbevorderende diensten kunnen slechts gesubsidieerd worden als ze aangekocht worden bij een geregistreerde dienstverlener.

Een registratie heeft steeds een beperkte geldigheidsduur. Na verloop van tijd moet deze vernieuwd worden. Bij de kmo-portefeuille werden het afgelopen jaar 1.052 registraties toegekend. Vanaf 1 april konden dienstverleners zich enkel nog laten registreren voor de diensten opleiding en/of advies.

Tabel: kmo-portefeuille - aantal toegekende registraties per dienst (2016)

	opleiding	advies	advies internationaal ondernemen	technologie verkenning	strategisch advies	coaching
Jan	32	23		1	2	
Feb	28	27		1	54	
Mrt	61	198	2	3	1	2
Apr	8	26				
Mei	92	30				
Jun	50	28				
Jul	0	26				
Aug	77	36				
Sep	37	35				
Okt	45	23				

¹ Ondernemingen met een exploitatiezetel in het Vlaams gewest maar waarvan de maatschappelijke zetel buiten het Vlaams gewest ligt.

Nov	32	23				
Dec	34	15				
Totaal	496	490	2	5	57	2

In tegenstelling tot de voorgaande jaren is er dit jaar een stijging te zien in het aantal geregistreerde dienstverleners. De jaarlijkse stijging van het gemiddelde aantal projecten per dienstverlener zet zich ook dit jaar verder.

Tabel: kmo-portefeuille - aantal geregistreerde in de kmo-portefeuille met minstens één project (2011-2016)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal erkende dienstverleners (minstens 1 project)	1.710	1.683	1.678	1.683	1.676	1.834
Gemiddeld aantal projecten per dienstverlener	33,7	39,6	44,2	48,4	59,0	71,0

Wettelijk kader

- ▶ 26/02/2016: Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van steun aan kleine en middelgrote ondernemingen voor ondernemerschapsbevorderende diensten en kmo-groeitrajecten.
- ▶ 30/03/2016: Ministerieel besluit tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2016 tot toekenning van steun aan kleine en middelgrote ondernemingen voor ondernemerschapsbevorderende diensten en kmo-groeitrajecten, wat betreft de steun voor ondernemerschapsbevorderende diensten.

In 2016 bleek het initieel voorziene budget van 50.000.000 euro niet voldoende. Na herschikking binnen het Hermesfonds werd het VAK verhoogd tot 54.000.000 euro.

3.2. Kmo-groeisubsidie

De kmo-groeisubsidie is een nieuw subsidie-instrument waarmee de Vlaamse overheid kmo's in Vlaanderen ondersteunt bij hun eigen groeitraject. De kmo-groeisubsidie werd gelanceerd op 11 mei 2016.

Het doel van de kmo-groeisubsidie is het stimuleren van groei en het bevorderen van de competitiviteit van kmo's in Vlaanderen. Tijdens de belangrijke kantelmomenten in de levensfasen van een onderneming, zoals een transformatie-, innovatie- of internationaliseringstraject, dient de onderneming een nieuwe groeistrategie uit te werken om haar doelstellingen te bereiken.

De subsidie wordt aangewend voor het verwerven van kennis die nodig is tijdens het transformatie-, innovatie- of internationalisatietraject. De kmo kan vrij kiezen om subsidie aan te vragen voor advies van een externe dienstverlener en/of om kennis te verankeren in de onderneming door de aanwerving van een strategische medewerker.

Kleine en middelgrote ondernemingen kunnen jaarlijks maximaal 50.000 euro subsidie ontvangen via de kmo-groeisubsidie. De subsidie bedraagt maximaal 25.000 euro per adviestraject met een externe dienstverlener en/of per aanwerving per jaar. Het steunpercentage wordt vastgelegd op 50% van de advies- en/of loonkost.

Om in aanmerking te komen voor subsidie is het projectbedrag minstens 20.000 euro (excl. btw).

Tabel: kmo-groeisubsidie

	Externe dienstverlening	Aanwerving
Subsidieplafond	25.000 euro	25.000 euro
Subsidiepercentage	50%	50%

Een kmo kan per jaar en per groeitraject maximaal één subsidieaanvraag indienen.

In 2016 werden er 257 dossiers ingediend. In 190 dossiers werd een beslissing genomen. Voor de 103 positief besliste dossiers werd 2.581.855,66 euro subsidie toegekend.

Enkele cijfergegevens

Tabel: kmo-groeisubsidie - behandelde dossiers

	Aantal besliste dossiers 2016	Vastgelegde subsidie 2016 in euro
Negatief	49	0
Onontvankelijk	33	2.581.855,66
Positief	103	0
Teruggetrokken	5	0
Eindtotaal	190	2.581.855,66

Tabel: kmo-groeisubsidie - verdeling goedgekeurde dossiers naar grootte van de onderneming

	Aantal dossiers	Subsidie aanwerving in euro	Subsidie externe dienstverleners in euro	Totale subsidie in euro
Kleine Onderneming	78	1.288.198,16	630.872,50	1.919.070,66
Middelgrote Onderneming	25	410.487,50	252.297,50	662.785,00
Totaal	103	1.698.685,66	883.170,00	2.581.855,66

Tabel: verdeling goedgekeurde dossiers kmo-groeisubsidie per provincie

	Aantal dossiers	Subsidie aanwerving in euro	Subsidie externe dienstverleners in euro	Totale subsidie in euro
MZ buiten Vlaanderen ²	3	60.662,50	43.000,00	103.662,50
Antwerpen	33	573.284,78	241.625,00	814.909,78
Limburg	12	172.968,00	118.482,50	291.450,50
Oost-Vlaanderen	23	395.685,38	163.235,00	558.920,38
Vlaams-Brabant	13	182.360,00	113.577,50	295.937,50
West-Vlaanderen	19	313.725,00	203.250,00	516.975,00

² Ondernemingen met een exploitatiezetel in het Vlaams gewest maar waarvan de maatschappelijke zetel buiten het Vlaams gewest ligt.

Totaal	103	1.698.685,66	883.170,00	2.581.855,66
--------	-----	--------------	------------	--------------

Tabel: verdeling goedgekeurde dossiers kmo-groeisubsidie volgens hoofdactiviteit van de steunaanvragende onderneming (volgens de nacebelnomenclatuur op 1 digit)

	Aantal dossiers	Subsidie aanwerving in euro	Subsidie externe dienstverleners in euro	Totale subsidie in euro
Voeding, textiel, hout, papier, drukkerij	8	144.825,00	46.165,00	190.990,00
Chemie, metaal	4	71.322,28		71.322,28
Meubelen, overige, reparatie, water, gas	4	50.000,00	40.120,00	90.120,00
Bouw, handel, vervoer	32	533.688,00	263.687,50	797.375,50
Scheepvaart, luchtvaart, opslag, horeca, uitgeverij, film	4	75.000,00	60.400,00	135.400,00
Media, IT, financiën, onroerend, accountancy	19	292.700,00	198.100,00	490.800,00
Consultancy, ingenieurs, architecten, reclame, R&D, reissector, interim	24	397.852,50	236.697,50	634.550,00
Beveiliging, ondersteuning, openbaar bestuur, onderwijs, gezondheid, huisvesting	4	70.000,00	38.000,00	108.000,00
Kunst, cultuur, sport, overige	4	63.297,88		63.297,88
Totaal	103	1.698.685,66	883.170,00	2.581.855,66

Wettelijk kader

- ▶ 26/02/2016: Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van steun aan kleine en middelgrote ondernemingen voor ondernemerschapsbevorderende diensten en kmo-groeitrajecten.
- ▶ 26/05/2016: Ministerieel besluit tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 februari 2016 tot toekenning van steun aan kleine en middelgrote ondernemingen voor ondernemerschapsbevorderende diensten en kmo-groeitrajecten, wat betreft de kmo-groeitrajecten.

3.3. Hinder Openbare Werken

3.3.1. Rentetoelage als gevolg van Hinder Openbare Werken

In uitvoering van het decreet van 7 juli 2006 kunnen zelfstandigen en kmo's die verstoorde bereikbaarheid ondervinden door openbare werken, sinds 10 juli 2007 een rentetoelage aanvragen bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen. Door de aanpassing van het decreet op 19 november 2010 werd deze steunmaatregel vanaf 1 januari 2011 uitgebreid naar bestaande beroepsleningen die voor de start van de openbare werken werden aangegaan. Voordien was de maatregel alleen bestemd voor nieuwe overbruggingskredieten.

In 2016 werden 590 aanvragen ingediend en werden 561 aanvragen die zijn ingediend in 2015 en 2016 positief beslist voor een totaal steunbedrag van 3.966.240,87 euro (= inclusief herzieningen).

De rentetoelage blijft zeer populair bij ondernemers, middenstandsorganisaties, bankiers en boekhouders; in 2016 bedroeg het gemiddeld aantal aanvragen per maand net geen 50.

Tabel: RT HOW 2016 - per provincie

Provincie getroffen exploitatiezetel	Aantal toekenningen	Toegekende steun in euro	Gemiddelde steun per dossier in euro
Vlaams-Brabant	41	428.206,59	10.444,06
Oost-Vlaanderen	159	1.030.946,45	6.483,94
West-Vlaanderen	264	1.741.321,42	6.595,91
Antwerpen	54	486.831,30	9.015,39
Limburg	43	278.935,11	6.486,86
Totaal	561	3.966.240,87	7.069,95

Tabel: RT HOW 2016 - per groottecategorie ondernemingen

Grootte	Aantal toekenningen	Toegekende steun in euro	Gemiddelde steun per dossier in euro
Kleine onderneming	549	3.814.040,21	6.947,25
Middelgrote onderneming	12	152.200,66	12.683,39
Totaal	561	3.966.240,87	7.069,95

Tabel: RT HOW 2016 – opdeling naar hoofdactiviteit (NACE-code op 1 digit)

NACE code	Meest voorkomende activiteiten	Aantal toekenningen	Toegekende steun in euro	Gemiddelde steun per dossier in euro
1	Voeding: warme bakker; prépress en drukkerij	40	351.968,24	8.799,21
2	Constructie en bewerken van metalen	18	105.705,25	5.872,51
3	Vervaardiging en reparatie van producten	5	62.126,09	12.425,22
4	Bouw/afwerking; Garagebedrijf; Groot- en detailhandel	300	2.390.770,65	7.969,24
5	Hotel, restaurant, café	86	450.785,26	5.241,69
6	Diensten: IT, bank en verzekeringen, immokantoor	38	191.905,86	5.050,15
7	Diensten: reclamebureau, reisbureau	15	66.873,58	4.458,24
8	Organisatie van beurzen; Medische diensten: huisarts, tandarts, thuisverpleging, crèche	24	111.760,23	4.656,68
9	Kapsalon, schoonheidsinstituut, fitness, sauna	35	234.345,71	6.695,59
Totaal		561	3.966.240,87	7.069,95

Wettelijk kader - zie <http://www.vlaio.be/artikel/wat-het-wettelijk-kader-1>

- ▶ Decreet van 19/11/2010 tot wijziging van het decreet van 07/07/2006 houdende toekenning van een rentetoelage voor ondernemingen die lijden onder de verstoorde bereikbaarheid ten gevolge van hinder door openbare werken
- ▶ Besluit van de Vlaamse Regering van 17/12/2010 tot wijziging van het Besluit van de Vlaamse Regering van 06/07/2007 tot uitvoering van het decreet van 07/07/2006 houdende toekenning

van een rentetoeelage voor ondernemingen die lijden onder de verstoorde bereikbaarheid ten gevolge van hinder door openbare werken.

3.3.2. Inkomenscompensatievergoeding hinder openbare werken

De inkomenscompensatievergoeding als gevolg van hinder door openbare werken is een maatregel die door de 6de staatshervorming werd overgedragen van het federale naar het Vlaamse niveau. Zelfstandigen kunnen bij sluiting van hun zaak omwille van openbare werken een compensatie per dag krijgen. Er loopt een samenwerkingsovereenkomst tussen het agentschap en het Participatiefonds Vlaanderen dat het dagelijkse beheer van de maatregel opgenomen heeft.

Tabel: Kerncijfers inkomenscompensatievergoeding

Inkomenscompensatievergoeding	2015	2016
Aantal ingediende steundossiers	472	447
Aantal goedgekeurde steundossiers	249	301
Aantal goedgekeurde verlengingen steundossiers	139	154
Toegekend steunbudget	€ 927.045,72	€ 1.080.537,51

Wettelijk kader - <http://www.vlaio.be/artikel/wettelijk-kader-7>

- ▶ Wet van 28 april 2010 houdende diverse bepalingen, in het bijzonder Titel 9, Hoofdstuk 2. Wijziging van de wet van 3 december 2005 betreffende de uitkering van een inkomenscompensatievergoeding aan zelfstandigen die het slachtoffer zijn van hinder ten gevolge van werken op het openbaar domein.

3.4. Strategische Transformatiesteun

De strategische transformatiesteun voorziet opleidings- en investeringssteun voor ondernemingen die een transformatie doormaken die hen op vlak van innovatie, duurzaamheid en internationalisering op de kaart zet.

Het succes van de maatregel is in 2016 enorm groot geweest. Er werd voor 66.232.043,62 euro aan steun goedgekeurd. Er werd echter vastgesteld dat de maatregel toch nog iets te algemene projecten bleek te ondersteunen. Dat was de voornaamste reden om een bijsturing door te voeren. Het initiële beoordelingskader voorzag immers dat projecten die niet de gewenste score behaalden voor één van de parameters innovatie, internationalisering en duurzaamheid, toch nog steun konden krijgen. De nagestreefde transformatie was dan ook in sommige projecten minder op het vlak van innovatie terug te vinden, terwijl het beleid net de meest innovatieve ondernemingen wil ondersteunen met deze maatregel. Omwille van die reden werd het beoordelingskader vanaf 1 november 2016 aangepast. In eerste instantie worden sindsdien op projectniveau de mate van innovatie van het project en de kwaliteit van het projectmanagement beoordeeld. De score op het criterium innovatie werd doorslaggevend om in aanmerking te kunnen komen voor de steunmaatregel. In tweede instantie wordt dan de impact van het project op de onderneming beoordeeld op vlak van een versterking van de onderneming, internationalisering en interne verduurzaming. Ook de impact van het project op de Vlaamse economie wordt beoordeeld onder de vorm van kennisoverdracht en spillover effecten, samenwerkingsverbanden en clustervorming, groei van indirecte tewerkstelling en verduurzaming van de Vlaamse economie.

Tabel: STS provinciale verdeling

Provincie	Aantal dossiers	Steunbedrag in euro
Antwerpen	32	24.670.052,23
Brussels Gewest*	1	735.541,60
Limburg	18	9.794.157,26
Oost Vlaanderen	24	12.780.281,16
Vlaams Brabant	3	1.616.397,72
West Vlaanderen	29	16.635.613,65
Eindtotaal	107	66.232.043,62

*hoofdzetel gevestigd in Brussel, exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest

Tabel: STS naar bedrijfsgrootte

Grootte	Aantal dossiers	Steunbedrag in euro
GO	35	28.503.330,55
KO	33	12.868.412,84
MO	39	24.860.300,23
Eindtotaal	107	66.232.043,62

Tabel: STS over de sectoren heen

NACE code	Meest voorkomende activiteiten	Aantal dossiers	Steunbedrag in euro
1	Voeding - textiel - hout - papier - drukkerij	26	16.243.040,68
2	Chemie – metaal	33	22.903.898,13
3	Meubelen - overige - reparatie - water -gas	4	1.931.370,32
4	Bouw - handel - vervoer	18	8.120.098,52
5	Scheepvaart, luchtvaart, opslag, horeca, uitgeverij, film	4	2.265.401,00
6	Media - IT - financiën - onroerend - accountancy	7	1.885.718,98
7	Consultancy, ingenieurs, architecten, reclame, R&D, reissector, interim	11	8.524.503,99
8	Beveiliging - ondersteuning - openbaar bestuur - onderwijs - gezondheid - Huisvesting	2	2.008.012,00
9	Kunst, cultuur, sport, overige	2	2.350.000,00
	Totaal	107	66.232.043,62

Tabel: STS: type steun

	Steunbedrag in euro
Investeringssteun	33.692.035,78
Opleidingssteun	29.202.731,68
Bonussteun	3.337.276,16
Totaal	66.232.043,62

Wettelijk kader: <http://www.vlaio.be/artikel/wat-het-wettelijk-kader-6>

3.5. Ecologiesteun

Ecologiesteun wordt gegeven voor investeringen in vooruitstrevende ecologische technologieën. Ondernemingen worden gestimuleerd om hun productieproces milieuvriendelijk en energiezuinig te organiseren. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen neemt daarbij een gedeelte van de extra investeringskosten die een dergelijke investering met zich brengt, voor zijn rekening.

In 2016 werden in het kader van de subsidiemaatregel Ecologiepremie Plus 204 steunaanvragen goedgekeurd voor een totaal van 7.979.593,49 euro en een investeringsbedrag van 57.469.965,25 euro.

De strategische ecologiesteun ondersteunt grotere, bedrijfsspecifieke investeringen. In 2016 werden er slechts twee steunaanvragen goedgekeurd voor een totaal van 2.750.200,00 euro en een investeringsbedrag van 11.288.240,00 euro.

Tabel: Ecologiepremie Plus – per Nace-sector

NACE-sector	Omschrijving	Aantal	Subsidiebedrag in euro	Investeringsbedrag in euro
1	Voeding, textiel, hout, papier, drukkerij, raffinaderijen	54	3.203.503,10	16.035.560,36
2	Chemie, metaal	28	490.105,28	4.212.557,81
3	Meubelen, overige, reparatie, water, gas	4	37.514,79	296.472,98
4	Bouw, handel, vervoer	85	2.882.832,26	28.014.360,08
5	Scheepvaart, luchtvaart, opslag, horeca, uitgeverij, film	12	736.400,67	5.354.936,05
6	Media, IT, financiën, onroerend, accountancy	4	276.243,02	1.703.129,44
7	Consultancy, ingenieurs, architecten, reclame, R&D, reissector, interim	5	24.250,80	174.353,49
8	Beveiliging, ondersteuning, openbaar bestuur, onderwijs, gezondheid, huisvesting	8	117.721,51	533.208,49
9	Kunst, cultuur, sport, overige	4	211.022,06	1.145.386,55
	Totaal	204	7.979.593,49	57.469.965,25

Tabel: Ecologiepremie Plus – per provincie, met ondernemingsgrootte

Provincie	Grootte	Aantal	Subsidiebedrag in euro	Investeringsbedrag in euro
Antwerpen	KMO	40	2.144.450,88	10.649.231,71
Antwerpen	GO	10	241.825,18	3.931.021,00
Brussels Gewest*	GO	8	278.027,27	2.726.271,00
Limburg	KMO	48	1.548.714,60	10.338.847,56
Limburg	GO	4	22.677,51	181.281,28
Oost-Vlaanderen	KMO	29	1.010.432,58	5.916.801,21
Oost-Vlaanderen	GO	4	29.657,09	507.695,00
Vlaams-Brabant	KMO	16	900.904,90	4.731.121,00
Vlaams-Brabant	GO	5	420.018,28	10.576.328,35
Waals-Brabant	GO	1	5.401,10	54.011,00
West-Vlaanderen	KMO	35	1.300.371,80	7.114.144,33
West-Vlaanderen	GO	4	77.112,30	743.211,81
Totaal		204	7.979.593,49	57.469.965,25

* Ondernemingen met maatschappelijke zetel in Brussels Gewest, maar exploitatiezetel in Vlaams Gewest

Tabel: Ecologiepremie Plus – per investeringstype met subsidie- en investeringsbedrag

Investingstype	Subsidiebedrag in euro	Investeringsbedrag in euro
Energiebesparing	4.620.913,34	19.777.631,22
Hernieuwbare energie en WKK	698.308,04	4.122.355,84
Milieu	2.660.372,11	33.569.978,18
Totaal	7.979.593,49	57.469.965,25

Tabel: strategische ecologiesteun

Nace-code	Omschrijving	Subsidiebedrag in euro	Investeringsbedrag in euro	Provincie	Grootte	Investerings-type
07290	winning van andere non-ferrometaalertsen	750.200,00	3.751.000,00	Antwerpen	GO	Milieu
21201	vervaardiging van geneesmiddelen	2.000.000,00	7.537.240,00	Antwerpen	GO	Hernieuwbare energie
Totaal		2.750.200,00	11.288.240,00			

Wettelijk kader

- ▶ Ecologiepremie Plus: <http://www.vlaio.be/artikel/wettelijk-kader-ecologiepremie-plus>
- ▶ Strategische Ecologiesteun: <http://www.vlaio.be/artikel/wettelijk-kader-strategische-ecologiesteun>

3.6. Compensatie indirecte emissiekosten

De steunmaatregel compensatie indirecte emissiekosten moet gezien worden in het licht van het Europese emissiehandelssysteem (EU-ETS). Hierbij wordt er van uit gegaan dat de elektriciteitssector de CO₂-kost volledig kan doorrekenen aan de elektriciteitsverbruikers. Deze indirecte CO₂-kost in de elektriciteitsprijs stelt bepaalde elektriciteitsintensieve bedrijfstakken bloot aan een risico op delocalisatie (indirecte carbon leakage).

De compensatie voor indirecte emissiekosten is een tijdelijke compensatiesteunregeling (van 2013 tot 2020) om te vermijden dat bepaalde elektriciteitsintensieve sectoren zich als gevolg van de indirecte emissiekosten in het kader van EU-ETS gaan delocaliseren naar landen buiten de Europese Unie. In 2016 werden -voor kosten gemaakt in 2015- 106 aanvragen ingediend waarvan er 104 positief werden beoordeeld voor een totaal steunbedrag van 39.383.616,43 euro.

Tabel: compensatieindirecte emissiekosten per groottecategorie

Grootte	Goedgekeurde dossiers	Vastgelegd bedrag
GO	97	36.858.254,82
MO	7	2.525.361,61
Totaal	104*	39.383.616,43*

* Hierbovenop werden twee dossiers (2 x GO) uit 2015 ten belope van 965.733,74 euro vastgelegd in 2016.

Tabel: compensatie directe emissiekosten per provincie van de vestiging

Provincie	Goedgekeurde dossiers	Vastgelegd bedrag in euro
Antwerpen	43	21.231.090,83
Limburg	14	8.162.879,31
Oost-Vlaanderen	26	8.814.272,25
West-Vlaanderen	16	846.180,37
Vlaams-Brabant	5	329.193,67
Totaal	104*	39.383.616,43*

* Hierbovenop werden twee dossiers (2 x Antwerpen) uit 2015 ten belope van € 965.733,74 vastgelegd in 2016.

Tabel: compensatie per hoofdactiviteit (NACE-code op 1 digit) van de maatschappelijke zetel

NACE	Omschrijving	Goedgekeurde dossiers	Vastgelegd bedrag in euro
1	Voeding – textiel – hout – papier - drukkerij	24	6.574.888,15
2	Chemie – metaal	76	31.769.477,99
4	Bouw – handel – vervoer	4	1.039.250,29
Totaal		104*	39.383.616,43*

* Hierbovenop werden twee dossiers (2 x Chemie-metaal) uit 2015 ten belope van € 965.733,74 vastgelegd in 2016.

Wettelijk kader - <http://www.vlaio.be/artikel/wat-het-wettelijk-kader-7>

- ▶ Besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 2014 tot toekenning van steun aan ondernemingen ter compensatie van indirecte emissiekosten.
- ▶ Ministerieel besluit van 30 april 2014 tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 2014 tot toekenning van steun aan ondernemingen ter compensatie van indirecte emissiekosten.

3.7. Screen Flanders

De steunmaatregel Screen Flanders is een economische maatregel voor de audiovisuele sector. Er wordt steun gegeven aan Belgische producten voor zover ze uitgaven doen in het Vlaamse Gewest. Elke euro die aan een producent wordt toevertrouwd, moet op zijn minst één euro audiovisuele uitgaven in het Vlaamse Gewest opbrengen. In de praktijk is dit veel meer.

Er wordt gewerkt met een oproepsysteem met een gesloten steunenveloppe.

Deze maatregel wordt in samenwerking met het Vlaams Audiovisueel Fonds uitgevoerd, dat een belangrijke rol speelt inzake de promotie en communicatie rond de maatregel, het bijstaan van producenten bij het indienen van een dossier, de verslaggeving van de jury en het leveren van allerlei vaktechnische input aan het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

In 2016 werd het voorziene budget van 4.500.000 euro opgesplitst in 3 oproepen. Hieronder enkele kerncijfers.

Tabel: Screen Flanders - aantal gunstige dossiers per gewest

Gewest	Oproep 2016.01	Oproep 2016.02	Oproep 2016.03
Brussels gewest*	1	2	1
Vlaams Gewest	6	8	8
Totaal	7	10	9

*Bij Screen Flanders kan een Belgisch productiehuis een project indienen. De in aanmerking komende uitgaven moeten wel in het Vlaamse Gewest aangegaan worden.

Tabel: Screen Flanders - aantal aanvragen per genre

Genre	Oproep 2016.01	Oproep 2016.02	Oproep 2016.03
Animatiefilm	2	2	0
Animatierreeks	0	1	0
Lange Fictiefilm	15	9	13
Totaal	17	12	13

Tabel: Screen Flanders - aantal gunstige dossiers per genre

Genre	Oproep 2016.01	Oproep 2016.02	Oproep 2016.03
Animatiefilm	1	2	0
Animatierreeks	0	0	0
Lange Fictiefilm	6	8	9
Totaal	7	10	9

Tabel: Screen Flanders - Financiële gegevens van de gunstige dossiers per oproep

	Oproep 2016.01	Oproep 2016.02	Oproep 2016.03
Aantal gunstig	7	10	9
Totaalbudget gunstige projecten in euro	34.106.372	46.036.727	34.615.174
Financiering uit Vlaanderen in euro	13.402.999	13.486.728	12.674.508
In aanmerking komende uitgaven in Vlaanderen in euro (volgens aanvraag)	8.823.731	9.920.221	9.846.721
Gevraagde steun in euro	1.525.000	1.570.000	1.515.000
Toegekende steun in euro	1.515.000	1.535.000	1.450.000
Aanvaarde in aanmerking komende uitgaven in Vlaanderen in euro	8.769.869	9.658.369	9.417.662

Wettelijk kader - <http://www.vlaio.be/artikel/wettelijk-kader-screen-flanders>

- ▶ Besluit van de Vlaamse Regering van 9 november 2012 tot toekenning van steun aan audiovisuele werken van het type lange fictie-, documentaire- of animatiefilm, of van animatierreeksen.
- ▶ Ministerieel besluit van 25 januari 2016 houdende de uitvoering van artikel 10 van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 november 2012 tot toekenning van steun aan audiovisuele werken van het type lange fictie-, documentaire- of animatiefilm of van animatierreeksen.

4. De omgevingsfactoren faciliteren

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen wil ervoor zorgen dat bedrijven in Vlaanderen over voldoende ruimte beschikken om te ondernemen. De activiteiten gericht op bedrijfshuisvesting en ruimtelijke economie zijn voornamelijk gericht op het faciliteren van de omgevingsfactoren voor ondernemingen, meer bepaald door opdrachten en activiteiten uit te voeren in het kader van het economisch locatiebeleid, het activeringsbeleid van on(der)benutte bedrijventerreinen, handelsvestigingsbeleid en steunverlening bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen, bedrijvencentra en incubatoren. Het agentschap is eveneens verantwoordelijk voor de herontwikkeling van de Ford-site en het beheer van het Researchpark Zellik.

4.1. Economisch locatiebeleid

Rond het economisch locatiebeleid werden in 2016 een aantal studieopdrachten uitgevoerd, waaronder de studie naar het ruimtelijk-economische profiel van de Noordrand (in kader van Top Noordrand) en studieopdrachten in functie van de herontwikkeling van de site van Ford Genk.

Daarnaast heeft het agentschap volgende acties genomen en activiteiten uitgevoerd ter bevordering van het economisch locatiebeleid:

- ▶ een gezamenlijke studieopdracht met Ruimte Vlaanderen over de segmentatie van werklocaties;
- ▶ een opdracht aan het VITO ter onderbouwing van een beleidsadvies over economische activiteiten in het buitengebied in het kader van het IPO (Interbestuurlijk Plattelandsoverleg);
- ▶ sensibiliseringsinitiatieven naar lokale besturen over de **transitie naar bedrijfshuisvestingsbeleid** ook buiten bedrijventerreinen (n.a.v. bundeling tools voortkomend uit OVG-projecten e.a.) opgestart, o.a. via de Thematische Overlegtafel VVSG en op andere events;
- ▶ in het kader van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen werd het 'hoofdstuk' economie opgevolgd;
- ▶ in het kader van Bizlocator is een Vlaams brede uitrol in voorbereiding waarbij o.a. onderzocht wordt of dit kan via het Platform Vastgoedmobiliteit in samenwerking met het Facilitair Bedrijf en de VLM;
- ▶ adviesverstrekking met betrekking tot een 80-tal adviesdossiers RUP's en planologische attesten;
- ▶ behandeling van vestigingsvragen en adviesvragen over ruimtelijke ordening;
- ▶ bijdrage aan dossiers Complexe Projecten, onder meer de uitdoving Industriezone Op Den Berg (Maasmechelen);
- ▶ de opvolging van de contract- en convenantbenadering zoals zal worden voorzien in het Instrumentendecreet.

4.2. Activeringsbeleid voor on(der)benutte bedrijventerreinen

Met het activeringsbeleid wenst het agentschap in te zetten op het stimuleren van het (her)gebruik van on- of onderbenutte bedrijventerreinen zodat voldoende bedrijfshuisvesting beschikbaar wordt.

Brownfieldconvenantenbeleid

In 2015 werd een voorstel uitgewerkt om het proces brownfieldconvenanten te vereenvoudigen en de rollen van de verschillende betrokkenen scherper te definiëren. Dit gaf aanleiding tot een voorstel van aanpassingen aan het decreet en een uitvoeringsbesluit.

In 2016 werd een aanpassing aan het decreet brownfieldconvenanten effectief doorgevoerd, werd een uitvoeringsbesluit brownfieldconvenantenbeleid goedgekeurd evenals een aanpassing aan het statuut en de selectieprocedure voor nieuwe onderhandelaar(s).

Tevens werd een Projectoproep brownfieldconvenanten gelanceerd waarbij 17 aanvragen werden ingediend en behandeld in 2016.

In totaal zijn 67 brownfieldconvenanten nog lopende.

Het brownfieldconvenantenbeleid wordt geïmplementeerd met beperkte kosten voor het agentschap en bestond voornamelijk uit juridische bijstand via een raamovereenkomst met DLA en uit vergoedingen voor de onderhandelaars en de leden van de Brownfieldcel .

Activeringsbeleid

Er is een toekomstvisie voor het activeringsbeleid voorbereid en besproken met de stakeholders. Op basis van deze toekomstvisie worden niet meteen nieuwe middelen voorzien voor een verderzetting van de activeringsteams.

De aflopende projecten van de activeringsteams kregen verlenging tot 1 mei 2017 en zullen dus pas in 2017 worden uitbetaald.

Daarnaast werden een aantal subsidies en samenwerkingsprojecten in het kader van het activeringsbeleid voorzien.

Er werd in 2016 nog één project van POM Antwerpen goedgekeurd voor de oplossing van ontsluitingsknelpunten voor 3 terreinen waardoor ook bijkomende oppervlakte bedrijventerrein kan worden gerealiseerd.

Herontwikkeling Ford-site

Op 10 december 2015 werd de akte verleden waardoor het Vlaamse Gewest eigenaar is geworden van de Ford-site. Parallel daarmee besliste de Vlaamse Regering d.d. 11 december 2015 ook om de Ford-site over te dragen van de rechtspersoon Vlaamse Gewest naar het Hermesfonds en op het Hermesfonds vanaf 2016 de nodige middelen te voorzien voor de herontwikkeling.

Het masterplan Ford is gefinaliseerd.

Momenteel is de site succesvol 'koud' gezet; rest nog de verwijdering van de persen waarvoor een overeenkomst met Hilco is onderhandeld. Alle resterend voorbereidend studiewerk is lopende of (wordt) gegund. Het betreft onder meer de asbestinventarisatie B-hal, hoogspanning, opmaak van bodemsaneringsprojecten.

Er werd ook een ontwikkelaar voor het watergebonden gedeelte geëngageerd, zijnde NV De Scheepvaart. Als voorschot op de sloop, sanering en gesubsidieerde herontwikkeling is een dotatie ten bedrage van 3,5 miljoen euro toegekend.

Er is een marktbevraging voor het niet-watergebonden gedeelte gestart.

De Stad Genk werd gecompenseerd voor de gederfde inkomsten uit materieel en outillage.

Herontwikkeling researchpark Zellik en optimalisering beheer en exploitatie

In 1983 verwierf de Vlaamse Regering 19 hectare gronden aan de Pontbeeklaan in Zellik, grenzend aan de ring van Brussel. De Vlaamse Regering wou een wetenschapspark oprichten voor de VUB.

Het Researchpark Zellik wordt beheerd door het Agentschap Innoveren en Ondernemen in samenwerking met de VUB, POM en Haviland.

In 2016 werd een opdracht voor de ondersteuning van het beheer- en uitgiftecomité gedurende 4 jaar enerzijds en de opstart van bedrijventerreinmanagement anderzijds gefinancierd door het agentschap. De uitbetaling gebeurt in een jaarlijkse schijf.

De modernisering van het beheer is daarmee quasi afgerond. In 2015 besliste de Vlaamse Regering om de gronden over te dragen aan de rechtspersoon Hermesfonds. Wegens het ontbreken van o.a. een aantal oriënterende bodemonderzoeken kon de akte nog niet verleden worden. Het agentschap zal en nog beperkte kosten op zich moeten nemen in functie van bodemonderzoeken, opmetingen enz.

De herinrichtingswerken zijn inmiddels ook in voorbereiding.

Ad hoc dossier Schaarbeeklei

In functie van de herontwikkeling van de zone Novagora en aanpalende percelen aan de Schaarbeeklei in Vilvoorde werd eerder al een transfert beslist naar W&Z voor de verwerving van 7 woningen en een voormalig tankstation. In 2016 werden deze middelen uitbetaald en bedroegen 2 miljoen euro.

4.3. Steunverlening bedrijventerreinen, bedrijvencentra en incubatoren

Bedrijventerreinen

In 2016 werd een bijsturing van het BVR bedrijventerreinen doorgevoerd met het oog op een efficiëntere inzet van middelen en vereenvoudiging.

Voor de subsidiëring van de voortrajecten, infrastructuurwerken en het beheer van bedrijventerreinen werd in 2016 voor 52.827.645,24 euro vastgelegd (m.i.v. dossiers incubatoren).

Tabel: Dossiers waarvoor steun aan bedrijventerreinen toegekend werd in 2016

						Steun (euro)
2004G00277	Menen Oost – uitbr	W	Menen	WVI	groen	1.127,76
2009G00120	Watergebonden Bedrijventerrein Niel	A	Niel	POM Antwerpen	basis	555.507,32
2009G00120	Watergebonden Bedrijventerrein Niel	A	Niel	POM Antwerpen	OV	25.051,49
2009G00120	Watergebonden Bedrijventerrein Niel	A	Niel	POM Antwerpen	OV	104.711,04
2009G00120	Watergebonden Bedrijventerrein Niel	A	Niel	POM Antwerpen	Water- leiding	43.306,65
2009G00120	Watergebonden Bedrijventerrein Niel	A	Niel	POM Antwerpen	basis	513.857,20
BTER.2011.001	AZ uitbreiding 2 Moorslede	W	Moorslede	WVI	groen	2.729,24
BTER.2011.009	Minerva	W	Izegem	WVI	groen	13.391,11

BTER.2011.013	Pilkem	W	Ieper	WVI	beheer	65.775,00
BTER.2011.023	Singelken	O	Sint-Laureins	Veneco	groen	8.509,48
BTER.2011.024	Zaubeek	O	Kruishoutem	Veneco	basis	275.378,99
BTER.2012.005	Drongen I	O	Drongen	Stad Gent	basis	24.699,87
BTER.2012.013	Veiling Zuid	A	Sint-Katelijne-Waver	POM Antwerpen	Waterleiding	102.482,99
BTER.2012.013	Veiling Zuid	A	Sint-Katelijne-Waver	POM Antwerpen	OV	35.865,64
BTER.2012.013	Veiling Zuid	A	Sint-Katelijne-Waver	POM Antwerpen	Tele-matica	9.950,98
BTER.2013.003	Suikerfabriek	W	Veurne	WVI	basis	557.997,35
BTER.2013.008	Steen III	V	Steenokkerzeel	POM Vlaams-Brabant	OV	6.921,44
BTER.2013.008	Steen III	V	Steenokkerzeel	POM Vlaams-Brabant	basis	57.414,08
BTER.2013.008	Steen III	V	Steenokkerzeel	POM Vlaams-Brabant	Waterleiding	16.902,61
BTER.2013.009	Groenbek	W	Waregem	Leiedal	groen	20.239,71
BTER.2013.010	Fleterna	W	Vleteren	WVI	beheer	3.000,00
BTER.2013.011	Flandria	W	Wingene	WVI	beheer	22.648,90
BTER.2014.010	Blue Gate Antwerp	A	Antwerpen	Blue Gate Antwerp	basis	20.680.583,49
BTER.2014.016	Bollaar	A	Lier	Futurn Lier NV	basis	348.556,64
BTER.2015.010	UCO	O	Gent	SOGENT	basis	2.470.085,62
BTER.2015.010	UCO	O	Gent	SOGENT	basis	111.008,90
BTER.2015.012	Harelbeke-Zuid	W	Harelbeke	Harelbeke	OV	139.527,58
BTER.2015.012	Harelbeke-Zuid	W	Harelbeke	Harelbeke	Waterleiding	768.840,78
BTER.2015.012	Harelbeke-Zuid	W	Harelbeke	Harelbeke	basis	6.699.285,64
BTER.2015.013	RPZ	V	Asse	Gemeente Asse	basis	510.327,89
BTER.2015.013	RPZ	V	Asse	Gemeente Asse	basis	1.359.331,45
BTER.2015.015	Emdeka	W	Kortrijk	Leiedal	basis	289.886,48
BTER.2015.016	Manchestersite	V	Huizingen	POM Vlaams-Brabant	Waterloop	285.016,59
BTER.2015.017	Overpelt Fabriek	L	Overpelt	POM Limburg	Voortraject	42.500,00
BTER.2015.019	Beerse Kanaalzone Oost en West	A	Beerse	Gemeente Beerse	Voortraject	167.562,50
BTER.2015.020	Nelca	W	Lendeledede	Leiedal	basis	1.780.502,76
BTER.2016.001	Menenstraat Noord	W	Wervik	WVI	beheer	19.524,13
BTER.2016.002	Industrie Mechelen Noord I en II	A	Mechelen	Stad Mechelen	Voortraject	37.478,24
BTER.2016.004	Gullegem-Moorsele	W	Wevelgem	Gemeente Wevelgem	basis	5.219.405,43
BTER.2016.004	Gullegem-Moorsele	W	Wevelgem	Gemeente Wevelgem	Waterleiding	608.560,46
BTER.2016.004	Gullegem-Moorsele	W	Wevelgem	Gemeente Wevelgem	OV	109.828,85
BTER.2016.005	FORUM Gent	O	Gent	Alides Projects nv	basis	714.000,48
BTER.2016.005	FORUM Gent	O	Gent	Alides Projects nv	basis	150.946,21
BTER.2016.006	Tyber-site	W	Menen	Extensio bvba	Voortraject	104.459,95
BTER.2016.007	Industriepark-Oost	W	Beernem	WVI	beheer	36.052,50

	Beernem					
BTER.2016.008	Petroleumcluster	A	Antwerpen	Blue Gate Antwerp	Voortraject	200.000,00
BTER.2016.009	Driefonteinenstraat	V	Drogenbos	Gemeente Drogenbos	basis	1.307.134,35
BTER.2016.010	Denderomgeving Noord	O	Aalst	Stad Aalst	basis	3.656.425,76
BTER.2016.012	Herinrichting Noord-Ede	W	Bredene	WVI	basis	195.407,01
BTER.2016.013	Oostakker Noord	O	Oostakker	SOGENT	Archeologie	28.669,44
BTER.2016.014	BT Gavershoek	W	Meulebeke	Gemeente Meulebeke	basis	393.811,13
BTER.2016.015	KMO-zone Bosduin	A	Kapellen	Gemeente Kapellen	groen	59.500,00
BTER.2016.015	KMO-zone Bosduin	A	Kapellen	Gemeente Kapellen	basis	99.340,00
BTER.2016.015	KMO-zone Bosduin	A	Kapellen	Gemeente Kapellen	Tele-matica	21.250,00
BTER.2016.016	Onledebeek beheer	W	Roeselare	WVI	beheer	30.587,13
Totaal bedrijventerreinen						51.112.866,24

Bedrijvencentra en incubatoren

In 2016 werd een aanpassing van het BVR incubatoren voorbereid door het agentschap. Het besluitvormingsproces is opgestart.

In 2016 werd ook de platformwerking incubatoren verdergezet.

Tabel: In 2016 werd onderstaande steun toegekend voor 3 incubatoren

Incubator	Steunbedrag (euro)
Greenville	524.779,00
Watt Factory	1.100.000,00
Bluechem beheer	90.000,00
Totaal	1.714.779,00

Bedrijventerreinmanagement en verduurzaming van bedrijventerreinen

In 2016 werd de projectoproep ter ondersteuning werkingskosten bedrijventerreinmanagement afgerond. Hierbij werden 22 dossiers gesubsidieerd ten bedrage van bijna 1,2 miljoen euro.

Tevens werd een projectoproep beveiliging bedrijventerreinen voorbereid en vastgelegd in 2016, ten bedrage van 1,2 miljoen euro.

Daarnaast werd door het agentschap een Kennisnetwerk bedrijventerreinmanagement mee voorbereid en gesubsidieerd voor 535.500 euro. Dit initiatief wordt gelanceerd in februari 2017.

De eerder ontwikkelde duurzaamheidsmeter bedrijventerreinen, werd uitgetest op 4 cases. De duurzaamheidsmeter staat nu ter beschikking van geïnteresseerden.

4.4. Handelsvestigingenbeleid

In 2016 werd het decreet integraal handelsvestigingenbeleid definitief goedgekeurd. Ter voorbereiding van de implementatie hiervan is een EFRO-project KWAZ (i.s.m. VVSG) in uitvoering. Het betreft onder meer de inhoudelijke detaillering van de doelstellingen van het integraal handelsvestigingenbeleid en de opmaak van procesflows. Er is tevens een projectoproep 'premiestelsels gekoppeld aan het kernwinkelgebied' in voorbereiding.

Tot het handelsvestigingenbeleid behoort eveneens de werking van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie (NSECD) en het Interministerieel Comité voor de Distributie (ICD), voornamelijk voor juridisch advies voor tussenkomsten in dossiers voor de Raad van State.

Enkele kerncijfers:

Tabel: Ingediende dossiers NSECD naar provincie in 2016

	kennisgevingen door verschillende gemeenten en steden van voorafgaandelijke verklaringen in het kader van de beperkte procedure (= procedure 1)	kennisgevingen door verschillende gemeenten en steden van aanvragen van socio-economische vergunningen waarvoor geen advies door het NSECD vereist is (= procedure2)	kennisgevingen door verschillende gemeenten en steden van aanvragen van socio-economische vergunning waarvoor een advies door het NSECD nodig is (= procedure 3), hetzij voor handelsvestigingen of handelsgehelen met een (totale) netto handelsoppervlakte van meer dan 1.000 m ²
Antwerpen	16	15	43
Vlaams-Brabant	7	15	25
Oost-Vlaanderen	9	21	29
West-Vlaanderen	8	16	29
Limburg	6	16	24
Totaal	46	83	150

In 2016 behandelde het ICD 14 dossiers.

5. Opdrachten van de Vlaamse Regering

5.1 Lopende individuele projecten

Het agentschap beheerde in 2016 in opdracht van de Vlaamse Regering nog een 15-tal vroeger toegekende projecten, o.a. in de context van het SALK-plan en het competitiviteitsplan.

	Periode	Toegekende steun (euro)	Korte omschrijving
MinE: Internationaal grensverleggend genetisch onderzoek naar ALS	maart 2015- februari 2018	1.000.000,00	Het ALS-centrum van KULeuven/VIB en de ALS-liga vormen een consortium dat als doel heeft DNA-profielen van 500 ALS-patiënten en 250 controlepersonen te verzamelen en te analyseren. Dit sluit aan bij grootschalig internationaal onderzoek waarbij het erfelijk materiaal van ALS-patiënten vergeleken wordt met dat van gezonde controlepersonen om de erfelijke risicofactoren in kaart te brengen.
Digitale Ontsluiting Erfgoedcollecties	januari 2015- december 2017	1.650.000,00	Met dit digitalisatieproject wil het Agentschap Plantentuin Meise de bestaande infrastructuur voor digitale beelden verbeteren en de Belgische en Midden-Afrikaanse herbariumcollecties volledig digitaal beschikbaar maken ten behoeve van lopend onderzoek bij de Plantentuin en elders.
Onderwijs slim organiseren ... uit liefde voor het vak	september 2014-mei 2018	843.750,00	Flanders Synergy en het HIVA van de KULeuven werken hier samen om nieuwe kennis en inzichten te bekomen over de arbeids- en onderwijsorganisatie in het leerplichtig onderwijs. Door het beleidsdomein onderwijs wordt aanvullend de projectleider gedetacheerd en worden pedagogisch adviseurs ingezet.
Smart Logistics Limburg (1)	oktober 2014- september 2017	1.088.000,00	Het Instituut voor Mobiliteit van de UHasselt, het onderzoeksinstituut Log-IC van PXL en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij van Limburg werken samen in dit project. Het doel is hun bestaande expertise rond logistiek en transport te bundelen voor de Limburgse logistieke sector door de uitbouw van een virtueel kennisplatform en door een structurele en intensieve wetenschappelijk technologische ondersteuning te bieden aan de bedrijven.
Vlaams Onderzoeksproject Gen4Wave UGent - Laboratorium voor Hydraulica (2)	mei 2014- december 2019	3.000.000,00	Bij Gen4Wave zijn de UGent, de KULeuven en het Waterbouwkundig laboratorium, Sirris en de POM West-Vlaanderen betrokken. Het initiatief behandelt golf- en getij-energie, en in tweede orde kustwaterbouwkunde en offshore engineering, met inbegrip van windenergie. Het huidige dossier ondersteunt de bouw van een grootschalige open infrastructuur voor (wetenschappelijk) onderzoek en de ondersteuning van ontwikkelingen door bedrijven in Oostende.

Pilootproject Innovatiestages	april 2014-september 2016	1.000.000,00	Het pilootproject Innovatiestages is een gezamenlijk initiatief van de faculteiten verantwoordelijk voor de opleidingen Industrieel Ingenieur aan de vijf Vlaamse Universiteiten. De innovatiestages hebben tot doel de aansluiting tussen bedrijven en organisaties – arbeidsmarkt – beroepspraktijk en de ontwikkeling van innovatieve competenties te verbeteren
Vlaams Onderzoeksproject Stedelijke Logistiek en Mobiliteit (1)	juli 2014-juni 2016	4.411.000,00	In dit project bundelen de 5 Vlaamse universiteiten, VIL en VIM hun onderzoeksactiviteiten rond duurzame logistiek en mobiliteit. De bedoeling is om de Vlaamse universiteiten en kenniscentra hun expertise verder te laten ontwikkelen zodat zij een belangrijke rol kunnen spelen in het internationaal onderzoek rond stedelijke mobiliteit en logistiek. Bovendien wordt de transitie naar een strategisch innovatieplatform voorbereid.
Vlaams Kennisplatform Woning-Renovatie (1)	juni 2014-mei 2019	999.997,00	Het Vlaams KennisPlatform Woning-Renovatie maakt deel uit van de 'Proeftuin woningrenovatie: innovatie bij energiezuinig verbouwen'. Daarbij zijn heel wat partijen betrokken: onderzoeksgroepen van de KULeuven en de UGent, het WTCB, VITO, Duwobo, Passiefhuisplatform, VCB, Orde van de Raadgevende Ingenieurs en van de Engineeringbureaus, NAV, Bouwunie, CIB, Verenigde Eigenaars.
LCRP: Limburg Clinical Research Program - Fase 2 (1)	april 2014-december 2018	2.400.000,00	Het LCRP heeft als doel het medisch wetenschappelijk onderzoek in Limburg te versterken. UHasselt zal inzetten op vijf patiëntgerichte medisch-wetenschappelijke clusters en er worden twee 'service' platformen verder uitgebouwd, namelijk de Universitaire biobank Limburg (UbiLim) en een 'Unit voor Klinische Proeven'.
VIND: Vlaamse Impulsfinanciering voor Netwerken voor Dementie-onderzoek	mei 2014-april 2018	5.000.000,00	Aan de hand van een multidimensionale aanpak wil men nieuwe therapeutica voor neurodegeneratieve aandoeningen (e.g. AD en FTLD) vinden. Het consortium bestaat uit de Onderzoeksgroep Experimentele Neurologie van de KULeuven en het departement Moleculaire Genetica van de VUB.
Innovatie in diagnose, preventie en behandeling van Type 1 Diabetes	november 2013 – oktober 2018	4.000.000,00	De steun wordt toegekend aan de VUB voor de uitvoering van onderzoek dat kadert in de diagnose, preventie en behandeling van type 1-diabetes.
A strategic research center for the manufacturing industry in Flanders (1), (2)	november 2013 - oktober 2017	8.500.000,00	Dit betreft een deel van de financiering voor Flanders MAKE, het onderzoekscentrum voor de maakindustrie, respectievelijk binnen het Competitiviteitspact en de SALK-middelen.
Meer innovatie in kmo's: versterken van de absorptiecapaciteit en het innovatievermo-	maart 2013 – juni 2017	1.130.000,00	De steun wordt toegekend aan de innovatiecentra in samenwerking met Flanders DC om via onder andere opleiding het innovatievermogen en de onderliggende absorptiecapaciteit van de ondernemingen te versterken

gen van ondernemingen			
Limburg Makes It (1)	januari 2014 - december 2017	1.999.924,50	Vanuit imo-imomec (UHasselt) wordt een expertisecentrum "Limburg Makes It" voor de Limburgse maakindustrie opgericht om een structurele en intensieve wetenschappelijk technologische ondersteuning te bieden aan deze bedrijven in de context van innovatie.
De bouw van een nieuwe ultra stofvrije ruimte in het kader van de transitie naar 450 mm siliciumschijven	september 2015 - december 2016	10.000.000,00	Deze subsidie wordt toegekend aan imec voor de bouw van de nieuwe 450 mm ultra stofvrije ruimte.
CMI - addendum	januari 2013 - december 2016	200.000,00	Dit betreft een verlenging van een bestaande steunovereenkomst van CMI met 12 maanden en een verhoging van het steunbedrag tot 4.9 miljoen euro. De steun is noodzakelijk om de continuïteit van het CMI te garanderen.
Verlenging innovatiecentra	juni 2015 - december 2015	3.179.000,00	In afwachting van een definitieve regeling werd de werking van de innovatiecentra verlengd.

(1) De steun aan deze projecten kadert in het SALK-plan

(2) De steun aan deze projecten kadert in het Competitiviteitsplan

5.2. Energie-efficiëntie in kmo's

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen hernam in 2016 het geven van energieadvies op maat door het uitwerken van een EFRO-project 'Energie-efficiëntie in kmo's'. Hiermee wordt aan bedrijven een lichte versie van de vroegere energiescan aangeboden, waarna er een subsidie van 40% wordt voorzien voor verder implementatieadvies bij de in de scan gedetecteerde besparingsmogelijkheden.

Het project ging van start in december 2016 en wordt uitgevoerd door zes energiestudiebureaus.

Op 1 september 2015 startte de actie KOALA (Klimaatzorg en –advies voor uitbaters van toeristische logies en attracties) als adviestraject om de CO₂-uitstoot van bedrijven in de toerismesector te verminderen. Dit initiatief van Toerisme Vlaanderen, Agentschap Innoveren en Ondernemen en het departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse overheid maakt deel uit van het Vlaamse Klimaatactieplan. Het adviestraject bestaat uit het uitvoeren van een gratis energiescan bij hotels, jeugdverblijven, meetingcentra (MICE), vakantie- en attractieparken. Aanvullend kunnen deze bedrijven verder gratis advies verkrijgen voor de implementatie van de aanbevolen energie-maatregelen. De uitvoering werd via een aanbesteding gegund aan 4 energieadviesbureau's. Een 100-tal energiescans en 60-tal implementatieadviezen kunnen verstrekt worden via de steun van het Vlaams Klimaatfonds en Hermesfonds. Eind 2016 waren er 59 energiescans uitgevoerd en 11 implementatieadviezen toegewezen. De energiescans moeten tegen eind april 2017 opgeleverd zijn, de implementatieadviezen tegen eind oktober 2017.

Het regieluik van de dienstverlening energie werd verder versterkt door het coördineren van het projectprogramma "Esco's voor kmo's". Hierin bestuderen vier projectuitvoerders de interactie

tussen een Esco (Energy Service Company) en een kmo. Einddoel hiervan is het opzoeken van knelpunten voor deze markt, het remediëren daarvan en het op punt stellen van een steunmechanisme dat de ontwikkeling van de esco-markt voor kmo's vooruit moet helpen.

Net als vorig jaar werd er naar gestreefd om advies over energie-efficiëntie om te buigen naar daadwerkelijke implementatie en realisatie.

5.3. Proeftuinen en andere initiatieven

In 2016 liepen twee innovatie proeftuinen, thematische initiatieven van de Vlaamse regering, gericht op specifieke maatschappelijke uitdagingen. De proeftuinen situeren zich rond de thema's zorg, en energetisch doorgedreven woningrenovaties.

Een proeftuin (Eng.: 'Living Lab') is een gestructureerde 'real life' testomgeving voor het testen van innovatieve technologieën, producten, diensten en concepten. In een proeftuinomgeving kunnen innovaties bijgestuurd of versneld worden, en ook toekomstige noden gecapteerd worden. Hierbij wordt een representatieve groep van individuen (of organisaties), de testpopulatie, als eindgebruikers ingezet in hun eigen leef- en werk (of zorg) omgeving of zelfs reële marktomstandigheden (private en publieke woningeigenaars/bouwheren). De testpopulatie wordt intensief bij de projecten in de proeftuin betrokken ('co-creatie'). Naast de testpopulatie bestaat een proeftuin typisch uit een infrastructuur en één of meerdere platformen waarop de proeven (projecten) plaatsvinden, een ondersteunende (beheer)structuur. Een proeftuinplatform kan opgezet en gebruikt worden door (een consortia van) bedrijven, non-profit organisaties, overheidsinstanties (bijv. steden en gemeenten), onderzoeksinstellingen ...

Dit alles veronderstelt uiteraard open innovatie en een breed ecosysteem, waarbij samenwerkingsverbanden ontwikkeld worden in de hele waardeketen en met de een stakeholders. Schaalgrootte, multidisciplinariteit en sectoroverschrijdende samenwerking zijn een absolute voorwaarde. Proeftuinen hebben een economische en maatschappelijke finaliteit. De economische finaliteit omvat het versnellen van de innovatiecyclus t.b.v. de bedrijven (genereren van economische meerwaarde). De maatschappelijke finaliteit betreft het aanzwengelen van innovaties die een belangrijke impact kunnen hebben op de maatschappij, 'total cost'-efficiënt zijn of een aanzienlijk terugverdieneffect genereren.

Proeftuin Zorginnovatie Vlaanderen

De Vlaamse Regering besliste op 20 juli 2012 om een proeftuin Zorginnovatie Vlaanderen op te zetten. Het doel van deze proeftuin is om een test- en experimenteeruimte op te zetten waarin, in co-creatie met een testpopulatie van ouderen en mantelzorgers, nieuwe concepten, producten en/of diensten voor de ouderenzorg ontwikkeld worden. De proeftuin bestaat uit één of meerdere proeftuinplatformen, waarop verschillende projecten uitgevoerd worden.

In totaal zijn er in 2013 en 2014 aldus 6 proeftuinplatformen met 23 Vlaamse en 2 Brusselse projecten opgestart. In 2016 liepen hiervan nog 4 proeftuinplatformen en 17 projecten door.

De proeftuinwerking wordt ondersteund door een wetenschappelijk consortium en een program office. De totale Vlaamse overheidssteun aan dit geheel bedraagt 13,2 miljoen euro.

Proeftuin Woningrenovatie

De Vlaamse Regering initieerde op 22 november 2013 de proeftuin "Woningrenovatie: innovatie bij energiezuinig verbouwen". De proeftuin moet de realisatie van betere marktcondities (vraag en

aanbod) stimuleren, en hefboven naar een volumemarkt (met betaalbare renovatie-oplossingen) aanreiken, door steun aan innovatieprojecten geënt op reële en doorgedreven renovaties op (groepen van) representatieve wooneenheden.

De proeftuinwerking wordt ondersteund door een coördinatie- en kennisplatform onder leiding van het WTCB en met betrokkenheid uit diverse kennisinstellingen, sectorfederaties en een eigenaarsvereniging. In 2013 werden 10 projecten geselecteerd, die in 2016 nog allemaal liepen. De totale Vlaamse overheidssteun bedraagt 6,0 miljoen euro.

Strategisch onderzoekscentrum Flanders MAKE

Eind 2013 werd bij de Vlaamse Regering een voorstel ingediend tot de oprichting van een strategisch onderzoekscentrum (SOC) voor de maakindustrie. Het initiatief kwam van Sirris, Agoria, Flanders Mechatronics Competence Centre (FMTC), Flanders' Drive, vertegenwoordigers van 3 Vlaamse bedrijvensectoren en de 5 Vlaamse universiteiten. Het doel is de langetermijn versterking van de internationale competitiviteitspositie van de Vlaamse maakindustrie door het uitvoeren van vraaggedreven strategisch en toegepast onderzoek in de domeinen mechatronica, product-ontwikkelingsmethodes en geavanceerde productietechnologieën. Het onderzoek is georiënteerd rond 8 onderzoeksprioriteiten en –programma's relevant voor de maakindustrie (zie ook www.flandersmake.be).

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen heeft de opdracht dit initiatief op te volgen gedurende de startperiode tot eind 2017. Daarna kan de Vlaamse Regering, na een evaluatie, eventueel een meer permanente ondersteuning voorzien.

Door de beslissing van de Vlaamse Regering werd een jaarlijkse dotatie voorzien die 13,278 Meuro bedroeg in 2016, en werd aangevuld met middelen uit het Hermesfonds ten belope van 5 Meuro.

In 2016 werden 8 ICON-projecten positief geëvalueerd bij het agentschap. Dit brengt het totaal op 23 lopende projecten sinds de opstart van het initiatief.

iMinds Health

Sinds begin 2014 beschikt Vlaanderen met iMinds Health over een onafhankelijk digitaal innovatiecentrum voor de zorg- en gezondheidssector. De missie van iMinds Health, oorspronkelijke DHI, bestaat erin om samen met een breed partnernetwerk in te zetten op digitaal onderzoek en innovatie, maar ook op samen met de ICT-sector het effectief ontwikkelen en naar de markt brengen van concrete en duurzame digitale oplossingen voor de Vlaamse zorg- en gezondheidssector.

De uitbouw van dit Vlaams digitaal expertisecentrum voor zorg en gezondheid bij iMinds VZW werd beslist door de Vlaamse regering in december 2013. De financiering van dit initiatief omvatte onder meer 1 miljoen euro SALK middelen voor de opstart van iLab.Health in de periode 2014-2015 en een gereserveerd projectbudget voor 2014 van 3,04 miljoen euro uit reguliere middelen. Het gereserveerd projectbudget 2014 werd integraal benut en toegekend aan 5 zorgspecifieke ICON-projecten waarvan er in 2016 nog 4 verder liepen.

vzw I-Cleantech Vlaanderen (ICTV)

Naast MIP werd in januari 2012 de vzw I-Cleantech Vlaanderen (ICTV) opgericht. Eind december 2012 keurde de Vlaamse Regering de financiering van ICTV voor een periode van 4 jaar goed. ICTV heeft tot doel een overzicht te maken van de cleantech-ontwikkelingen en van partijen actief in of relevant voor cleantech in Vlaanderen om via samenwerking de ontwikkeling en verspreiding van cleantech te stimuleren. Op termijn wil men bijdragen tot systeeminnovatie en nieuwe transitionenetwerken. Dit

sluit aan bij het economisch beleid op het vlak van groene economie en de maatschappelijke doelstellingen op het vlak van milieu en duurzaamheid. ICTV heeft drie pijlers: een transitiepijler, waarin samengewerkt wordt met alle relevante actoren in Vlaanderen, een industriële pijler waarin samengewerkt wordt met o.a. Flanders Cleantech Association en een kennis- en onderzoekpijler die in nauw contact staat met het MIP. ICTV heeft tevens provinciale antennes die elk eigen thematische accenten leggen.

6. Ondersteuning van internationale samenwerking

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen heeft als missie om activiteiten te ondersteunen die gericht zijn op innovatie en ondernemersbevordering in Vlaanderen. Door de globalisering van de economie en de toenemende mondialisering in het algemeen hebben diverse vormen van internationale samenwerking een stijgend belang in het innovatieproces. Internationale samenwerking behoort daarom ook tot het actieveld.

In deze context wordt dienstverlening georganiseerd. Dit betreft in het bijzonder het stimuleren van deelname aan internationaal gefinancierde projecten, in het bijzonder in de programma's van de Europese Commissie (H2020) en de deelname aan het Europees Enterprise Network (EEN).

De belangrijkste realisaties in 2016 betroffen de uitbouw van deelname aan het SME-programma van de Europese Commissie en de transitie naar een gereorganiseerde NCP werking met coördinatie bij FWO.

Daarnaast participeert het agentschap met zijn eigen steunmaatregelen ook in internationale cofinancieringsprogramma's. Dit wordt behandeld in deel II.

6.1. Deelname aan internationale programma's

6.1.1 Vlaams Europa Platform en Belgische Europese beleidsvoorbereiding

Het Vlaams Europa Platform werd in 2010 opgestart als een overkoepelend platform om de deelname van Vlaamse onderzoekers en bedrijven aan Europese programma's en initiatieven te versterken. Het Vlaams Europa Platform heeft een tweeledig doel:

- ▶ de Vlaamse deelname aan Europese programma's stimuleren en ondersteunen;
- ▶ een betere stroomlijning van de Vlaamse standpuntbepaling ten opzichte van de Europese agenda in het beleidsdomein van O&O en Innovatie.

Tegelijkertijd zou dit door een betere afstemming en taakverdeling moeten bijdragen tot een efficiëntere inzet van de middelen op Vlaams niveau.

Het Vlaams Europa Platform brengt de organisaties bijeen die actief zijn rond Europese programma's met betrekking tot onderzoek en innovatie (o.a. Agentschap Innoveren en Ondernemen, FWO, departement EWI, EU-cellen universiteiten, VLEVA, vertegenwoordigers bedrijven, ...).

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen neemt deel aan de werking van de operationele werkgroepen van het Vlaams Europa Platform m.b.t. Coördinatie Vlaamse deelname en Internationale samenwerkingsinitiatieven (o.a. gezamenlijke programmering).

De werkgroep "Coördinatie Vlaamse deelname" heeft een focus op de input voor de H2020 werkprogramma's 2016-2017 en hoe de Vlaamse deelname, meer in het bijzonder van de industrie en de kmo's (zie hieronder) kan worden verhoogd.

In de werkgroep "Internationale samenwerkingsinitiatieven", voorgezeten door het departement EWI, werd regelmatig toelichting verschaft over de deelname van het agentschap aan ERA-Netten en andere Europese initiatieven met regionale financiering en werd een bijdrage geleverd aan de ERA-roadmap.

6.1.2. NCP-werking

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen (als opvolger van IWT) werd door de Europese Commissie erkend als National Contact Point (NCP) voor Vlaanderen voor het Europese kaderprogramma HORIZON2020, samen met het FWO. In totaal wordt er bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen 2.5 VTE gepresteerd op de NCP-werking, verdeeld over 6 personen.

De laatste jaren werd meer en meer de nadruk gelegd op een oriënterende benadering, waarbij Vlaamse actoren, innoverende bedrijven in het bijzonder, vanuit hun specifieke noden georiënteerd en begeleid worden naar het voor hen meest gepaste financieringskanaal (ook andere dan H2020 indien relevant). Deze aanpak bleef in 2016 overeind na de fusie tussen IWT en AO.

De NCP-werking werd gereorganiseerd in 2016, waarbij FWO en het Agentschap Innoveren en Ondernemen nauw samenwerken als een geïntegreerd team en de coördinatie bij FWO komt te liggen.

De NCP werking kende een overgangsjaar in 2016 in de aanloop naar deze situatie waarbij de coördinator bij FWO effectief van start ging in december 2016. De basisdienstverlening was daardoor eerder reactief dan proactief, maar toch werden eerste stappen gezet in het betrekken van de front-office van het Agentschap Innoveren en Ondernemen, in samenwerking met de entiteiten EFRO en CLUSTERS en in het uitbouwen van interne tools om een hefboom op de werking te zetten.

Er is ook een samenwerking met het Vlaamse EEN-consortium, dat sinds de fusie van IWT en AO ook onder de entiteit Europese & Internationale Samenwerking ressorteert. Dit laat complementariteit tussen beide netwerken toe, bv. voor partner searches. Ook de begeleiding van Vlaamse kmo's (o.a. door spreekdagen/testevaluatiepanels) is zo'n gezamenlijke activiteit.

6.2. Dienstverlening Innovatiepartnering & technologietransfer (Enterprise Europe Network)

Het Enterprise Europe Network is een van de belangrijkste netwerken binnen het Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises (COSME). Dit COSME kaderprogramma omvat activiteiten waarin de Europese Commissie tot en met 2020 meer dan 2,3 miljard euro uittrekt om innovatie en ondernemerschap te stimuleren. Vooral ondernemers in kmo's kunnen profiteren van de maatregelen en subsidies van het COSME. Het EEN-netwerk is door de Europese Commissie specifiek opgezet om ondernemers te ondersteunen bij internationale expansie en innovatie. In Vlaanderen wordt het EEN-consortium geleid door het Agentschap Innoveren en Ondernemen. De business unit ressorteert ook onder de entiteit Europese & Internationale samenwerking zodat daar een samenwerking met de relevante NCP's verankerd is. De andere consortiumspartner is Flanders Investment and Trade met wie een geïntegreerde samenwerking wordt uitgerold ten dienste van de Vlaamse kmo's en hun stakeholders.

In opdracht van het H2020 Programma heeft het EEN-consortium ook de specifieke opdracht om in samenwerking met de NCP's de ondernemers te begeleiden die deelnemen aan het SME Instrument programma: voor dit programma is het key account management toevertrouwd aan het EEN-netwerk.

Daarnaast voert het netwerk in Vlaanderen ook het key accountmanagement van het Erasmus voor Jonge Ondernemers programma. Dit programma ressorteert eveneens onder het COSME-programma en geeft jonge ondernemers de kans om bij een buitenlandse mentor managementervaring op te doen.

Activiteiten en resultaten in 2016

Het EEN-netwerk begeleidde in 2016 542 klanten met een gepersonaliseerd advies. 220 klanten namen deel aan internationale brokerage events die door het netwerk werden gefaciliteerd. 31 kmo's rapporteerden een significante doorbraak in hun business development dankzij de interventie van EEN. Er werden 26 transnationale partnerschappen met ondernemers opgezet.

Met betrekking tot het SME instrument programma werden 57 klanten individueel begeleid. Zeven onder hen ontvingen een H2020 –financiering voor fase 1, één bedrijf kreeg een fase 2 financiering. Daarnaast ontvingen nog 28 dossiers een Seal of Excellence: zij werden als excellent geëvalueerd maar konden voorlopig bij gebrek aan H2020 middelen niet gefinancierd worden. Deze ondernemers worden door EEN verder begeleid om te onderzoeken of alternatieve financieringsvormen kunnen gevonden worden.

In het Erasmus voor Jonge Ondernemers programma werden er in 2016 9 partnerschappen opgezet. De participerende landen van de ontvangende mentoren of jonge ondernemers waren: Verenigd Koninkrijk, Spanje (3), Zweden, Italië, Nederland en Polen(2).

7. Transitie Industrie 4.0

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen is de ondersteunende organisatie voor de transitie 'de sprong maken naar de Industrie 4.0', zoals gedefinieerd in de context van de Visie 2050.

Dit project heeft als doel de Vlaamse ondernemingen te ondersteunen in de ingrijpende transformatie naar Industrie 4.0 en zal in de loop van 2017 verder geconcretiseerd worden. Industrie 4.0 is een verzamelnaam voor nieuwe technologieën en concepten binnen de kennis- en maakeconomie. Het concept verwijst in het bijzonder naar de doorgedreven digitalisering van de industrie.

Vlaanderen wil volop meegaan in deze transitie om enerzijds een nieuwe productiviteitsprong te realiseren in de bestaande maakindustrie en anderzijds ook een speelveld te creëren waarin nieuwe industriële activiteiten zich kunnen ontplooiën. Daarnaast kunnen ontwikkelingen binnen Industrie 4.0 ook leiden tot een efficiënter gebruik van materialen en energie en een grote impact hebben op de competenties die nodig zullen zijn bij werknemers, arbeidsorganisatie en de beschikbaarheid van jobs in de industrie.

Minister-president Geert Bourgeois, minister Philippe Muyters en minister Joke Schauvliege zijn de trekkende ministers voor deze transitie. Leo Van de Loock werd aangeduid als transitie-manager. Het agentschap treedt op als ondersteunende organisatie. De eerste opdracht was de voorbereiding van de Startnota voor de transitieprioriteit 'de sprong maken naar Industrie 4.0'. Deze startnota onder de vorm van een conceptnota werd op 24 februari 2017 door de Vlaamse regering goedgekeurd.

DEEL II

**Steuninstrumenten onder beslissing van het
beslissingscomité bij het Hermesfonds**

1. Beslissingscomité bij het Hermesfonds

Opdracht

In uitvoering van het decreet van 20 november 2015 houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie werd een beslissingscomité bij het Hermesfonds opgericht. Dit beslissingscomité behandelt een groot aandeel van de steun die vanuit het Hermesfonds aan innovatieprojecten wordt toegekend. De andere beslissingen en steuntoekenning volgen de gebruikelijke procedures voor een intern verzelfstandigd agentschap, met beslissingen door de Vlaamse Regering, de bevoegde minister of de administrateur-generaal.

De Vlaamse Regering bepaalt welke instrumenten met betrekking tot de steunverlening, tot de bevoegdheid van het beslissingscomité bij het Hermesfonds behoren. Het beslissingscomité kan alle handelingen stellen die verband houden met de toekenning en de opvolging van deze instrumenten of combinaties ervan, waaronder in het bijzonder:

1. vaststellen van de nadere modaliteiten inzake de aanvraagprocedure- en voorwaarden;
2. bepalen van de nadere modaliteiten en criteria voor de programma's en projecten en eventuele combinaties daarvan;
3. organisatie van de oproep tot indiening van de aanvragen en de beoordeling van de ontvankelijkheid ervan;
4. beoordeling van de gegrondheid van de aanvragen;
5. toekenning van steun, met inbegrip van het opleggen van voorwaarden en modaliteiten in de (type-)overeenkomst;
6. oordelen over het verzoek tot herziening van de steunbeslissing;
7. opvolging van het project of programma met inbegrip van de vordering tot terugbetaling van oneigenlijk aangewende steun;
8. bepalen van de voor steun in aanmerking komende kosten.

Het beslissingscomité kan verder ook adviezen verstrekken met betrekking tot de werking, effectiviteit en mogelijke optimalisaties aan deze steuninstrumenten. Het houdt bij de invulling van zijn opdracht ook rekening met de algemene en specifieke beleidslijnen van de Vlaamse Regering, zoals die blijken uit de afspraken tussen het Agentschap Innoveren en Ondernemen en de Vlaamse minister, bevoegd voor het beleidsdomein economie, wetenschap en innovatie.

Het Besluit van de Vlaamse Regering houdende het beheer en de werking van het Fonds voor Flankerend Economisch en Innovatiebeleid en de werking van het beslissingscomité bij dat fonds legt vast dat het beslissingscomité bevoegd is voor de instrumenten, gebaseerd op de volgende besluiten en de eventuele uitvoeringsbesluiten:

1. het besluit van de Vlaamse regering van 3 oktober 2003 houdende de instelling van een financieringskanaal voor het strategisch basisonderzoek in Vlaanderen;
2. het besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2004 houdende de oprichting van een programma voor de bevordering van kennistransfer door instellingen van hoger onderwijs;
3. het besluit van de Vlaamse Regering van 18 februari 2005 betreffende de projectmatige financiering van toegepast collectief onderzoek voor de land- en tuinbouwsector;
4. besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden;

5. besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot regeling van de steun aan projecten van onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

Het Besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de steun voor innovatieclusters in Vlaanderen (4 maart 2016) gaf dezelfde bevoegdheden voor het nieuwe clusterbeleid.

Samenstelling

Voorzitter:

De heer Eric Van Zele

Leden:

Prof. Koenraad Debackere

Prof. Gilbert Declerck

De heer Michel Delbaere

Mevrouw Veerle Hendrickx

Mevrouw Ann Peters

De heer Koen Repriels

Mevrouw Lore Tack

De heer Vincent Thoen

De heer Gilles Vandorpe

De heer Bart Van Hooland

Mevrouw Ann Viaene

Regeringsafgevaardigden:

De heer Bruno Lambrecht

De heer Paul De Hondt

Waarnemer:

De heer Hans Willems

Secretaris:

De heer Bernard De Potter

Belangrijkste thema's in 2016

Het beslissingscomité vergaderde 9 maal in 2016.

De hoofdopdracht is de goedkeuring van steun voor projecten in de toegewezen instrumenten. Ca 220 miljoen euro uit de middelen van het Hermesfonds viel onder deze procedure.

Op organisatorisch vlak stelde het beslissingscomité zijn intern reglement en delegatieregeling op.

Op inhoudelijk vlak zette het de lijnen uit voor de projectselectie in 2016 en ondersteunde het de beleidsvorming rond het instrumentarium.

2. Stimuleren van groei, transformatie en innovatie

Het agentschap geeft directe steun voor O&O en innovatie aan grote bedrijven en kmo's via O&O-bedrijfssteun, het kmo-programma en sprint-projecten. Daarnaast zijn er specifieke instrumenten voor samenwerkingsverbanden en onderzoekscentra zoals Het Tetra-fonds, landbouwonderzoek en VIS-projecten. Een finaal zijn er de persoonsgebonden Baekelandmandaten en Innovatiemandaten.

2.1. O&O-bedrijfsprojecten

In O&O bedrijfssteun wordt directe steun gegeven aan bedrijven actief in Vlaanderen. Het betreft projecten gericht op kennisverwerving via onderzoek en ontwikkeling, met het oog op innovatie. De activiteiten worden uitgevoerd door de bedrijven zelf, al dan niet samenwerking met andere bedrijven en/of kennisinstellingen in binnen- en buitenland.

De steun aan O&O-bedrijfsprojecten is een subsidie, met een steun tussen 25% en 80% van de aanvaarbare kosten, afhankelijk van de aard van het werk (onderzoek of ontwikkeling), het type onderneming (kmo of niet) en het al dan niet samenwerken met kmo's of in een internationaal verband.

Onder de regeling voor de O&O bedrijfsprojecten vallen ook de projecten van internationale samenwerking en de ICON-projecten, waarbij intens wordt samengewerkt met onderzoekscentra. Beiden worden verder afzonderlijk behandeld.

Voor projecten ingediend vanaf 1 maart 2016 in het kader van de O&O-bedrijfssteun werden de evaluatiecriteria aangepast. De drempelwaarde waaraan projecten moeten voldoen, werd met 1 punt verhoogd en de criteria werden verfijnd. Deze aanpassingen laten toe om binnen de beschikbare budgetten gerichter te differentiëren en om aan te sluiten bij beleidsintenties zodat bij selectie de projecten met het beste profiel kunnen gekozen worden.

De belangrijkste kengetallen voor de O&O-bedrijfsprojecten zijn hierna weergegeven.

Tabel: overzicht van alle ingediende en behandelde aanvragen (excl. kmo-programma en sprint-projecten)

Aantal aanvragen in behandeling op 31/12/2015	81
Aantal aanvragen ingediend in 2016	221
Behandeld in 2016	212
<i>Waarvan positief beoordeeld</i>	131
<i>Waarvan negatief beoordeeld</i>	65
<i>Waarvan onontvankelijk of teruggetrokken</i>	16
Aantal aanvragen in behandeling op 31/12/2016	90

Tabel: overzicht van de gesteunde O&O-bedrijfsprojecten (excl. kmo-programma en sprint-projecten)

Aantal gesteunde projecten	131
Aanvaarde begroting	274.963 keuro
Aantal mensmaanden op het project	21.889
Toegekende steun	122.983 keuro
Gemiddelde toegekende steun per project	939 keuro
Gemiddeld steunpercentage	44,7%

2016 was het jaar waarin het hoogste bedrag ooit aan steun in O&O bedrijfsprojecten werd toegekend.

Samenwerking binnen O&O bedrijfsprojecten

O&O bedrijfsprojecten bieden ruime mogelijkheden voor samenwerken tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en onderzoeksinstituten:

- ▶ bedrijven kunnen samenwerken als begunstigden in een project;
- ▶ bedrijven kunnen samenwerken met onderzoeksinstituten die als onderzoekspartner optreden. Het gaat om een inhoudelijke samenwerking tussen bedrijf en onderzoeksinstituut en er worden projectresultaten uit het onderzoek van deze laatste gegenereerd welke vatbaar zijn voor intellectuele eigendomsrechten;
- ▶ een onderzoeksinstituut of een onderneming kan als onderaannemer optreden binnen een O&O bedrijfsproject.

In ongeveer 90% van de gesteunde O&O-bedrijfsprojecten (excl. ICON, zie verder) wordt formeel of via een grote onderaanneming met een onderzoeksinstituut of bedrijf samengewerkt. In ongeveer 30% wordt er samengewerkt met verschillende bedrijfspartners, in ongeveer 60% wordt er samengewerkt met een onderzoekspartner.

Bedrijven kunnen ook samenwerken met onderzoeksinstituten in zogenaamde ICON-projecten. Dit zijn coöperatieve projecten waarin meerdere bedrijven samenwerken met één of meerdere onderzoeksgroepen ingebed in specifieke onderzoeksorganisaties. De kosten van de onderzoeksgroepen worden gedragen door de specifieke dotatie van de onderzoeksorganisatie of lichte structuur/cluster en de bedrijven worden gesubsidieerd door het Agentschap.

Voor ICON-projecten werden in 2016 oproepen georganiseerd door IMEC/iMinds, het Strategisch Initiatief Materialen (SIM) en Flanders Make.

Tabel: overzicht van de steun aan ICON-projecten toegezegd in 2016

ICON-projecten	Aantal gesteunde projecten	Toegezegde steun door VLAIO
IMEC/iMinds	14	7.943 keuro
SIM	3	3.573 keuro
Flanders Make	8	8.002 keuro
Totaal	25	19.517 keuro

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot regeling van de steun aan projecten van onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

2.2. kmo-programma

Met het kmo-programma biedt het Agentschap Innoveren en Ondernemen directe financiële steun voor kmo-haalbaarheidsstudies en kmo-innovatieprojecten gericht op de ontwikkeling van innovatieve producten, processen, diensten of concepten. Innovatie is hier te begrijpen als 'een vernieuwing voor de kmo met een duidelijke impact op de bedrijfsactiviteiten'.

Het kmo-programma kent twee projecttypes, de kmo-haalbaarheidsstudies en de kmo-innovatieprojecten. Een kmo-haalbaarheidsstudie richt zich op het opbouwen van kennis en beter

onderbouwde inzichten over de mogelijkheden en haalbaarheid van een innovatie en het daaropvolgende innovatietraject. Alle kennisverwervende activiteiten die substantieel bijdragen tot de definitie van het innovatietraject komen in aanmerking voor steun. De kmo kan zelfstandig zorgen voor de kennisopbouw - al dan niet met aanwerving van benodigde competenties - of in samenwerking met onderzoeksinstituten, andere bedrijven of onderaannemers.

De startersstudie als specifieke vorm van de kmo-haalbaarheidsstudie werd op 31 maart 2016 opgeheven. Startende en jonge ondernemingen kunnen evenwel nog steeds steun aanvragen voor kmo-haalbaarheidsstudies rond de innovatie waarrond men nieuwe bedrijfsactiviteiten wil ontplooiën.

Kmo-innovatieprojecten dragen bij tot het realiseren van een innovatie door de kmo. Dit kan zowel de ontwikkeling van een volledig nieuw of een beduidend vernieuwend (verbeterd) product, proces, dienst of concept omvatten. Daarnaast vereist de beoogde innovatie dat voor de onderneming(en) nieuwe kennis - technologische en/of niet-technologisch - wordt opgebouwd en toegepast. Een kmo-innovatieproject kan het logische vervolg zijn op een kmo-haalbaarheidsstudie. Er is evenwel geen enkele verplichting om eerst dergelijke studie uit te voeren.

Tabel: overzicht van alle ingediende en behandelde aanvragen in het kmo-programma

	kmo-innovatieprojecten	kmo-haalbaarheidsstudies
Aantal aanvragen in behandeling eind 2015	50	17
Aantal aanvragen ingediend in 2016	209	97
Behandeld in 2016	197	97
<i>waarvan positief beoordeeld</i>	161	80
<i>waarvan negatief beoordeeld</i>	28	7
<i>waarvan onontvankelijk of teruggetrokken</i>	8	10
Aantal aanvragen in behandeling eind 2016	62	17

Ten opzichte van 2015 kende het kmo-programma in 2016 een enigszins lager aantal ingediende kmo-innovatieprojectaanvragen. Het aantal kmo-haalbaarheidsstudies steeg evenwel sterk.

Tabel: overzicht van de gesteunde projecten in het kmo-programma

	kmo-innovatieprojecten	kmo-haalbaarheidsstudies
Aantal gesteunde projecten	161	80
Aanvaarde begroting	69.358 keuro	7.050 keuro
Aantal mensmaanden op het project	6.278 mm	690 mm
Toegekende steun in 2016	28.895 keuro	3.142 keuro

De totaal toegekende steun in het kmo-programma was met 32.037 keuro in 2016 net iets lager dan het jaar voordien.

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot regeling van de steun aan projecten van onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

2.3. Sprint-projecten

Het Sprint-projecttype, gelanceerd in 2013, richt zich specifiek op de doelgroep van bedrijven die geen kmo zijn, wel innovatiepotentieel hebben, maar niet beschikken over de mogelijkheden om grootschalige O&O-projecten uit te voeren. Voorbeelden zijn productie-georiënteerde bedrijven die door groei of overnames het kmo-statuuat zijn ontgroeid en lokale productievestigingen van multinationale ondernemingen zonder eigen O&O-activiteiten.

Een sprint-project is een ontwikkelingsproject van eerder beperkte omvang, dat het bedrijf toelaat nieuwe kennis (technologische en/of niet-technologische) te ontwikkelen of te verzamelen en intelligent toe te passen, met het oog op een belangrijke innovatie. De innovatie kan de ontwikkeling van een volledig nieuw of een beduidend vernieuwend (verbeterd) product, proces, dienst of concept omvatten, die een belangrijke impact heeft op de toekomstige prestaties van het bedrijf.

De steun bedraagt maximaal 250.000 euro per project, en het aanvragend bedrijf mag tijdens een periode van 3 jaar voor de indiening geen innovatiesteun toegekend gekregen hebben van meer dan 250.000 euro in 1 jaar. Hieronder worden de kerncijfers gegeven van het 4^e sprint-werkingsjaar 2016.

Tabel: overzicht van alle ingediende en behandelde sprint-aanvragen

Aantal aanvragen in behandeling eind 2015	2
Aantal aanvragen ingediend in 2016	15
Behandeld in 2016	14
<i>waarvan positief beoordeeld</i>	13
<i>waarvan negatief beoordeeld</i>	1
<i>waarvan onontvankelijk of teruggetrokken</i>	0
Aantal aanvragen in behandeling eind 2016	3

Tabel: overzicht van de gesteunde sprint-projecten

Aantal gesteunde projecten	13
Aanvaarde begroting	8.594 keuro
Aantal mensmaanden op het project	697 mm
Toegekende steun in 2016	2.202 keuro

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot regeling van de steun aan projecten van onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

2.4. Baekeland-mandaten

Met Baekeland-mandaten wil het Agentschap Innoveren en Ondernemen individuele onderzoekers de kans bieden een doctoraat uit te voeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. We voorzien in cofinanciering van de personeels- en werkingskosten die gepaard gaan met de projectuitvoering.

Bij het Baekeland-mandaat is enerzijds een Vlaams bedrijf betrokken; het bedrijf bepaalt de strategische oriëntatie van het project en zorgt voor cofinanciering. Anderzijds staat een Vlaamse universiteit in voor de begeleiding naar en de toekenning van een doctoraat volgens de gangbare kwaliteitsnormen. Ook andere kennisinstellingen - strategische onderzoekscentra, onderzoeksinstituten, hogescholen, enz. - kunnen optreden als gastinstelling voor de doctorandus, indien zij samenwerken met een promotor verbonden aan een Vlaamse universiteit.

De mandataris kan zowel werknemer zijn van het bedrijf als van de universiteit of kennisinstelling. De regeling staat open voor alle kandidaten, alle nationaliteiten en alle diploma's die door de onderwijsinstelling worden toegelaten tot een doctoraatsstudie. Het bedrijf - dat een samenwerkingsovereenkomst afsluit met de kennisinstelling - treedt op als de hoofdaanvrager naar het Agentschap. Na goedkeuring wordt aan het bedrijf projectmatige steun toegekend. De werkzaamheden kunnen plaatsgrijpen bij zowel de kennisinstelling als het bedrijf.

Binnen het Baekeland-programma wordt de mobiliteit van de onderzoeker gestimuleerd, niet alleen tussen de academische en bedrijfs wereld, maar ook de internationale mobiliteit. Om zowel 'incoming mobility' als 'outgoing mobility' te stimuleren, wordt de mogelijkheid voorzien om voor langdurige studieverblijven in het buitenland een reiskrediet aan te vragen.

Tabel: Baekelandmandaten in 2016

	Aantal geëvalueerde projectvoorstellen	Globaal aangevraagde steun (in euro)	Aantal gesteunde projecten	Globaal toegekende steun(in euro)
Baekeland-oproep 2016	70	17.605.151	32	7.590.836

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot regeling van de steun aan projecten van onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

2.5. Innovatiemandaten

De Innovatiemandaten (IM) zijn een steuninstrument voor postdoctorale onderzoekers die verder basisonderzoek willen uitvoeren in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven, met het oog op een transfer van resultaten naar hetzij een bestaand bedrijf, hetzij een nieuw op te richten spin-off bedrijf met een industriële activiteit in Vlaanderen.

Het IM-steunkanaal staat open voor kandidaten van alle nationaliteiten, alle leeftijden en uit alle wetenschapsdomeinen, voor zover ze houder zijn van een doctoraatsdiploma (of dit binnen de zes maanden zullen behalen).

Er zijn 2 types innovatiemandaten: spin-off mandaten waarin de voorbereiding op de oprichting van een spin-off bedrijf beoogd wordt en mandaten waarbij samengewerkt wordt met een bestaand bedrijf. Voor deze laatste mandaten kan in 2 fasen gewerkt worden: men kan in uitzonderlijke gevallen starten met een voortraject van maximaal 12 maanden (fase 1) waarin verder onderzoek uitgevoerd wordt om de toepasbaarheid van resultaten in bedrijfscontext te beoordelen (haalbaarheid van transfer van resultaten). Vervolgens wordt in de 2de fase steun gegeven aan een bedrijf (of meerdere bedrijven) onder het O&O-besluit, en wordt het model van Baekeland-mandaten gehanteerd.

Tabel: Innovatiemandaten in 2016

Innovatiemandaten	Aantal geëvalueerde projectvoorstellen	Totaal aangevraagde steun (in euro)	Aantal gesteunde projecten	Toegekende steun (in euro)
Spin-off mandaten	14	3.357.976	7	1.647.289
Fase 1	13	1.563.731	8	967.380
Fase 2	8	1.127.422	6	1.124.530
Fase 2 (vervolg fase 1)	7	723.372	6	567.372
Totaal	42	6.772.501	27	4.306.571

Wettelijk kader

- ▶ Besluit van de Vlaamse regering van 3 oktober 2003 houdende de instelling van een financieringskanaal voor het strategisch basisonderzoek in Vlaanderen.
- ▶ Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot regeling van de steun aan projecten van onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen.

2.6. Steun aan samenwerking en kennisverspreiding

2.6.1 Inleiding

Projecten in samenwerkingsverbanden en kennisverspreiding zijn erop gericht om een ruime groep van bedrijven een stap vooruit te laten zetten qua innovatie. Deze projecten zijn belangrijk als onderdeel van een uitgebalanceerd innovatiesysteem. Ze stimuleren samenwerking tussen bedrijven onderling en met kennisinstellingen. Ze zorgen dat ook minder onderzoeksintensieve bedrijven mee de innovatietrein kunnen nemen.

Hierna volgt meer toelichting over de verschillende oproepen die werden afgerond in 2016.

2.6.2 Steun aan Vlaamse Innovatie Samenwerkingsverbanden (VIS)

Er wordt in het kader van VIS jaarlijks een oproep opengesteld voor VIS-trajecten voor innovatievolgers. Daarnaast wordt een deel van het budget besteed aan internationale samenwerkingsprojecten: projecten collectief onderzoek in het kader van CORNET (zie deel 'Ondersteuning van internationale samenwerking').

VIS-trajecten voor innovatievolgers

De doelstelling van een VIS-traject voor innovatievolgers (VIS-traject_{IV}) is het versnellen van de doorstroming van innovatie naar de markt door het aanreiken van bruikbare innovaties, technologieën of kennis over recente producten, processen of diensten en het ondersteunen van de eerste implementatiestappen hiervan. De doelgroep van VIS-trajecten_{IV} zijn innovatievolgers. Dit zijn bedrijven die niet proactief bezig zijn met innovatie, die zelf geen nieuwe dingen ontwikkelen, maar ze wel implementeren of gebruiken.

Het aantal bedrijven dat uiteindelijk de 'innovatie, kennis of technologie' succesvol gebruikt of implementeert staat centraal en is de belangrijkste succesindicator.

Het subsidiepercentage bedraagt 80% van de aanvaarde projectkosten.

De derde oproep voor projectaanvragen in het kader van VIS-trajecten voor innovatievolgers werd in 2015 opengesteld. In deze oproep werden 23 projectaanvragen ingediend. Rekening houdend met de beoordelingen van de projecten, werden 7 projecten voor steun geselecteerd voor een steunbedrag van 2,5 Meuro euro in juni 2016.

Tabel: aanvragen en gesteunde VIS-trajecten voor volgers oproep 2015-2016

	Aantal aanvragen ingediend	Gevraagde subsidie	Aantal Projecten gesteund	Goedgekeurde Subsidie
VIS-TR iv 3 ^{de} oproep	23	7.141.930 euro	7	2.500.000 euro

Een volgende oproep VIS-trajecten voor innovatievolgers werd opengesteld in september 2016 met als uiterste indiendatum 4 januari 2017 en een voorziene beslissing over de selectie van de projectvoorstellen in april 2017.

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden.

2.6.3 TETRA-fonds

Het TETRA-fonds beoogt het stimuleren van kennisoverdracht tussen instellingen van hoger onderwijs (i.e. hogescholen en geïntegreerde opleidingen in de universiteiten) en ondernemingen. TETRA-fonds steunt toepassingsgerichte projecten die een innovatief concept bestuderen en vertalen naar resultaten en toepassingen bruikbaar door een collectief aan ondernemingen in Vlaanderen. De resultaten zijn gericht op economische valorisatie. Daarnaast kan men de resultaten ook inzetten om een maatschappelijke uitdaging aan te pakken. De onderzoeksresultaten zijn ook nuttig voor het hoger onderwijs. De projecten worden begeleid door een groep van potentiële gebruikers, die samen instaan voor 7,5% cofinanciering van de projecten.

De budgettaire enveloppe voor 2016 bedroeg 9,586 Meuro. Een deel van deze middelen werd ingezet voor TETRA-projecten in Europees samenwerkingsverband CORNET (zie deel 'Ondersteuning van internationale samenwerking').

De oproep voor TETRA werd opengesteld op 23 november 2015. Voor deze oproep werden in februari 2016 67 projectaanvragen ingediend (waarvan 7 voorbereidingsprojecten). Rekening houdend met de beoordeling van de projecten, werden 24 TETRA-projectvoorstellen en 2 TETRA-vorbereidingsprojecten geselecteerd voor subsidie in 2016.

Tabel: aanvragen en gesteunde TETRA-projecten oproep 2015-2016:

	Aantal aanvragen ingediend	Gevraagde subsidie	Aantal Projecten gesteund	Goedgekeurde Subsidie
TETRA	67	21.059.495 euro	26	8.576.502 euro

Een volgende oproep TETRA werd opengesteld in september 2016 met als uiterste indiendatum 24 januari 2017 en een beslissing over de selectie van de projectvoorstellen is voorzien in juni 2017.

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2004 houdende de oprichting van een programma voor de bevordering van kennistransfer door instellingen van hoger onderwijs.

2.6.4 Landbouw- of LA-trajecten

Het doel van LA-trajecten is om vanuit een concrete vraag van een collectief van bedrijven uit de primaire land en tuinbouwsector, onderzoekers te ondersteunen om innovatieve oplossingen aan te bieden die op korte termijn toegepast kunnen worden en resulteren in zichtbare veranderingen met een duidelijke (economische) meerwaarde voor de ruime doelgroep.

Om samenwerking over de sectoren heen en met aanverwante kennis/technologiedomeinen te stimuleren, is in de mogelijkheid voorzien om bedrijven uit de toeleverings- en/of de verwerkende industrie te betrekken bij LA-trajecten.

LA-trajecten worden uitgevoerd door onderzoeksgroepen van Vlaamse universiteiten en hogescholen, onderzoeksinstituten en erkende praktijkcentra. Om de interactie met de doelgroep te stimuleren dient een functionele gebruikersgroep opgericht te worden. Het subsidiepercentage bedraagt 90% van de aanvaarde projectkosten. De cofinanciering van de resterende 10% van het budget gebeurt via bijdragen van de doelgroepbedrijven.

Voor de oproep 2015-2016 was een budgettaire enveloppe beschikbaar van 10,3 Meuro. Van dit bedrag diende een deel voorbehouden te worden voor de oproepen in het kader van ERA-NET-projecten (CiPM, SuSAN (zie deel 'Ondersteuning van internationale samenwerking')). Het volume aan beschikbare middelen voor de financiering van nieuwe LA-trajecten bedroeg bijgevolg circa 9,6 Meuro.

Tabel: aanvragen versus goedgekeurde Landbouwtrajecten (2016)

	Aantal aanvragen ingediend	Gevraagde subsidie	Aantal Projecten gesteund	Goedgekeurde Subsidie
LATR- 5 ^{de} oproep	34	24.885.752 euro	13	9.594.121 euro

Een volgende oproep LA-trajecten werd opengesteld in juli 2016 met als uiterste indiendatum 24 november 2016. Een beslissing over de selectie van de projectvoorstellen is voorzien in april 2017.

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering van 18 februari 2005 betreffende de projectmatige financiering van toegepast collectief onderzoek voor de land- en tuinbouwsector

3. Internationale cofinanciering

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen heeft als missie om activiteiten te ondersteunen die gericht zijn op innovatie en ondernemerschapbevordering in Vlaanderen. Door de globalisering van de economie en de toenemende mondialisering in het algemeen hebben diverse vormen van internationale samenwerking een stijgend belang in het innovatieproces. Internationale samenwerking behoort daarom ook tot het actieveld.

Naast de dienstverlenende activiteiten beschreven in deel I zorgt het agentschap ook voor de koppeling tussen Vlaamse en internationale steun binnen de ERA-Netten, de Joint Technology Initiatives, Art 185 netwerken en EUREKA.

De belangrijkste realisaties in 2016 zijn de verdere uitbouw van de Vlaamse aanwezigheid in ECSEL met een belangrijke hefboom naar financiering vanuit Europa en de opstart van de deelname aan Cofund netwerken binnen ERA-Net.

3.1. Deelname aan netwerken binnen het ERA-Net-schema

Via de financiering van ERA-Net wenst de Europese Commissie (EC) de samenwerking en coördinatie tussen de verschillende onderzoek- en innovatieprogramma's van de EU-lidstaten en de geassocieerde landen te bevorderen en zo bij te dragen tot de realisatie van de Europese onderzoeksruimte (European Research Area, ERA).

De deelnemers aan de ERA-Net-projecten zijn overheidsorganisaties die verantwoordelijk zijn voor de financiering en/of het beheer van onderzoeksprogramma's op nationaal of regionaal niveau (ministeries, agentschappen, ...). Afhankelijk van de 'generatie' van ERA-Net ondersteunt de EC de coördinatie of geeft ze rechtstreekse steun aan de projecten zelf. In 2014 werd, onder H2020, de basis gelegd voor een nieuwe vorm van ERA-Net, meer bepaald de ERA-Net cofund-projecten, met een combinatie van steun aan coördinatie en top up. In 2015 is het IWT toegetreden tot een aantal ERA-Net cofunds, in 2016 werd vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen actief deelgenomen aan oproepen en werden projecten gesteund via het Hermesfonds in deze netwerken.

Naar integratie en centralisatie van samenwerking situeren de ERA-Net-projecten zich tussen het intergouvernementele Eureka en de sterk gecentraliseerde JTI's. Er is geen formeel lidmaatschap van de lidstaten, verschillende agentschappen per lidstaat kunnen rechtstreeks deelnemen, het consortium is ook verschillend voor elk ERA-Net, afhankelijk van de wens van individuele agentschappen om al dan niet in te stappen. De diversiteit is heel hoog, met de aanwezigheid van fundamenteel, strategisch, collectief en industrieel onderzoek en industriële ontwikkeling in diverse netwerken, maar ook van beleidsondersteunend onderzoek en zelfs van studieopdrachten.

In 2016 nam het agentschap deel aan diverse oproepen binnen lopende ERA-Netten die nog werden opgezet in de context van KP7, en binnen ERA-cofund. Projecten worden gesteund via de inzet van O&O-bedrijfssteun met inbegrip van het kmo-programma, TETRA, Landbouw of VIS.

Voor een aantal netwerken hebben de lidstaten beslist om na het einde van de financiering door de Europese commissie de steunverlening verder te zetten met continuïteit van het netwerk in eigen beheer. Deze worden aangeduid als ERA-NET in eigen beheer. Het netwerk BEL-SME beoogt samenwerking tussen de regio's binnen België en werd van bij de start opgezet in eigen beheer zonder betrokkenheid van de Commissie, maar werd ontworpen volgens de logica van ERA-NET en wordt daarom opgenomen in de lijst.

Tabel: deelname in 2016 aan oproepen binnen diverse ERA-NET-netwerken

Acroniem	Type	Onderwerp	Type
CORNET	Horizontaal ERA-NET eigen beheer	Collectief onderzoek	TETRA VIS Collectief onderzoek
M-ERA.NET	Thematisch Co-fund	Materialen	O&O-bedrijfssteun
OCEAN ENERGY	Thematisch ERA-NET	Energie uit getijdewerking	O&O-bedrijfssteun
ERA-IB	Thematisch ERA-NET	Industriële biotechnologie	O&O-bedrijfssteun
ETB	Thematisch ERA-NET (eigen beheer)	KMO's in biotechnologie	O&O-bedrijfssteun
BELSME	Horizontaal Eigen beheer	Belgische KMO's	O&O-bedrijfssteun
C-IPM	Thematisch ERA-NET	Ziektebestrijding landbouw	Landbouw
ERA-TRANSPORT III	Thematisch ERA-NET	Transport	O&O-bedrijfssteun
SUSAN	Thematisch Co-fund	Primaire sector veeteelt en milieu	Landbouw
Smart Grids	Thematisch Co-fund	Energienetwerken	O&O-bedrijfssteun

Tabel: overzicht steunbeslissingen 2016 in ERA-NET

Acroniem	Programma	Aantal projecten	Steun in keuro
CORNET	VIS-Collectief	11	2.562
	Onderzoek	2	822
	TETRA		
M-ERA.NET	O&O-bedrijfssteun	1	154
OCEAN ENERGY	O&O-bedrijfssteun	2	140
ERA-IB	O&O-bedrijfssteun	1	250
ETB	O&O-bedrijfssteun	1	305
BELSME	O&O-bedrijfssteun	2	279
C-IPM	Landbouw	4	597
ERA-TRANSPORT III	O&O-bedrijfssteun	2	390
SUSAN	Landbouw	1	250
Smart Grids	O&O-bedrijfssteun	1	673
TOTAAL		28	6.422

Om aan de calls georganiseerd binnen de ERA-Net-initiatieven deel te nemen, werden middelen van de bestaande reguliere Vlaamse programma's op het Hermesfonds gebruikt. De totale steun-toekenning in 2016 bedroeg 6,422 miljoen euro.

Tabel: toegekende steun in diverse netwerken per programma in keuro

Netwerk	O&O- bedrijfssteun	TETRA	VIS	Landbouw	TOTAAL
CORNET		822	2.562		3.384
BELSME	279				279
EUROTRANSBIO	305				305

Smart Grid Plus	673				673
M-ERA	154				154
Ocean energy	140				140
C-IPM				597	597
Transport III	390				390
EIB	250				250
SUSAN				250	250
Totaal	2.191	822	2.562	847	6.422

3.2. Deelname aan Joint Technology Initiatieven, AAL en Eurostars

Naast de ERA-Net-projecten heeft de Europese Commissie de ambitie om de samenwerking op het vlak van innovatie in de EU te bevorderen via zgn. art. 185 initiatieven waar de EC samenwerkt met de lidstaten en art. 187 initiatieven (Joint Technology Initiatives, JTI) waar de EC samenwerkt met bedrijven, en eventueel met de lidstaten. In tegenstelling tot de netwerken binnen het ERA-Net-schema ligt de focus binnen deze structuren op industrieel onderzoek en innovatie. Art. 185 initiatieven hebben een eigen juridische structuur en steunen op formele deelname van de lidstaten. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen vertegenwoordigt in de eerste plaats Vlaanderen binnen deze structuren maar coördineert ook de ruimere Belgische participatie in de overleg- en beslissingsorganen.

Het Agentschap neemt deel aan twee art. 185 initiatieven, het Active and Assisted Living Programme (AAL) en Eurostars. Het Agentschap participeerde namens België ook in de art. 187 of Joint Technology Initiatieven (JTI), de ECSEL Joint Undertaking.

Bij elk van deze initiatieven is er een gecombineerde financiering door de nationale (regionale) overheden en fondsen van de Europese Commissie.

Tabel: deelname aan Art. 185- initiatieven en Art. 187

Acroniem	Type	Onderwerp	Programma
AAL	Thematisch	Active Assisted Living	O&O-bedrijfssteun incl. kmo-programma
Eurostars	Horizontaal	R&D intensieve kmo's	O&O-bedrijfssteun incl. kmo-programma
ECSEL	Thematisch	Electronic Components & Systems for European Leadership	O&O-bedrijfssteun

De ECSEL Joint Undertaking is een groot Europees programma onder Art.187 waarin de Europese Commissie, de lidstaten en bedrijven samenwerken aan projecten voor elektronische componenten en systemen (inclusief software) Het loopt van 2014 tot 2020 met een Europees subsidiebudget van 1,13 miljard euro en een totaal RD&I-budget van 4,6 miljard euro. Het agentschap vertegenwoordigt Vlaanderen (en België) en organiseert de financiering van de Vlaamse partners.

De oproepen zijn gesplitst in RIA-projecten (Research and Innovation Actions) en IA-projecten (Innovation Actions and pilot lines). De ingediende begroting voor de Vlaamse partners bedroeg 86,5 miljoen euro. Na de Europese procedure werden 13 projecten door de Public Authorities Board van ECSEL voor effectieve steun aangeduid (7 projecten in de RIA-oproep en 6 projecten in de IA-oproep).

Vlaamse partners nemen deel aan 3 van de 7 RIA. Ze krijgen allemaal Vlaamse steun. In de IA-oproep nemen Vlaamse partners deel in 5 van de 6 projecten, waarvan er 3 steun uit Vlaanderen krijgen.

Tabel: inzet van Hermesfonds, strategische onderzoekscentra en Europese Commissie in Meuro

aandeel van Vlaamse partners in ECSEL 2016	begroting	subsidie vanuit Europa via ECSEL	subsidie voor bedrijven vanuit Hermesfonds	bijdrage uit de Vlaamse dotatie van SOC's
bedrijven (13)	8,6	3,4	3,4	
<i>waarvan kmo's (4)</i>	2,7	0,7	0,8	
Strategische Onderzoeksinstellingen (2)	32,4	8,5		8,4
Totaal	41,0	11,9		11,8

AAL is een gezamenlijk initiatief van 22 EU-lidstaten en partnerlanden. Het programma steunt specifiek projecten die gericht zijn op het verbeteren van de levenskwaliteit van oudere mensen en dit door middel van het gebruik van informatie- en communicatietechnologie (ICT). Het Active and Assisted Living Programme is een vervolgprogramma van het Ambient Assisted Living Joint programme en loopt van 2014 tot en met 2020.

EUROSTARS is een gezamenlijk initiatief van 34 EUREKA-lidstaten en partnerlanden. Het programma wil 'research-uitvoerende kmo's meer kansen bieden om via internationale samenwerking een prioritair en marktgericht bedrijfsproject uit te voeren. Hiertoe werd een internationaal gesynchroniseerde procedure uitgewerkt die moet leiden tot 'homogene' subsidiëring (bij goedkeuring van een project worden alle partners gesubsidieerd). EUROSTARS 2 is het opvolgprogramma van EUROSTARS en loopt van 2014 tot en met 2020.

Tabel: overzicht van de steunbeslissingen 2016 in art.185 en art 187

	Aantal projecten	Toegekende steun in keuro
ECSEL JU	6	3.442
AAL (art.185)	6	1.876
Eurostars	3	1.134

3.3. Deelname in het EUREKA-programma

EUREKA is een intergouvernamenteel initiatief voor de bevordering van de internationale samenwerking op het vlak van toegepast en marktgericht industrieel O&O.

EUREKA hanteert het bottom-up principe. Bedrijven en hiermee samenwerkende universiteiten en onderzoeksinstituten uit het Vlaams Gewest kunnen voor hun deelname in een project beroep doen op het Agentschap Innoveren en Ondernemen. Het aanvragen van steun in het kader van EUREKA-projecten en de evaluatie van deze aanvragen, gebeurt in overeenstemming met de gebruikelijke procedures van het Agentschap Innoveren en Ondernemen en dit volgens de modaliteiten voor O&O-bedrijfssteun of kmo-innovatieprojecten.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen vertegenwoordigt het Vlaams Gewest in EUREKA. Dit houdt een betrokkenheid in bij de dagelijkse werking van het netwerk en een gepaste vertegen-

woordiging in de beleidsorganen van de intergouvernementele organisaties EUREKA en Eurostars en in de EUREKA-Clusters CATRENE (nu PENTA), ITEA 2, EURIPIDES, CELTIC, ACQUEAU en METALLURGY. Het Agentschap Innoveren en Ondernemen organiseert hiervoor een aanspreekpunt voor Vlaamse bedrijven en instellingen. Potentiële organisatoren of deelnemers aan EUREKA- en Eurostars-projecten kunnen bij dit aanspreekpunt terecht voor advies bij het opzetten van een internationale samenwerking en de daarmee gepaard gaande procedures en keuzes qua steunmodaliteiten.

Tabel: overzicht van de steunbeslissingen in 2016 in EUREKA-verband

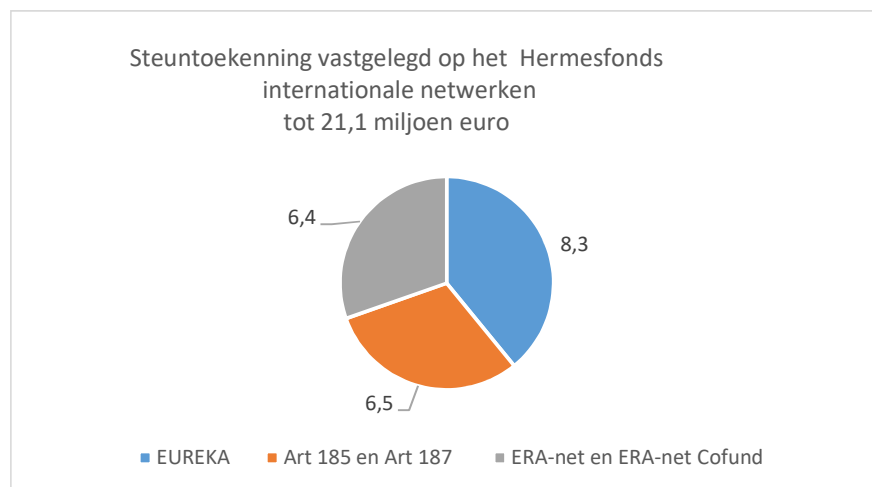
	Aantal projecten	Toegekende steun in keuro
EUREKA-projecten		
<i>projecten in de cluster ITEA2</i>	6	7.284
<i>Projecten in de cluster Penta</i>	1	987

De totale steun bedraagt dus ca. 8 miljoen euro, wat iets meer dan het meerjarig gemiddelde is.

3.4 Overzicht steuntoekenning binnen internationale netwerken

Binnen de totaliteit van netwerken in de schema's ERA-Net, Eureka, Art 185 en Art 186 waarin de steunprogramma's van het Hermesfonds ingezet worden is de totale projectsteun vastgelegd op het Hermesfonds 21,1 miljoen euro, opgedeeld in de types netwerken zoals in onderstaande figuur.

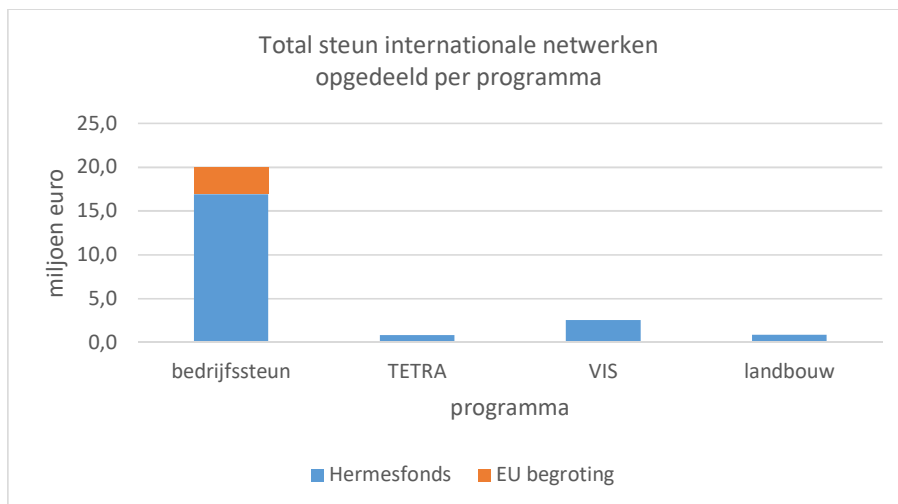
Figuur: Steuntoekenning Hermesfonds internationale netwerken opgedeeld volgens type netwerk

Naast de steun vastgelegd op het Hermesfonds is er in ECSEL (Art 187) een rechtstreekse steun vanuit de Europese Commissie aan de deelnemende Vlaamse bedrijven van 3,1 miljoen euro. Deze is inhoudelijk gekoppeld aan de toekenning van de Vlaamse steun maar vraagt geen vastlegging op de Vlaamse begroting. De gecombineerde steun vanuit het Hermesfonds en van de Europese Commissie samen aan de Vlaamse bedrijven wordt dus 24,2 miljoen euro.

De steun wordt toegekend via verschillende programma's, zoals O&O-bedrijfssteun, TETRA, VIS collectief onderzoek en landbouwonderzoek. Wanneer bij deze opdeling per programma ook de rechtstreekse steuntoekenning aan bedrijven vanuit de EU begroting in rekening wordt gebracht, is de totale steun van 24,2 miljoen euro opgedeeld per programma zoals getoond in onderstaande figuur.

Figuur: totale steuntoekenning binnen internationale netwerken opgedeeld volgens programma

De steuntoekenning van het Hermesfonds door de inzet van de programma's van het Agentschap Innoveren en Ondernemen fungeert dus als een hefboom voor Europese steun van 3,1 miljoen euro binnen een totale steunverlening aan de Vlaamse spelers van 24,2 miljoen euro.

Bij de hefboom dient opgemerkt dat naast de rechtstreekse steuntoekenning aan bedrijven vanuit de Europese Commissie in ECSEL er ook een engagement is van de Europese Commissie voor participatie in de steun bij Art 185 en ERA-Net cofund. Dit gebeurt door uitbetaling aan de lidstaten na de uitvoering van de betalingen door de lidstaten aan de projectuitvoerders. Door deze participatie is er binnen de steuntoekenning van 21,1 miljoen euro een engagement vanuit de Europese Commissie voor een uitbetaling naar het Hermesfonds in de toekomst die momenteel geraamd wordt op circa 1 miljoen euro.

Ten slotte worden in ECSEL ook middelen vanuit de dotatie van strategische onderzoekscentra ingezet. Dit is geen steun vanuit het Hermesfonds, maar is wel verbonden aan de participatie van het Agentschap Innoveren en Ondernemen in het netwerk. Dit resulteert in een extra hefboom van 8,5 miljoen euro naar de deelnemende strategische onderzoekscentra.

4. Clusterbeleid en specifieke initiatieven

Het Vlaamse clusterbeleid wil onbenut economisch potentieel ontsluiten en de competitiviteit van Vlaamse ondernemingen verhogen via een actieve en duurzame samenwerking tussen actoren.

Dit clusterbeleid richt zich naar samenwerkingsverbanden van Vlaamse ondernemingen met groeiambities, innovatiebewust, met internationale blik en openstaand voor samenwerking met andere ondernemingen en kenniscentra, zowel voor de realisatie van hun individuele bedrijfsdoelstellingen als voor het bijdragen aan een competitiviteitsverhoging bij een grote groep van Vlaamse ondernemingen.

Door de goedkeuring van het Vlaams besluit voor steun aan innovatieclusters werd in 2016 gestart met de uitrol van dit nieuwe clusterbeleid. Er zijn twee types van clusters: de speerpuntclusters en de innovatieve bedrijfsnetwerken.

4.1. Speerpuntclusters

Het zwaartepunt van het Vlaams clusterbeleid ligt bij een beperkt aantal grootschalige en ambitieuze speerpuntclusters. Voor deze speerpuntclusters geldt dat ze voor een voor Vlaanderen strategisch domein, in een samenwerkingsverband tussen ondernemingen, kennisinstellingen en overheid (triple-helix), een ambitieuze lange termijnstrategie en competitiviteitsprogramma ontwikkelen en uitvoeren. De LT-strategie vertrekt vanuit een omvangrijk marktpotentieel voor de ondernemingen, terwijl er binnen het competitiviteitsprogramma ook voldoende aandacht dient te zijn voor het realiseren van aantoonbare resultaten op korte termijn.

De engagementen van zowel ondernemingen, kennisinstellingen als de overheid voor de uitrol van het competitiviteitsprogramma van de speerpuntcluster worden vastgelegd in het clusterpact. In dit clusterpact kunnen voor de ondersteuning van de lange termijn strategie door de overheid ook projectmiddelen gereserveerd worden, dan wel niet financiële engagementen (bv. normering, vergunningen, ...) worden aangegaan. Het is hierbij mogelijk dat ook andere beleidsdomeinen betrokken worden.

Initiatief	Clusterorganisatie
Speerpuntcluster logistiek	VIL
Speerpuntcluster chemie en kunststoffen	CATALISTI
Speerpuntcluster materialen	SIM
Speerpuntcluster energie	SMART GRIDS FLANDERS

De selectie en goedkeuring van steun aan speerpuntclusters gebeurt niet volgens een competitief oproepsysteem. In 2016 werden 4 aanvragen goedgekeurd door het beslissingscomité bij het Hermesfonds. voor de uitvoering van de faciliterende rol als clusterorganisatie werd voor deze vier initiatieven een totaal steunbedrag van 5,846 miljoen euro toegekend voor een periode van 3 jaar. Deze overeenkomsten kunnen telkens met twee jaar verlengd wordt tot een maximale subsidiëring van 10 jaar bereikt wordt. Eventuele geormerkte projectmiddelen voor de speerpuntclusters zullen in de loop van 2017 vastgelegd worden in de clusterpacten.

4.2. Innovatieve bedrijfsnetwerken

Innovatieve bedrijfsnetwerken hebben tot doel een dynamiek op gang te brengen binnen een groep van ondernemingen. Van deze bedrijfsnetwerken wordt verwacht dat ze via een intense samen-

werking tussen de ondernemingen een concreet actieplan uitvoeren, met een aantoonbare economische meerwaarde voor de participerende ondernemingen. Ook gezamenlijke initiatieven in opkomende domeinen passen binnen dit clustertype. Innovatieve bedrijfsnetwerken verschillen van speerpuntclusters in schaal, maturiteit, tijdshorizon en ambitieniveau. Het zijn per definitie kleinschaligere initiatieven waarvoor de tijdshorizon voor ondersteuning drie jaar is.

Tabel: innovatieve bedrijfsnetwerken goedgekeurd in 2016

Initiatief	Clusterorganisatie
Euka – dronecluster voor Vlaanderen	Euka vzw
Innovatieve Coatings	CORI-SIRRIS-CENTEXBEL
Flanders' Bike Valley	Flanders' Bike Valley vzw
Platform Power to Gas	Waterstofnet vzw
Offshore Energie	Sirris – Ugent
Digitising Manufacturing	Sirris
Composieten	Agoria
Flemish Aerospace Group	FLAG vzw
Groen Licht Vlaanderen	Groen Licht Vlaanderen vzw
BIM - Bouw Informatie Modellen	WTCB
Off-Site Construction - Bouwindustrialisatie	WTCB
Air Cargo Cluster	Air Cargo Belgium vzw
Smart Digital Farming	ILVO
Eggsplore (cluster voor de fintech)	B-Hive

In 2016 werden in het kader van een eerste oproep 14 innovatieve bedrijfsnetwerken goedgekeurd voor een totaalbedrag van 4,825 miljoen euro. Het gaat hierbij om een portfolio van initiatieven uit diverse domeinen.

Wettelijk kader

Besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van de steun voor innovatieclusters in Vlaanderen (4 maart 2016).

4.3. Projecten van lichte structuren

De Vlaamse Regering steunt een aantal initiatieven onder de modaliteiten van de lichte structuren. Het gaat om initiatieven die opgericht zijn op vraag van bedrijven, gericht naar een specifieke sector of thematische invalshoek. Ze hebben als opdracht om via het opzetten van samenwerking tussen bedrijven onderling en met kenniscentra, innovaties te realiseren met een belangrijke socio-economische impact voor Vlaanderen.

Via de modaliteiten van het lichte structuurkader krijgen deze innovatieplatformen middelen voor hun centrale werking (basiswerking) en kunnen ze beroep doen op gereserveerde projectmiddelen. De omvang van de gereserveerde projectmiddelen per innovatieplatform wordt jaarlijks door de minister beslist. De middelen kunnen aan de projecten worden toegewezen na een positieve evaluatie door het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Tabel: overzicht Lichte Structuren: looptijd en subsidies

Lichte Structuur	Looptijd overeenkomst basiswerking	Basiswerking over de hele periode (euro)	Toegewezen gereserveerd projectbudget 2016 (euro)
Flanders' Food	01/01/2014 – 31/12/2017	2.560.000	2.000.000
Flanders' Synergy**	01/01/2013 – 31/03/2017	2.400.000	-
VIL*	01/01/2012 – 31/12/2016	2.960.000	1.000.000
FISCH*	01/03/2016 – 31/12/2016	2.665.056	4.350.000
Sociale Innovatiefabriek	01/01/2013 – 31/12/2016	2.560.000	1.000.000
SIM*	01/01/2012 – 31/12/2016	2.960.000	6.000.000
MIP**	01/07/2013 – 31/12/2017	1.136.353	2.000.000

*inclusief de bijkomende middelen toegekend voor de verlenging van de basiswerking tot eind 2016.

**looptijd van de overeenkomst werd verlengd zonder bijkomende middelen.

De nieuwe regering die aantrad medio 2014 heeft beslist om het steunkader van de lichte structuren niet verder te zetten. Dit betekent ook dat een aantal lichte structuren niet langer over een gereserveerd projectbudget beschikken Enkele van de aflopende lichte structuren gaan over in het clusterbeleid. In afwachting hiervan werd de overeenkomst van de basiswerking van drie lichte structuren verlengd tot 31 december 2016.

Flanders' FOOD 3.0

Flanders' FOOD is het innovatieplatform voor de voedingsindustrie en werd in 2005 opgericht en ondersteund als competentiepool. De missie van Flanders' FOOD is om de competitiviteit van de ondernemingen in de sector te versterken door het gericht stimuleren van innovatie. Het centrale thema van Flanders' FOOD is 'Voeding van morgen: kwaliteitsvol, evenwichtig en lekker'. In december 2013 besliste de Vlaamse Regering om Flanders' FOOD verder te erkennen als lichte structuur en hiervoor een subsidie van 2,56 miljoen euro ter beschikking te stellen voor vier jaar (2014-2017).

Flanders' FOOD beheert, samen met ILVO, de Food Pilot. De Food Pilot wordt ingezet voor productontwikkeling, innovatie, opleiding en kmo-technologieverkenningen.

Het gereserveerde projectbudget 2016 van 2 miljoen euro werd toegekend aan 7 collectieve projecten.

Flanders Synergy

Flanders Synergy heeft als missie het promoten, bevorderen en initiëren van innovaties op vlak van arbeidsorganisaties in Vlaamse bedrijven, socialprofit organisaties en overheidsbedrijven. Doelstelling is om deze organisaties meer slagkracht te geven en de kwaliteit van de arbeid te verbeteren via een groei van het aantal actieve en werkbare jobs. Sinds 1 april 2013 wordt Flanders Synergy gesteund als lichte structuur. De overeenkomst voor de basiswerking die oorspronkelijk afliep op 31 december 2016 werd met drie maanden verlengd tot 31 maart 2017

Vlaams Instituut voor de Logistiek II (VIL)

De missie van VIL is om 'van Vlaanderen een duurzame en innovatieve logistieke topregio in Europa te maken'. De activiteiten in de overeenkomst zijn collectieve onderzoeksprojecten en innovatiestimulering. De projecten worden geselecteerd via een continu bottom-up proces en kaderen binnen zes focusdomeinen: netwerklogistiek, duurzame logistiek, smart logistics, e-commerce, interne logistiek en risk management.

In afwachting van de uitrol van het vernieuwde clusterbeleid werd de overeenkomst voor de basiswerking verlengd tot 2016. Voor deze verlenging werd 400.000 euro steun toegekend. Het gereserveerd projectbudget 2016 van 1 miljoen euro werd toegekend aan 4 collectieve projecten.

Flanders Innovation hub for Sustainable CHEMISTRY (FISCH)

De missie van FISCH is het versterken en versneld naar de markt brengen van innovaties omtrent duurzame chemie waardoor het transitieproces van de chemie gebruikende industrie in Vlaanderen naar duurzame chemie versneld wordt. Hierdoor kan de industrie (versneld) nieuwe waardeketens realiseren en zo bijdragen aan het behouden en garanderen van de competitieve positie van wereldklasse van de chemie gebruikende industrie in Vlaanderen en de aansluiting bij de Europese top op het vlak van duurzame chemie.

In afwachting van de uitrol van het vernieuwde clusterbeleid werd de overeenkomst voor de basiswerking verlengd tot 2016. Voor deze verlening werd 105.000 euro steun toegekend. Het gereserveerd projectbudget 2016 van 4,35 miljoen euro werd toegekend aan 4 ICON-projecten.

Sociale innovatiefabriek

Na afloop van de overeenkomst als lichte structuur zal de Sociale Innovatiefabriek vanaf 2017 verder gesubsidieerd worden binnen de steun aan ondernemersbevordering van het agentschap (zie hoofdstuk 1).

De missie van De Sociale Innovatiefabriek is het ondersteunen en promoten van sociaal ondernemerschap en het ondersteunen en promoten van brede ondersteunende sociale innovatie in functie van het oplossen van belangrijke maatschappelijke uitdagingen in Vlaanderen.

Ten laste van het gereserveerd projectbudget 2016 werden 8 projecten (1 collectief project, 2 coöperatieve innovatieprojecten en 5 haalbaarheidsstudies) goedgekeurd, met een totale steun van 1 miljoen euro.

Strategisch Initiatief Materialen (SIM)

Het Strategisch Initiatief Materialen (SIM) is een onafhankelijk innovatie-initiatief opgezet in 2009 op vraag van een groep van materialenbedrijven. SIM draagt bij tot de competitieve positie van de materiaalindustrie in Vlaanderen door het versterken van de wetenschappelijke basis, het opbouwen van technologieplatformen in relevante domeinen en het genereren van een open innovatie omgeving voor nauwe samenwerking tussen industrie en kennisinstellingen. SIM voert zijn activiteiten uit in concrete onderzoeksprogramma's voor Strategisch Industrieel Basisonderzoek (SIBO) van samenhangende projecten waarbij bedrijven en onderzoeksinstituten samenwerken.

In afwachting van de uitrol van het vernieuwde clusterbeleid werd de overeenkomst voor de basiswerking verlengd tot 2016. Voor deze verlening werd 400.000 euro steun toegekend. In 2016 werd binnen het gereserveerd project aan 5 ICON-projecten en 2 SBO-projecten steun toegekend voor een bedrag van 5 miljoen euro. Een achtste project werd door FWO binnen het reguliere SBO-programma gesteund

MIP2 (Milieu- en energie Innovatie Platform)

Het MIP profileert zich als een platform van spelers die kunnen bijdragen tot een transitie naar een groene economie en richt zich zowel tot de bedrijven, de onderzoekswereld, de overheid en non-profit organisaties. Het Milieu- en energietechnologie Innovatie Platform (kortweg MIP) wordt al sinds 2005 gesteund door de Vlaamse overheid. MIP zoekt via projecten naar oplossingen voor de maatschappelijke uitdagingen op ecologisch en milieukundig vlak en zet in op “challenge driven innovation”, cleantech en eco-innovatie.

Ten laste van het gereserveerd projectbudget 2016 van MIP werden 8 coöperatieve onderzoeksprojecten gesteund voor een totaal bedrag van 2 miljoen euro. Hiermee werd het gereserveerde projectbudget volledig benut.

DEEL III

Beheer Europese structuurfondsen

Over het beheer van de Europese structuurfondsen wordt een afzonderlijk verslag opgesteld. Hier worden enkel de belangrijkste punten hernomen.

1. Een efficiënt beheer van het EFRO - fonds: Vlaams EFRO-programma

Het operationeel programma EFRO Vlaanderen 2014 - 2020 beschikt over een globaal budget van 430 miljoen euro waarvan 173 miljoen euro EFRO-middelen voor de medefinanciering van projecten over geheel Vlaanderen, welke bijdragen tot duurzame economische ontwikkeling en tewerkstellingscreatie, en tot het realiseren van de objectieven van de Europa 2020-strategie voor een slimme, duurzame en inclusieve groei.

Er worden initiatieven ondersteund binnen 4 prioriteiten (naast de programmawerking):

1. Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie: gericht op slimme specialisatie en kennisvalorisatie van onderzoek
2. Versterken van het concurrentievermogen van kmo's: gericht op het stimuleren van ondernemerschap en het ondersteunen van groei en internationalisatie bij kmo's door het versterken van het kennispotentieel en de capaciteit voor internationaal ondernemen
3. Bevorderen van de overgang naar een koolstofarme economie: gericht op het verbeteren van de energie - efficiëntie in de woningbouwsector en bij kmo's, de reductie van CO² (stedelijke mobiliteit) en het stimuleren van hernieuwbare energiebronnen
4. Stimuleren van een duurzame grootstedelijke ontwikkeling (van toepassing in Gent en Antwerpen): gericht op de aanpassing aan klimaatverandering, bescherming van het leefmilieu en de uitvoering van kleinschalige stedelijke projecten met economische hefboomfunctie

Binnen de globale enveloppe is 75 miljoen euro voorbehouden voor de uitvoering van 3 zogenaamde "Geïntegreerde Territoriale Investerings" of GTI's. Een GTI heeft betrekking op een specifiek geografisch gebied waarvoor een specifieke geïntegreerde ontwikkelingsstrategie werd opgesteld en waarbij een beroep wordt gedaan op middelen uit meerdere prioritaire assen. Het betreft meer bepaald de GTI – Limburg (Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat - SALK), de GTI – Kempen (Dynamisch Actieplan Kempen - DYNAK) en de GTI - West-Vlaanderen (West Deal – strategie).

Het programma kende een effectieve start begin 2015 na de goedkeuring door de Europese Commissie bij uitvoeringsbesluit van 12 december 2014. De Entiteit Europa Economie is als Management- en Certificeringsautoriteit, belast met het algemeen beheer en de financiële afwikkeling van het programma.

In 2016 werden, verspreid over de verschillende prioriteiten en GTI's, 22 projectoproepen gelanceerd, gericht op het bevorderen van kennisvalorisatie (via co-creatie en demonstratieprojecten), het versterken van de Vlaamse KMO's (o.m. via stimulering van ondernemerschap bij starters en groeiers, van innovatieve bedrijfsmodellen en internationalisering), het stimuleren van duurzame mobiliteit (o.m. knelpunten op fietssnelwegen), het bevorderen van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, en het stimuleren van een duurzame stedelijke ontwikkeling in Gent en Antwerpen.

Daarbij werden 80 projecten goedgekeurd door de Managementautoriteit voor een totale EFRO-steun van 69,1 miljoen euro.

Hiervan werden 34 projecten binnen het bevoegdheidsdomein van het Agentschap gefinancierd vanuit het Hermesfonds voor een totaal bedrag van 22 miljoen euro.

Tabel: stand van zaken van de uitvoering van het programma eind 2016:

Prioriteit	Beschikbaar budget (meuro)	Toegekende EFRO – steun (meuro)	%	Goedgekeurde projecten
Prioriteit 1 - Stimuleren van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	69,5	54,1	77,8	26
Prioriteit 2 - Versterking van het concurrentievermogen van KMO's	34,9	14,4	41,3	54
Prioriteit 3 - Ondersteunen van overgang naar koolstofarme economie	45,3	12,9	28,4	19
Prioriteit 4 - Bevorderen van een duurzame stedelijke ontwikkeling	16,9	6,6	38,8	5
Prioriteit 5 - Programmawerking	6,9	6,9	100,0	9
Totaal	173,5	95,9	54,7	113

Verder werden in 2016 de activiteiten verdergezet met betrekking tot de voorbereiding van de afsluiting van het vorige programma 2007 - 2013 (+ bijkomende uitvoeringsperiode van 2 jaar): afsluiting van de laatste projecten, opvolging van de auditwerkzaamheden van de Auditautoriteit, opmaak van het eindverslag en de finale uitgavenstaat.

Binnen dit programma (EFRO-budget: 200,9 miljoen euro) werden 497 projecten gesteund op het vlak van kenniseconomie en innovatie, ondernemerschap, ruimtelijk-economische omgevingsfactoren en stedelijke ontwikkeling. Voor projecten met een economische finaliteit, werd over de volledige programmaperiode een totaal bedrag van 91,1 miljoen euro aan cofinanciering in het Hermesfonds vastgelegd.

2. Een efficiënt beheer van het EFRO-fonds: Interreg - programma's

Inhoudelijk en operationeel kader voor Interreg

EFRO Interreg is een verzamelnaam voor meerdere programma's die, samen met andere EU Fondsen of programma's (bijv. Horizon 2020), functioneren binnen hetzelfde EU 2020 kader gericht op duurzame groei en jobs.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen coördineert het beheer en de uitvoering van de 9 Interreg programma's waarin Vlaanderen participeert en beschikt met het Hermes Fonds over een instrument dat kan instaan voor de cofinanciering van economische projecten.

Sinds de Interreg periode 2000-2006 kende het bedrag aan EFRO middelen dat Vlaanderen kon inzetten voor deelname aan de grensoverschrijdende - transnationale - en interregionale programma's een gestage groei van 53 miljoen euro (2000-2006), over 118,5 miljoen euro (2007-2013 tot 172 miljoen euro voor de periode 2014-2020.

Concreet beheert het agentschap vier grensoverschrijdende, twee transnationale en drie interregionale operationele (meerjaren)programma's die ook voor de periode 2014-2020 verder gezet zullen worden.

Samen met het EFRO Vlaanderen programma vormen Interreg programma's het EFRO luik van het Cohesiebeleid in Vlaanderen. Binnen dit EFRO luik wordt volop gefocust op de transformatie of structurele aanpassing van onze regionale economie.

Alle Interreg programma's focussen op een beperkt aantal aspecten van kernthema's uit EU2020 die op hun beurt doorvertaald worden naar de context van een programmagebied:

- ▶ Overgang naar een kenniseconomie en versterking van innovatie
- ▶ Overgang naar een koolstofarme economie
- ▶ Versterken van het concurrentievermogen van KMO's
- ▶ Valorisatie en duurzaam gebruik van milieu en/of hulpbronnen

Kernthema's als klimaatverandering en een verbetering van de levenskwaliteit voor burger kleuren verder mee de invulling van deze thema's.

De Interreg programma's zullen in Vlaanderen in grote mate ingezet worden als een versterkend instrument ten opzichte van het programma EFRO Doelstelling 2 Vlaanderen.

De volgende EFRO - middelen zijn voor de verschillende programma's beschikbaar gesteld door de deelnemende regio's en lidstaten voor de periode 2014-2020.

Tabel: EFRO - middelen beschikbaar gesteld door de deelnemende regio's en lidstaten voor de periode 2014-2020

Programma's	EFRO-budget
Grensoverschrijdende programma's (IVA)	
Grensregio Vlaanderen-Nederland	152 miljoen
Euregio Maas-Rijn	96 miljoen
Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen	170 miljoen

2 Zeeën	257 miljoen
Transnationale programma's (IVB)	
Noordzee Regio	167 miljoen
Noordwest Europa	396 miljoen
Interregionale programma's	
Interregionaal samenwerkingsprogramma (Interreg IVC)	359 miljoen
URBACT II	74 miljoen
INTERACT II	39 miljoen

Stand van zaken Interreg IV programma's 2007-2013

De subsidiabele periode voor Interreg IV eindigde op 31/12/2015. Na indiening bij de Europese Commissie (EC) van de definitieve voortgangsverslagen van deze programma's zullen deze door de EC definitief afgesloten worden.

Het Hermesfonds cofinancierde in totaal 66 Interreg V dossiers, met een globaal Hermes steunbedrag van 22.820.442,19 euro (totale projectkost 83.166.843,40 euro). Het gemiddelde Hermes cofinancieringspercentage bedroeg hiermee 27,44%.

Stand van zaken Interreg V programma's 2014-2020

Gedurende 2016 werden 11 open projectoproepen gelanceerd waarvan er 3 nog lopende waren na 31/12/2016. Voor 2016 resulteerde dit in 689 afgehandelde Interreg dossiers waarvan 354 (57%) met Vlaamse projectpromotoren. In totaal 81 (17%) van de afgehandelde dossiers werden getrokken door een Vlaamse lead partner.

Op 31/12/2016 resulteerde dit in 307 effectief goedgekeurde Interreg projecten. In 138 (45%) hiervan zijn ook Vlaamse projectpromotoren opgenomen. 41 (13%) van deze projecten worden getrokken door een Vlaamse lead partner. In totaal zijn 311 Vlaamse partners betrokken in deze goedgekeurde Interreg projecten.

De totale subsidiabele kost van de in 2016 goedgekeurde projecten met bedraagt 834,2 miljoen euro waarvan 504,9 miljoen euro bijgedragen door het EFRO. Voor de Vlaamse partners in deze projecten bedraagt de goedgekeurde subsidiabele kost 159,6 miljoen euro waarvan 84,7 miljoen euro bijgedragen door het EFRO.

Cumulatief werd sinds de start van de Interreg V periode 934,7 Meuro aan subsidiabele kosten goedgekeurd waarvan 555,7 miljoen euro bijgedragen door het EFRO. Hiervan zijn 186,5 miljoen euro aan subsidiabele kosten voorzien voor Vlaamse partners waarvan 98 miljoen euro bijgedragen door het EFRO.

Wat het Hermesfonds betreft werden in 2016 in totaal 7 nieuwe Interreg steundossiers vastgelegd voor een totaal bedrag van 468.171,78 en een gemiddeld steunpercentage van 11,56%.

Cumulatief zijn daarmee 19 Interreg V steundossiers goedgekeurd voor een totaal bedrag van 7.497.560,91 euro. Van deze dossiers betreffen er 8 de Vlaamse bijdrage aan de Technische Bijstand van Interreg programma's (5.729.725,13 euro) en 11 de eigenlijke cofinanciering voor een Interreg project (1.767.835,78 euro).

Meer gedetailleerde informatie over de uitvoering van Interreg programma's in Vlaanderen. vindt men op <http://www.vlaio.be/efro> onder de rubriek "EFRO in Vlaanderen én Europa".

Wettelijk kader

De wettelijke basis voor de programmaperiode 2014 - 2020 wordt gevormd door de volgende (basis)verordeningen, beschikking EC en beslissing van de Vlaamse Regering:

- ▶ VERORDENING (EU) Nr. 1303/2013 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 17 december 2013 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij en algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad
- ▶ VERORDENING (EU) Nr. 1301/2013 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 17 december 2013 betreffende het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en specifieke bepalingen met betrekking tot de doelstelling "Investeren in groei en werkgelegenheid", en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1080/2006
- ▶ VERORDENING (EU) Nr. 1299/2013 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 17 december 2013 betreffende specifieke bepalingen voor steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling ter verwezenlijking van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking"
- ▶ Beslissing van de Vlaamse Regering van 6 juni 2014 tot goedkeuring en indiening bij de Europese Commissie van het EFRO - programma Vlaanderen 2014 - 2020
- ▶ UITVOERINGSBESLUIT VAN DE COMMISSIE C(2014) 9854 final van 12 december 2014 tot goedkeuring van bepaalde elementen van de het operationele programma "Vlaanderen" voor steun uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling in het kader van de doelstelling "Investeren in groei en werkgelegenheid" voor de regio Vlaanderen in België (2014BE16RFOP002)

DEEL IV

Werking en organisatie

1. Organisatiestructuur

Bij de opstart van het Agentschap Innoveren en Ondernemen op 1 januari 2016 werd gestart met een tijdelijke directiestructuur. Teneinde de verschillende directiefuncties in te vullen, zijn er conform het VPS, procedures opgestart om deze functies dan ook concreet in te vullen.

De eerste fase van deze procedures werd afgerond op 1 september 2016, zodat op dat moment ook de nieuwe directiestructuur kon starten. Sommige procedures dienen wel nog formeel te worden afgerond.

De directiestructuur bestaat uit drie fora:

1. Het directiecomité als formeel beslissingsorgaan
2. Het uitvoerend comité dat de beslissingen van het DC voorbereidt en uitvoert
3. De directieraad als breed platform van uitwisselingen tussen alle lijnmanagers

Het is de bedoeling om deze werking in het eerste kwartaal van 2017 te evalueren en zonodig bij te sturen. Op dat moment zullen ook de formele delegatiebesluiten gefinaliseerd worden.

Naast het uittekenen van de structuur werd gewerkt aan een ordening van de projectportfolio, met een onderscheid tussen:

- ▶ Beleidsmatige projecten
- ▶ Projecten van interne organisatie
- ▶ Projecten ter stimulering van de organisatiecultuur

2. Personeel

Bij het agentschap werken in
totaal 361 personeelsleden, waarvan:

- 165 mannen ●
- 196 vrouwen ●

3. Financiën en facility

De vastleggingskredieten van de algemene werkingskosten en de beleidskredieten werden voor meer dan 98 % uitgeput. Er werden specifieke engagementen gemaakt met betrekking tot de verdere integratie van het Agentschap Innoveren en Ondernemen. Deze engagementen hebben vooral betrekking op de ontwikkeling van een nieuwe website en een geïntegreerd dossier-behandelingssysteem dat in de plaats moet komen van de nog bestaande toepassingen van het ex-IWT (Icaros) en het ex-Hermesfonds (Synergy).

De vereffeningskredieten werden voor 77 % aangewend. Gegeven de doorlooptijd tussen vastleggen en betalen wordt de volgende jaren een inhaalbeweging in het betalingsritme verwacht. De besparingen die de voorbije jaren op de werkingskosten werden gerealiseerd, blijven zich recurrent vertalen in lagere werkingsuitgaven.

In 2016 werd het afgeschreven en verouderd meubilair van de vergaderlokalen vervangen. Bovendien werd er geïnvesteerd in nieuw audiovisueel materiaal voor de vergaderlokalen.

4. Organisatiebeheersing

De maturiteit inzake organisatiebeheersing werd in 2016 verder verhoogd, onder meer door het verder stroomlijnen van het proces- en projectmanagement. Op het vlak van cultuur werden verschillende initiatieven genomen, zo onder meer het toewerken naar een geïntegreerd integriteitsbeleid. Ook klantgerichte processen zoals het klachtenmanagement kreeg bijzondere aandacht.

Wat **projectmanagement** betreft, werd in 2016 duidelijk dat de nood aan transparantie en (interne) communicatie over bestaande en nieuwe projecten groter werd. Er werd een eerste aanzet gegeven tot het opzetten van een projectmanagementsysteem om projectinformatie in de projectportefeuille beter te beheren (en te beheersen) en tot een efficiëntere communicatie daarover te komen.

Wat **procesmanagement** betreft, was de nood aan het meer stroomlijnen van het procesmanagement sterk voelbaar. Dat gebeurde in het Agentschap Ondernemen en het IWT op een sterk verschillende manier. De nieuwe organisatiestructuur werd tot nu toe uitgetekend met de reeds bestaande processen als belangrijk criterium. Zowel de subsidieprocessen als de ondersteunende processen werden in 2016 nog aangestuurd via de procesmethodes uit het verleden. In 2016 werd ook hier een aanzet gegeven om deze verschillende componenten te stroomlijnen. Het Agentschap startte een project om de bestaande processen in kaart te brengen, een adequate en geïntegreerde procesarchitectuur op te zetten en een gedragen aanpak voor procesmanagement uit te werken. De focus lag daarbij op de optimalisering van de financiële processen.

De **integriteitswerking** werd structureel aangepakt via onder meer de hersamenstelling van de commissie integriteit en er werd een eerste aanzet gegeven tot het uitwerken van een nieuw beleidsplan en waardencharter voor het Agentschap Innoveren & Ondernemen.

Het **klachtenmanagement** werd geëvalueerd en heringericht. Nadat er in mei 2016 een nieuwe klachtencoördinator werd aangesteld, werd het klachtenbehandelingsproces meer gestroomlijnd en werden nieuwe afspraken gemaakt tussen klachtencoördinator en klachtenbehandelaars. Ter gelegenheid van de klachtenrapportering formuleerde de klachtencoördinator een aantal verbeterpunten waarmee het agentschap in 2017 verder aan de slag kan.

5. Informatica & Processen

In 2016 werd de IT-integratie tussen het Agentschap Ondernemen en IWT gerealiseerd. Het Agentschap Ondernemen deed voor zijn informatica-omgeving beroep op de Gemeenschappelijke Informatica Dienstverlening in het kader van het VO raamcontract en werkte in het GID-netwerk. IWT had een informatica-omgeving in eigen beheer. Beide omgevingen werden in 2016 geïntegreerd.

De IT-integratie omvatte een programma met een 15-tal projecten, dat stapsgewijze gerealiseerd werd. De mail- en kalendersystemen waren eind 2015 geïntegreerd. De applicaties voor dossierbeheer werden begin 2016 aangepast aan de nieuwe naamgeving van het agentschap, de nieuwe juridische situatie na de fusie, het nieuwe organogram en de bijhorende interne processen. Voor de instrumenten die aan FWO overgedragen werden, werd de bijhorende data overgedragen. Er werden applicaties ontwikkeld voor nieuw opgezette programma's, zoals de kmo-groeisubsidie en het clusterbeleid. Een aantal legacy applicaties werden naar aanleiding van de IT-integratie geïntegreerd in de applicaties voor dossierbeheer. In november 2016 werd de integratie op vlak van IT-infrastructuur volledig afgerond, met overgang naar één geïntegreerde IT-omgeving.

De innovatiecentra maken sinds begin 2016 gebruik van het CRM-systeem van het agentschap.

Verder werd een voortraject uitgevoerd voor de ontwikkeling van een nieuw dossierbehandelingssysteem voor het agentschap. De scope van dit dossierbehandelingssysteem omvat: een 15-tal subsidie-instrumenten, financiering van derden via bestekken, de toekenning van attesten en vergunningen en het beantwoorden van vragen en geven van adviezen. Het dossierbehandelingssysteem omvat zowel de backoffice voor dossierbehandelaars als de frontoffice voor communicatie met ondernemingen. De realisatie is gepland voor de periode 2017 – 2018.

6. Monitoring

De eerste opdracht was de processen integreren voor het beantwoorden van parlementaire en andere beleidsvragen en voor het toeleveren van informatie aan Vlaamse, Belgische en internationale instanties. Monitoring staat ook in voor het verzamelen en toeleveren van de informatie voor de financiële cyclus en de beleidscyclus, inclusief het ondernemingsplan en het jaarverslag.

Daarnaast werd een proces opgezet voor een interne managementrapportering over de belangrijkste processen, op kwartaal –en jaarbasis.

Een derde opdracht is het ondersteunen van opdrachten van beleidsvorming en -evaluatie m.b.t. de activiteiten van het agentschap. In deze context werd o.a. samen met het team communicatie een aanzet gegeven tot een betere illustratie van de resultaten van het agentschap via sprekende cases.

7. Communicatie

Website

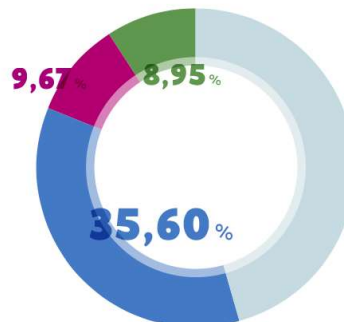

vlaio.be

1.206.393 Sessies
648.835 Gebruikers
3.535.826 Paginaweergaven

Populairste pagina's op vlaio.be:

- Kmo-portefeuille (35,6%)
- Homepage (9,67%)
- Subsidiedatabank (8,95%)
- Overige

Sociale media

Twitter: @VLAIO_be

294 Tweets
14.651 Bezoeken aan profiel
3794 Volgers (+850 in 2016)
404.321 Tweetweergaven
410 Vermeldingen

LinkedIn

211 Posts
100.509 Impressies
554 Volgers (+255 in 2016)
1569 Clicks
745 Interacties

Youtube

160 Video's (+55 in 2016)
37.488 Minuten kijktijd
19.699 Weergaven ("views")
62 Abonnees

Facebook (sinds 15/3/2016)

Fans 279 fans
Posts 252
Bereik 35.708
Totaal likes 485
Totaal shares 65

Infosessies

Samen met de innovatiecentra organiseerde Agentschap Innoveren en Ondernemen 38 infosessies in 2016 waarop 2671 geïnteresseerden aanwezig waren.

Campagne 'Week van de bedrijfsoverdracht'

Een geslaagde generatiewissel in onze bedrijven is van groot belang voor onze economie en onze welvaart. De overdracht van de leiding heeft een belangrijke impact op de toekomst van het bedrijf. Dit vraagt een grondige voorbereiding, zowel op menselijk, fiscaal, juridisch als financieel vlak. Zich tijdig en goed informeren is dan ook van cruciaal belang.

Elk jaar opnieuw, in oktober, zetten wij en onze partners 'bedrijfsoverdracht' op de agenda via de 'week van de bedrijfsoverdracht'.

De week van de bedrijfsoverdracht in cijfers.

- ▶ Aantal bezoekers op www.weekvandebedrijfsoverdracht.be: 12.000
- ▶ Tijdens de Week van de Bedrijfsoverdracht: 29 evenementen met in totaal 1177 deelnemers
- ▶ Gratis adviesgesprekken door adviseurs in hun kantoor of op locatie: 175

We voerden ook een campagne in de media (vakbladen, kranten, online, radio).

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Overzicht van vastleggingen op het Hermesfonds 2016

Omschrijving	Vastgelegd budget 2016 (euro)
BEHEER RESEARCHPARK ZELLIK	298.475
UITGAVEN VOOR DE AANLEG VAN BEDRIJVENTERREINEN EN VOOR DE HERINGEBRUIKNAME VAN INDUSTRIËLE SITES	6.881.666
SANERING EN HERONTWIKKELING FORD-SITE	499.943
STEUN AAN DE SCHEEPVAART IN KADER VAN SANERING EN HERONTWIKKELING FORD-SITE	3.500.000
BEVORDERING ONDERNEMERSCHAP - PRESTARTERS	0
ONDERZOEKEN TER ONDERSTEUNING VAN HET BELEID INZAKE TOEGANG TOT FINANCIERING EN/OF ONDERNEMERSCHAPSBEVORDERING	103.494
INITIATIEVEN TER BEVORDERING VAN HET ONDERNEMERSCHAP	5.525.263
INITIATIEVEN TER BEVORDERING VAN HET ONDERNEMERSCHAP	19.553.745
INKOMENSCOMPENSATIE ALS GEVOLG VAN HINDER DOOR OPENBARE WERKEN	990.000
KMO-PORTEFEUILLE	53.999.999
KMO GROEISUBSIDIE	2.581.856
RENTETOELAGEN ALS GEVOLG VAN HINDER DOOR OPENBARE WERKEN	3.966.470
ECOLOGIESTEUN	10.795.675
STRATEGISCHE TRANSFORMATIESTEUN	66.232.042
SCREEN FLANDERS - TERUGVORDERING RENTELOZE VOORSCHOTTEN OP NETTO-ONTVANGSTEN	4.500.000
COMPENSATIE INDIRECTE EMISSIEKOSTEN (CARBON LEAKAGE)	40.349.350
PROVISIE VOOR INVESTERINGEN IN O&O EN HET O&O-BEDRIJFSLEVEN	27.357.595
WERKINGSUITGAVEN, GEDEELTELIJK TER COFINANCIERING VAN EUROPESE UITGAVEN EN TER DEKKING VAN DE BEHEERSVERGOEDING AAN DERDEN	1.335.670
BEHEERSVERGOEDINGEN AAN DERDEN VOOR VERSCHILLENDE MAATREGELEN	2.000.000
VLAAMSE COFINANCIERING VOOR EFRO-PROJECTEN	22.498.791
OVAM/PLAN C - STRATEGISCH SAMENWERKINGVERBAND MATERIALENBELEID	35.000
E-LOKET	523.264
OVERHEIDSOPDRACHTEN IN FUNCTIE VAN CONTINUERING BELEIDSGERICHT ONDERZOEK INCLUSIEF OPDRACHTEN EN SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN MET DE POM'S	458.656
MIDDELEN TER FINANCIERING VAN DE OPDRACHTEN EN SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN MET DE POM'S	11.475
PROJECTEN IN HET KADER VAN GEBIEDSGERICHTE PARTNERSCHAPPEN EN/OF HET VLAAMS RUIMTELIJK-ECONOMISCH BELEID	2.152.200
HANDELSKERNVERSTERKING IN GEMEENTEN	6.633
UITGAVEN VOOR DE AANLEG VAN O&O-BEDRIJVENTERREINEN EN VOOR DE HERINGEBRUIKNAME VAN INDUSTRIËLE SITES	45.983.199
VERGOEDING STAD GENK - DERIVING INKOMSTEN FORD	6.300.000
VERGOEDING AAN VAF VOOR TAKEN I.K.V. SCREEN FLANDERS	250.000
OVERDRACHTEN AAN VITO - STRATEGISCHE ECOLOGIEPROJECTEN	49.978
Landbouwtrajecten	148.500
Toegepast Biomedisch onderzoek	-14.703
Landbouwtrajecten	6.717.549
TETRA	9.443.812

Strategisch Basisonderzoek - INTERNE STROMEN I-MINDS	10.025
Landbouwtrajecten - Inkomensoverdrachten AION-ILVO	3.574.053
O&O-bedrijfssteun (incl. kmo-programma en sprint)	175.911.588
Initiatieven Vlaamse regering	-3.166.459
Baekelandmandaten	31.975.437
Lichte Structuren	14.222.864
EMEDIA	2.006
Innovatiecentra	4.429.286
Initiatieven Vlaamse regering - Werkingskosten	2.345
Baekelandmandaten – Werkingskosten	175.909
O&O-bedrijfssteun - Werkingskosten	298.565
Landbouwtrajecten - Werkingskosten	18.671
Strategisch Basisonderzoek - Werkingskosten	375
TETRA – Werkingskosten	28.479
Lichte Structuren – Werkingskosten	39.912
O&O-bedrijfssteun - INKOMENSOVERDRACHT VRT	677.539
O&O-bedrijfssteun - INKOMENSOVERDRACHTEN AION-ILVO	212.500
Lichte Structuren - INKOMENSOVERDRACHTEN AION-VITO	670.282
Specialisatiebeurzen IWT	5.372
Bedrijfsvoorheffing - Fiscale fiches	3.128

BIJLAGE 2 - Overzicht Strategische Transformatiesteun 2016

Onderneming	Gemeente	Steunbedrag
A & A CHOCOLATERIE	LOKEREN	157.531
Ablynx	GENT	803.669
Allgro	SINT-LIEVENS-HOUTEM	492.136
Alpro	WEVELGEM	1.090.568
Beaullieu International Group	WAREGEM	1.629.555
Betca	RUMST	414.000
Bibendis	BERINGEN	459.915
Bio Bakkeij De Trog	IEPER	240.194
Biocartis	MECHELEN	2.495.172
Brickx Joseph	HASSELT	678.110
Brouwerij De Brabandere	HARELBEKE	1.000.000
Brouwerij De Halve Maan	BRUGGE	390.600
Brouwerij Omer Vander Ghinste	KORTRIJK	1.000.000
Brouwerij The Musketeers	KNESSELARE	469.199
Building Plastics	KRUISSHOUTEM	202.800
Cargill	MECHELEN	233.182
Chillfis	SCHOTEN	699.467
CoffeeRoots	KRUIBEKE	559.235
Comics Station Antwerpen	ANTWERPEN	1.250.000
Constructie Demyttenaere	HARELBEKE	575.884
Crea	ROESELARE	553.580
Crémé de la crème belgium	HASSELT	398.035
Deceuninck	HOOGLEDE	720.839
Deforche Engineering	MOORSLEDE	207.600
Del Ponti	HECHTEL-EKSEL	93.660
Deprez Construct	ICHTEGEM	552.753
Dockx Logistics	ANTWERPEN	442.587
Dockx Rental	ANTWERPEN	589.670
DSM Specialty Compounds	GENK	209.619
Emporia Invest Holding & Finance	ANTWERPEN	557.205
Emulco Ghent Seaport	GENT	568.688
Emulco Laboratories	GENT	114.178
Eribel	HOOGSTRATEN	1.050.000
Everlam	MECHELEN	250.910
Fitco	OOSTENDE	744.000
Flidar	OOSTENDE	162.731
FrieslandCampina Professional	LUMMEN	405.450
Frigologix	LOMMEL	633.160
Gardec-S.D.S.	BRUGGE	521.149
Genzyme Flanders	GEEL	2.000.000
Genzyme Flanders	GEEL	2.000.000
Genzyme Flanders	GEEL	1.000.000
Group Eribel	HOOGSTRATEN	374.998
Haelvoet	INGELMUNSTER	366.486
HistoGeneX	ANTWERPEN	1.050.000
Hydrolift	BREE	210.118
IAC Group Belgium	GROBBENDONK	402.133

ICB	LAAKDAL	287.635
Johnson Controls Automotive	ASSENEDE	229.809
Jozef Hardy	BILZEN	233.176
Kebony Belgium	BEVEREN	2.000.000
Laser Cladding Venture	MOL	247.269
Lavetan	TURNHOUT	618.020
Lites	VILVOORDE	1.100.000
LMJ Construct	TURNHOUT	419.742
Lunoo	OOSTROZEBEKE	222.600
Marcel Liebaert	DEINZE	558.196
Marelec Construct	NIEUWPOORT	258.159
Mercury Flooring	WAREGEM	569.568
Metaalhandel Verhoestraete	ROESELARE	279.359
Metallo-Chimique	BEERSE	674.593
Nelissen Steenfabrieken	LANAKEN	1.050.000
Newtec	SINT-NIKLAAS	389.814
Nippon Shokubai Europe	ZWIJNDRECHT	1.730.077
Objective	WICHELEN	208.842
Objective Belgium	WICHELEN	193.829
Objective International	WICHELEN	149.296
Octinion	LEUVEN	206.702
ON Semiconductor Belgium	OUDENAARDE	1.000.000
Osta Carpets	DEERLIJK	613.176
Paneltim	LICHTERVELDE	499.200
Pedeo	OUDENAARDE	371.864
Prestige Breakfast	STADEN	239.029
Promeco	KORTRIJK	1.050.000
Provan	GENK	389.062
PSS Belgium	DENDERMONDE	582.036
Purna Pharmaceuticals	PUURS	583.273
Rabbit	DIEST	309.695
Race Productions	BERINGEN	326.000
Reynaers Aluminium	DUFFEL	880.210
Roam Technology	BILZEN	140.520
Royer Houtindustrie	SINT-TRUIDEN	179.516
Rursus	BRUGGE	1.250.000
Saveyn Alluyn	KRUISSHOUTEM	558.413
Schoeller Allibert	LEOPOLDSBURG	833.850
SCR Sibelco	ANTWERPEN	1.000.000
Sidec	BALEN	309.285
SKF Logistics Services	TONGEREN	595.954
Smet - F&C	DESSEL	493.306
Smet – GWT	DESSEL	479.997
Smet-Tunnelling	DESSEL	636.457
Studio 100	SCHELLE	593.700
Telecom-IT	BEERNEM	190.099
Teugels	LEBBEKE	203.028
Tiense Suikerraffinaderij	SINT-PIETERS-WOLUWE	735.542
VDL Bus Roeselare	ROESELARE	618.365
VDS	DEERLIJK	160.935

Veevoeders A. Laroy	EEKLO	304.809
Veriac	KONTICH	569.041
Veritas	KONTICH	338.123
Verstraete in mould labels	MALDEGEM	519.533
Vika	WEVELGEM	717.736
Volvo Cars Gent	GENT	2.000.000
Vynova Tessenderlo	TESSENDERLO	2.000.000
W.N.F. Cards	STEKENE	143.378
Youston	HASSELT	958.012
Zora Robotics	OOSTENDE	211.450

BIJLAGE 3 – Overzicht strategische ecologiesteun 2016

Onderneming	Gemeente	Steunbedrag
Janssen Pharmaceutica	BEERSE	2.000.000
Umicore	OLEN	750.200

BIJLAGE 4 - Onderzoek en Ontwikkeling

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
<p>RESTORE NV <i>CALLIA : Shaping smarter interactions between TSOs and DSOs</i> VITO NV – Energie</p>	672.693
<p>VECTOR INTERNATIONAL BVBA <i>EXIST-extension</i></p>	51.871
<p>ON Semiconductor Belgium BVBA <i>NextGen : Next generation GaN and Si devices and modules for efficient power conversion</i> KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)</p>	1.688.868
<p>CTF 2000 NV <i>PTP + FUN : Novel tailor-made coatings for textile digital printing with pigments combining a specific PTP-pretreatment and durable functionalities in one processing step</i> Hogeschool Gent, Faculteit Natuur en techniek - Vakgroep Mode-, Textiel- en Houttechnologie</p>	153.794
<p>Agfa Graphics NV <i>CtP Alata : CtP technology for demanding printing markets</i> VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Materialen en Chemie (MACH)</p>	2.919.318
<p>GALAPAGOS NV <i>Agents that preserve beta cell health as novel mode of action for the treatment of type 2 diabetes</i> VIB - Dept Medisch Proteïne-onderzoek University of Pisa - Department of Clinical and Experimental Medicine KU Leuven, Faculteit Geneeskunde - Dept Klinische en Experimentele Geneeskunde</p>	1.215.308
<p>MELEXIS Technologies NV <i>TOLERAN : Quasi-real-time fault-tolerant microelectronic systems with sustained high robustness against transient disturbances</i> KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT) KU Leuven, Faculteit Industriële Ingenieurswetenschappen, Technologicampus Oostende - Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT)</p>	763.259
<p>ANGLO BELGIAN CORPORATION NV <i>ACTIV-E : Onderzoek en ontwikkeling van een uniek concept voor een V-motor waarbij alle</i></p>	2.997.437

benodigde systemen aangebouwd zijn op de motor

XTENDIT SOLUTIONS NV

3DSafeguard : Global situational awareness in rescue, calamity and inspections operations **1.784.537**

SERIS SECURITY NV

SECURITAS NV

SAIT NV

FIRE.BE NV

CITYMESH NV

KU Leuven, Technologicampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver -

Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT)

iMinds VZW - Onderzoeksgroep Breedbandcommunicatienetwerken

D2S INTERNATIONAL

Shared infrastructures for urban rail and road traffic **337.110**

ABO NV

Frac-In - Innovative suspensions for hydraulic fracturing enhanced remediation **511.961**

Adviesbureau Inzake Grondwatertechnieken NV

IMPALA BVBA

ARIA : Augmented reality for industrial applications **582.571**

NEOPICA BVBA

EVONIK DEGUSSA ANTWERPEN NV

CrossLang nv

ASIMOV : Adaptive semantics induction for multilingual matching in an enriched human resources environment **859.352**

De Persgroep Online Services

De Persgroep NV

ACTONOMY NV

Agfa HealthCare NV

GPS4IntegratedCare: GPS for integrated healthcare : automatic generation of dynamic and personalized care workflows **642.134**

REMEDUS BVBA

EGEMIN NV

HYCOWARE : Hybrid connected warehouses **548.303**

Intation BVBA

AUCXIS CVBA

Pozyx Labs BVBA

LUNAR : Localization based on ultra wide band technology **330.329**

MaDe BVBA

Intermodalics BVBA	
<i>SafeDroneWare</i>	334.624
SKYEYE BVBA	
NIMERA BVBA	
UP-nxt NV	
<i>SeClosed: Secure cloud-based storage and processing documents</i>	465.135
Agfa HealthCare NV	
COMSOF NV	
<i>CrossPlanIT : extending FiberPlanIT to other domains</i>	255.182
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)	
iMinds VZW - Onderzoeksgroep Breedbandcommunicatienetwerken	
BARCO NV	
<i>Milliflex : High resolution flexible large area LED-display</i>	1.820.354
IMEC VZW - Centre for Microsystems Technology/TFCG Microsystems Lab	
INTER FERRY BOATS NV	
<i>HubHarmony</i>	139.650
Cargill R&D Centre Europe BVBA	
<i>BioCatGluCans : Biocatalytic production of beta-glucans</i>	623.552
VITO NV - Industriële Innovatie	
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Biochemische en Microbiële Technologie	
JANSSEN PHARMACEUTICA NV	
<i>Unravelling the mechanism of action of dengue prophylactic agents to guide their clinical development (Dengue)</i>	1.379.913
Universität Heidelberg - Department of Infectious Diseases	
KU Leuven, Faculteit Geneeskunde - Dept Microbiologie en Immunologie	
UMICORE NV	
<i>FENIX</i>	2.957.566
JANSSEN PHARMACEUTICA NV	
<i>Exaptation : Scalable solutions for image-based and across-partner compound activity prediction and application to compound selection</i>	1.498.201
VIB - Dept Planten Systeembioogie	
Universiteit Antwerpen, Faculteit Wetenschappen - Dept Wiskunde-Informatica	
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)	
Johannes Kepler Universität - Institut für Bioinformatik	
IMEC - Exa Science Life lab	

JANSSEN PHARMACEUTICA NV	
<i>AD Immunotherapy : Towards a disease modification therapy in Alzheimer disease via targeting Tau protein with monoclonal antibodies</i>	284.943
JANSSEN PHARMACEUTICA NV	
<i>CRC Interception Vaccine : Vaccine development for early interception of colorectal cancer</i>	1.249.050
RetailSonar	
<i>ADORABLE : Anonymous displacement and residence behaviour based on accurate mobile location data from telco</i>	1.320.453
TELENET Group BVBA UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Informatietechnologie (INTEC)	
ESTERLINE Belgium BVBA	
<i>New low cost collimation visual system technology for civil aircraft simulation</i>	950.296
VERHAERT NEW PRODUCTS AND SERVICES NV	
<i>VIZIER</i>	460.342
Familiehulp VZW	
Trias Architecten	
<i>NOAH</i>	245.256
NXP Semiconductors Belgium NV	
<i>NEXGEN : Next generation of body monitoring</i>	986.785
SIOEN INDUSTRIES NV QUAD Industries NV	
INVENTIVE DESIGNERS NV	
<i>MuDCaDS : Multi-tenant, distributed customization and data management for web-based SaaS</i>	683.370
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Computerwetenschappen	
LICALAB - Living & Care Lab	
<i>Follow.Me</i>	139.664
Wit-Gele Kruis van Limburg VZW	
FIFTHPLAY NV	
<i>gAALaxy</i>	655.617
SF 1 BVBA Universiteit Antwerpen, Faculteit Ontwerpwetenschappen - Onderzoeksgroep Productontwikkeling	

YELLOW WINDOW NV <i>ActiveAdvice</i>	126.861
Cubigo International BVBA <i>DayGuide: Guiding persons with cognitive challenges in daily living</i>	248.224
SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV <i>ENDURANCE : Efficient durability testing and vehicle usage evaluation</i> KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Werktuigkunde	1.331.036
V!GO NV <i>PLATO : Knowledge and technology platform for customised design and 3D printing of orthoses</i> ORFIT INDUSTRIES NV MORE Institute VZW iMinds VZW - Dept Fysica, Visielab	490.695
JANSSEN PHARMACEUTICA NV <i>MDS & AML : Identification of novel therapies for the treatment of MDS and AML</i>	399.554
NV Bekaert SA – BTC <i>NexFlex : NEXt generation FLEXisteel®</i>	480.389
CNH INDUSTRIAL BELGIUM NV <i>VIRORE : Virtual rotor research</i> UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Mechanische Constructie en Productie KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen	2.148.928
MULTIPLICOM NV <i>Advanced technologies and targeted NGS-based tests to enable early diagnosis, treatment and monitoring of HRR-deficient cancers</i> UZA - Pathology KU Leuven, Faculteit Geneeskunde - Dept Oncologie	1.904.462
AVIA-GIS BVBA <i>MosqDyn : Optimised methods for precision pest surveillance and control of vectors of disease</i> University of Zurich - Vector Entomology Unit	681.060
CNH INDUSTRIAL BELGIUM NV <i>WERECLEAN : Weight reduction cleaning</i> UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Mechanische Constructie en Productie	2.455.753

Lotus Bakeries Corporate	
<i>REDUFAT : Fat and saturated fat functionality and reduction in sweet bakery products</i>	436.507
TNO-Voeding - Graan-, Meel en Bakkerijtechnologie	
AGFA-GEVAERT NV	
<i>Cola : Laser Color Marking as a new and innovative color formation mechanism</i>	2.830.273
UV Curable Systems BVBA SYX GRAPHICS NV REYNDERS Etiketten NV	
BARCO NV	
<i>QAFlex : Flexible quality assurance platform for medical applications</i>	843.263
PUNCH POWERTRAIN NV	
<i>FoMKER : Feasibility of mechanical kinetic energy recovery</i>	141.418
NovoPolymers NV	
<i>LENO PV : Low topography woven interconnection and heat managing/limiting encapsulants for optimal energy yield back contacted PV modules</i>	443.782
VdS Weaving NV IMEC VZW - SSET-Life Science Technologies	
ViroVet BVBA	
<i>BEAF : Development of an antiviral drug for the containment of bovine viral diarrhea outbreaks in feedlots</i>	716.403
JANSSEN PHARMACEUTICA NV	
<i>ACIDD : Advanced computational chemistry for industrial drug discovery projects</i>	564.138
Universiteit Leiden, Faculteit Wetenschappen - Department of Drug Delivery Technology Universitat Autònoma de Barcelona - Facultat de Medicina	
DOVRE NV	
<i>Optimalisatie emailleerbaarheid gietstukken in dunwandig lamellair gietijzer</i>	288.469
SIRRIS	
ZF WPA NV	
<i>PLAIN BEARINGS Project</i>	1.776.389
NUCOMAT CVBA	
<i>UPSForm : Thorough understanding physical stability issues of formulations</i>	2.013.429
PROCTER & GAMBLE SERVICES COMPANY NV ALLNEX BELGIUM NV	

Flamac, a division of SIM

Cargill R&D Centre Europe BVBA

ALEURONE : A search for the nutraceutical potential of aleurone and the effect of different processing approaches **865.094**

Lambers-Seghers NV

HIDDIT BVBA

DUMOULIN NV

UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Fysiologie en Biometrie

KU Leuven, Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen - Dept

Bewegingswetenschappen

JANSSEN PHARMACEUTICA NV

TRAIN : Tranlational intestinal models **1.901.454**

Universiteit Leiden, Faculteit Wetenschappen - Department of Drug Delivery Technology

UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Biochemische en Microbiële Technologie

KU Leuven, Faculteit Farmaceutische Wetenschappen - Dept Farmaceutische en Farmacologische Wetenschappen

PROCTER & GAMBLE SERVICES COMPANY NV

E2ENCAPS : Transforming the consumer experience with end-to-end technology innovation in encapsulation **1.551.215**

ECOSYNTH BVBA

KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Microbiële en Moleculaire Systemen (M²S)

Flamac, a division of SIM

LUCEDA Photonics NV

MEPIC : Model extraction to enable first-time right photonics integrated circuit design **625.238**

HUAWEI TECHNOLOGIES RESEARCH & DEVELOPMENT BELGIUM NV

HUAWEI TECHNOLOGIES RESEARCH & DEVELOPMENT BELGIUM

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Informatietechnologie (INTEC)

Cochlear Technology Centre Belgium (CTCB)

Towards an active smart transcutaneous bone anchored hearing aid **924.592**

KU Leuven, Faculteit Geneeskunde - Dept Neurowetenschappen

STORA ENSO LANGERBRUGGE NV

Paper + **800.932**

Universiteit Antwerpen, Faculteit Toegepaste Ingenieurswetenschappen - Dept Chemie en Biochemie

ELANCO Animal Health NV

Innovation in mastitis prevention **550.181**

UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Verloskunde, Voortplanting en
Bedrijfsdiergeneeskunde
UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Farmacologie, Toxicologie en
Biochemie

INBIOSE NV

*BIONANA : Building an accelerated synthetic biology platform and apply the platform to
synthesise N-acetyl Neurominic acid oligosaccharides* **1.868.641**

UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Biochemische en
Microbiële Technologie

SIHTO NV

Research and development of a digital lens **841.671**

VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Toegepaste Natuurkunde en
Fotonica (TONA)
IMEC VZW

ALCATEL-LUCENT BELL NV

5GBB : Fifth generation broadband access **2.834.074**

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep
Telecommunicatie en Informatieverwerking
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)

NOBELWIND NV

*Ontwerp validatie en optimalisatie en resterende levensduurbepaling van de innovatieve
offshore funderingen* **363.468**

VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Toegepaste Mechanica
(MECH)

OLEON NV

FFA : Film-forming agents **647.445**

ECO TREASURES BVBA

*Berry4Value : Valorization of berry side-streams for sustainable production of high value-
added compounds* **304.815**

ORINEO BVBA
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Industriële Biologische
Wetenschappen

GlobalYeast Belgium NV

*YEASTPEC : Engineering of the yeast *saccaromyces cerevisiae* for bioconversion of pectin-
containing agro-industrial side-streams* **249.988**

HOORZORG VAN LOOVEREN BVBA

Tinnitus behandeling door middel van bilaterale stimulatie **455.265**

Universitair Ziekenhuis Antwerpen - Dienst NKO

ENFOCUS BVBA	
<i>Framework voor het online bewerken van PDF-documenten</i>	259.508
ICsense NV	
<i>DigSIMO : Onderzoek en ontwikkeling van een digitale DCDC buck/boost omzetter met meerdere uitgangsspanningen en één enkele spoel voor zeer kleine en flexibele DC voedingen</i>	404.749
GEOSPARC NV	
<i>The INSPIRE»GIS Solution</i>	284.587
XenomatiX BVBA	
<i>SOLID : Solid state lidar for driving applications</i>	1.515.442
KEMIN EUROPA NV	
<i>RUPUFAPRO : Innovatieve ruminale omega3 vetzuurbescherming op basis van aardappelproteïnes</i>	272.367
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Dierlijke Productie	
ROMBIT BVBA	
<i>CONAMO : Continuous athlete monitoring</i>	477.109
VRT	
ENERGY NV	
SONY EUROPE Limited NV	
<i>DiskMan : Dynamic risk-based access management</i>	765.692
TELEVIC Conference NV	
IS4U NV	
eSaturnus NV	
<i>HELP Video! : HW platforms for embedded, efficient, low latency and portable video processing</i>	718.696
TELEVIC Conference NV	
EASICS NV	
X-Ray Engineering BVBA	
<i>iXCON : Industrial X-ray CT for high throughput quality control</i>	517.094
Terumo Europe NV	
RoboVision	
SENSOTEC NV	
<i>LEAPS : Learning analytics for adaptive support</i>	455.860
BUSINESS LANGUAGE AND COMMUNICATION CENTRE NV	

Byteflies BVBA	
<i>SeizeIT : Discrete personalized epileptic seizure detection</i>	562.650
PILIPILI PRODUCTONTWERP BVBA	
ALCATEL-LUCENT BELL NV	
<i>SeRGlo : Mobile sensing services for developing geospatial IOT applications</i>	663.490
Joyn International NV	
JSR Micro NV	
<i>Ontwikkeling van de productie- en beoordelingstechnologie voor fotoresists geschikt voor EUV gebruik.</i>	249.651
BeWell Innovations NV	
<i>ITEA 15002 : Panacea Gaming Platform</i>	651.037
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Computerwetenschappen ArmenTeKort VZW	
VERHAEGHE AEROSPACE BVBA	
<i>ITEA 15010 REVAMP2 : Reverse engineering and variability management platform and process</i>	1.403.780
SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV dotOcean NV ALTREONIC NV Universiteit Antwerpen, Faculteit Wetenschappen - Dept Wiskunde-Informatica	
VRT	
<i>ITEA 15022 MOS2S : Media orchestration from screen tot screen</i>	1.364.399
KISWE MOBILE BVBA ALCATEL-LUCENT BELL NV iMinds VZW - Onderzoeksgroep Multimedia Lab	
Evolved Analytics Europe BVBA	
<i>ITEA 15025 Flex4Apps : Flexible application monitoring platform</i>	1.068.716
Objective7bvba INVENTIVE DESIGNERS NV SIRRIS	
BARCO NV	
<i>ITEA 15032 Ewatch : Extensive personal monitoring & watch platform</i>	1.011.378
VERHAERT NEW PRODUCTS AND SERVICES NV KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)	
LUXEXCEL NV	
<i>Onderzoek naar een nieuwe 3D printtechnologie voor de productie van oftalmische lenzen</i>	1.382.013

GLOBAL SEA MINERAL RESOURCES NV	
<i>ProCat#2 : De ontwikkeling en bouw van een prototype winningsvoertuig voor een duurzame ontginning van polymetallische knollen in de diepzee</i>	1.687.110
DREDGING INTERNATIONAL NV	
OCTINION BVBA	
<i>Wimbledon</i>	726.603
Proefcentrum Hoogstraten VZW	
Vanheede Environmental Logistics NV	
<i>RECOVER : Recycleren en upgraden van specifieke afvalstromen tot grondstoffen voor kunststofverwerking</i>	200.303
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent	
IMDC NV	
<i>SEA@PORTS : Sustainable energy at sea ports</i>	140.452
RENSON VENTILATION NV	
<i>iCOSY : Intelligent connected comfort system</i>	912.943
DELTA LIGHT NV	
DAIDALOS Peutz BVBA	
iMinds VZW - Onderzoeksgroep Breedbandcommunicatienetwerken	
iMinds VZW - Living Labs	
OXYRANE BELGIUM NV	
<i>New enzyme replacement therapy that corrects CNS defects in lysosomal storage diseases; MPSII as a primary indication</i>	1.500.309
TREMEC	
<i>DCT voor sportwagens</i>	2.405.486
MELEXIS NV	
<i>TrackAxis : Phase domain architectures for angular positions sensors</i>	548.605
UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektronica en Informatiesystemen (ELIS)	
DroneMatrix NV	
<i>MIRADOR : Monitoring industrial sites with reliable, semi-autonomous and online drones</i>	650.925
SECURITAS NV	
KU Leuven, Technologiecampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver - Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT)	
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)	

LAWTER BVBA	
<i>Solvent free continuous processing of resins</i>	439.708
OLEON NV	
<i>Sustainable solutions for enhanced oil recovery</i>	909.372
BARCO NV	
<i>DermScan</i>	1.439.583
UZLeuven - Dermatologie	
Universitair Ziekenhuis Gent - Dermatologie	
IMEC VZW - Onderzoeksgroep Image Processing and Interpretation	
IMEC VZW - Onderzoeksgroep Breedbandcommunicatienetwerken	
MICHEL VAN DE WIELE NV	
<i>C-CORE : Carpet machine: concept research</i>	2.413.991
THE GLUE NV	
<i>TGPF : The glue product foundation</i>	854.791
ACOTEC NV	
<i>BIO-Humidur® : Exploring the physical and chemical behaviour of symbiotic bacteria on sponges as knowledge platform</i>	471.655
VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Materialen en Chemie (MACH)	
UGent, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Biologie	
LayerWise NV	
<i>MONICON : Monitoring and Control of Laser Melting Processes</i>	1.069.647
Laser Cladding Venture NV	
LABORELEC CV	
ESMA NV	
BOSAL Emission Control Systems NV	
<i>CONCEVAL : Multi-attribute concept evaluation of lightweight structures</i>	2.043.706
TENNECO AUTOMOTIVE EUROPE BVBA	
SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV	
NOESIS Solutions NV	
Constructie Lambrecht NV	
Achilles Design BVBA	
<i>FINROP : Fast and Intuitive Robot Programming</i>	809.792
KUKA Automatisering + Robots NV	
Flexible Robotic Solutions BVBA	
AUDI Brussels NV	
ATLAS COPCO AIRPOWER NV	

Blueways International BVBA

EnPower : TCO optimal system design for Energy and Power storage in dynamic load applications **1.146.697**

SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV
PUNCH POWERTRAIN NV
E-Trucks Europe BVBA
DANA BELGIUM NV
VUB - MOBI - Mobility, Logistics and Automotive Technology Research Centre
Flanders Make VZW

PUNCH POWERTRAIN NV

HIPERCOOL : High performance cooling of integrated drivetrains **922.194**

INVERTO NV
DANA BELGIUM NV
Blueways International BVBA
VUB - MOBI - Mobility, Logistics and Automotive Technology Research Centre
Universiteit Gent - Energy Efficient Drive Trains
Flanders Make VZW

DANA BELGIUM NV

Drivetrain_Codesign : Physical and control co-design of electromechanical drivetrains for machines and vehicles **497.485**

SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV
PICANOL NV
MICHEL VAN DE WIELE NV

BEKAERT NV – ENGINEERING

LOCATOR : Localization system for accurate tracking and navigation for autonomous operation **1.079.108**

OCTINION BVBA
dotOcean NV

BIOCARTIS NV

Idylla™ Retrieve : A gateway for NGS-based diagnostics **1.364.121**

Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) - Dept Microbiologie

ALPRO Comm. VA

Kennisontwikkeling om hoogwaardige en functionele plantaardige proteïnen te bekomen via innovatieve technologieën **1.144.232**

KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Microbiële en Moleculaire Systemen (M²S)

Future Foundations NV

Geautomatiseerde bouwtechniek voor gewapende betonsleuven bij ondergrondse infrastructuurwerken in sterk verstedelijkte gebieden **1.888.818**

JANSSEN PHARMACEUTICA NV

Hi-Fi : Synapses in action: from high-throughput fluorescence imaging assays of synaptic plasticity to drug discovery

715.384

VIB - Center for Human Genetics

Universiteit Antwerpen, Faculteit Farmaceutische, Biomedische en

Diergeneeskundige Wetenschappen - Dept Diergeneeskundige Wetenschappen

ADx NeuroSciences NV

HABIAD : Identification of novel biomarkers for neurodegenerative diseases and building a new high affinity binders identification platform to design ultra-sensitive biomarker assays

858.408**BAYER CropScience NV**

YieldMath : Modeling yield potential of oilseed rape and wheat hybrids and the combinability of the parental lines using symbolic regression

1.357.742**Indigo Diabetes NV**

Perspectrum : A perspective for diabetes patients by means of the light spectrum

1.610.079

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep

Informatietechnologie (INTEC)

LABORELEC CV

TorqMonWind : Innovatieve meting en opvolging van het askoppel voor de optimalisatie van O&M van windturbines

312.821

VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Toegepaste Mechanica (MECH)

TENNECO AUTOMOTIVE EUROPE BVBA

AUTODRIVE

1.699.892

XenomatiX BVBA

ON Semiconductor Belgium BVBA

NXP Semiconductors Belgium NV

SILENCE

363.495

VERHAERT NEW PRODUCTS AND SERVICES NV

MELEXIS Technologies NV

MICROPRINCE

325.069

MELEXIS NV

HUAWEI TECHNOLOGIES RESEARCH & DEVELOPMENT BELGIUM NV

Qplox engineering

SCOTT

264.751

XETAL NV

APPLIED MATERIALS EUROPE NV

TAKEM15

737.369

LAM RESEARCH Belgium BVBA
ICOS VISION SYSTEMS NV
ASM Belgium NV

BIJLAGE 5 - Sprint

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
United Petfood Producers <i>Hoog kwalitatief honden- en kattenvoer voor een goede gezondheid</i>	250.000
SKF Logistics Services Belgium NV <i>Hoe logistieke processen afstemmen op de noden van e-commerce</i>	166.624
DELTA LIGHT NV <i>Ontwikkeling van een innovatief coatingsysteem voor onderdelen in buitenverlichtingsystemen</i>	36.368
CAPPELLE PIGMENTS NV <i>Ontwikkeling van azo-pigmenten met uitzonderlijk coloristische eigenschappen en hoge zuiverheid voor materialen in contact met levensmiddelen of voor gevoelige toepassingen door derivatisatie van potentieel migrerende componenten</i>	191.860
CARDIFF GROUP NV <i>Ontwikkeling van een duurzaam, herbruikbaar, plastic drankvat</i>	200.886
FLIR Systems Trading Belgium <i>Branddetectie in verkeerstunnels m.b.v. warmtebeeldcameras</i>	149.378
BONAR <i>MACROFIB: Research towards technology solutions for superior performing macro synthetic fibres in reinforced concrete</i>	231.875
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent	
Camsotech European R&D Centre NV <i>eFIELD: External Factors Influencing Endurance Life: Design of experiments</i>	161.713
Terumo Europe NV <i>NEEDLE : Towards the next generation hypodermic needle</i>	250.000
Syx Automations nv <i>Nextgen.io</i>	166.161
REMO NV <i>Ontwikkeling van een Early Warning Systeem voor het Closing the Circle project</i>	170.418

Parcify NV

Efficiënte aanlevering van pakketten door plaatsvoorspelling en vlotte klantcommunicatie

125.921

BIJLAGE 6 - KMO-programma

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
ALLGRO BVBA <i>Ontwikkeling van innovatieve oplossingen om de houdbaarheid van Allgro producten te verlengen</i>	150.275
SoundTalks NV <i>Gebruikersgericht ontwerp van een draagbaar meetplatform voor audio opname en verwerking</i>	25.000
LITTLE BRAIN NV <i>DATAE: Een platform om patiënt-gegenereerde, relevante medische gegevens uit te wisselen tussen patiënten en artsen</i>	50.000
POULPHARM BVBA <i>Ontwikkeling van infectiemodellen en cryopreservatie van Mycoplasma synoviae</i>	230.068
CONSORT BVBA <i>Ontwikkelingsoptimalisatie door modularisatie van elektrochemische analyse, scheiding en sturing systemen, met het oog op product portfolio verbreding</i>	201.362
Argon Measuring Solutions NV <i>Ontwikkeling van scanWEB; Een platform ter verzameling, analyse en consultatie van 3D meetresultaten met een focus op optische metingen</i>	146.834
Aqualex bvba <i>Ontwikkeling van innovatieve intelligente watersystemen</i>	196.899
DEPREZ Construct NV <i>Automatische magazijn voor paloxen</i>	212.169
Sentiance NV <i>Sentiance Mobiliteitsaanbevelingen</i>	137.663
Buijsse Painting nv <i>RAP Fire</i>	50.000
CTF 2000 NV	
Moments Furniture NV	

<i>Dé relax</i>	205.217
LMJ CONSTRUCT CVBA	
<i>BE MULTIFIX Concept</i>	225.092
mo-Vis BVBA	
<i>Hoofdbesturing</i>	211.326
CHILI Publish bvba	
<i>Doorbraak in PDF-streaming: behoud van PDF-objectmodelinformatie en zelfstandige beeldopbouw door de browser</i>	238.882
Xeryon BVBA	
<i>Haalbaarheid van Actief Gecompenseerde Piëzoratietafel</i>	39.890
METALogic	
<i>Ontwikkeling van een innovatieve, modulaire, lean & mean RBI software</i>	25.000
METALogic	
<i>Ontwikkeling van een innovatieve cel voor het uitvoeren van EIS metingen on-site</i>	40.174
NoisyChannels BVBA	
<i>Intelligent Customer Service Assistant (ICSA)</i>	220.576
Falk Culinair nv	
<i>Ontwikkeling van multiply voor hoogwaardig kookmateriaal op inductie</i>	33.149
Logit One NV	
<i>Samenwerking in Internationale Logistiek en E-Commerce</i>	249.883
CBP CVBA	
Hammer-IMS	
<i>PolyClean</i>	215.117
ECTOSENSE BVBA	
<i>Morphologic</i>	51.900
Byteflies BVBA	
<i>Draagbare, nauwkeurige acquisitie van vitale parameters</i>	50.000
MANKIND NV	
<i>Gerobotiseerde hoge resolutie beeldscherm als reproduceerbaar innovatief visueel kunstplatform</i>	203.918

SENSEI SECURITY		
<i>Praktische software security voor software ontwikkelaars</i>		105.797
CHEMICAR EUROPE NV		
<i>Ontwikkeling en optimalisatie van een innovatieve spuittechnologie om de autocarosserie te herstellen</i>		38.241
Antleron		
<i>3D-GEOCELL - Algoritme en 3D-geprinte testsubstraten bedoeld voor op-maat-gemaakte bioreactor-gedreven stamcel-expansie</i>		25.000
Nomeo bvba		
<i>Ontwikkeling geavanceerde nameserver diensten</i>		65.130
AIF MANAGEMENT BVBA		
<i>Ontwikkeling van een prototype Anisotroop 3D E-Modulus Meetsysteem (AEM-3D)</i>		189.893
Urban Crops BVBA		
<i>IPPC : Proof of concept of an Industrial Plant Production Centre</i>		50.000
EXCENTIS NV		
<i>Onderzoek en ontwikkeling van een sniffer voor de vijfde generatie van informatieoverdracht over hybride glasvezel-coaxnetwerken</i>		225.608
MUYLLE-FACON BVBA		
<i>Decoratieve olie ter bescherming van minerale ondergronden</i>		250.000
Fit Things NV		
<i>Dzify: Ontwikkelen van een machine dat figuren snijdt uit stijf materiaal met als hoofddoel om dozen op maat te maken.</i>		250.000
IQUNET BVBA		
<i>Een innovatief draadloos sensoren-netwerk voor industriële IoT-toepassingen</i>		240.719
ICB nv		
<i>Prototype machine: PTFE folie en gaas lassen met metalen randversteving</i>		250.000
LEYBAERT BVBA		
<i>Ontwikkeling van een nieuw gamma Rhododendron</i>		100.476
	GOOSSENS RAF	
	ILVO - Eenheid Plant	
CACAOLAB		
<i>Een eerste stap in de ontwikkeling van E-nummer vrije chocolade</i>		24.790

SENSOTEC NV	
<i>SensoReader: Mobiel apparaat voor voorlezen en vergroten voor personen met een visuele beperking.</i>	250.000
FUTECH BVBA	
<i>XBAT Project: Ontwikkeling van een proof of concept/demonstrator toestel dat de economische maximale output van een PV-systeem verhoogt, en tegelijkertijd de volatiliteit van de impact van de zon op het externe elektriciteitsnet drastisch verlaagt</i>	250.000
Thera Neuropharma Europe BVBA	
<i>Haalbaarheidsstudie van de eerste pijlpijnproducten van Thera Neuropharma NV voor de behandeling van amyotrofe laterale sclerose en traumatische hersenletsels</i>	50.000
STEERABLE INSTRUMENTS BVBA	
<i>Ontwikkeling produceerbaar endoscopisch instrument voor urologische toepassingen</i>	199.916
TRANSPORT & MOBILITY LEUVEN NV	
<i>Haalbaarheidsstudie van een ontwerptool voor gebiedsgericht benutten: scope en meerwaarde</i>	25.000
ISOMO NV	
<i>ISOMO-RENDER - Ontwikkeling van prefab voorgecementeerde EPS-platen voor sierpleisterafwerking in renovatieprojecten, inclusief productieproces</i>	25.000
CHECKROOM nv	
<i>C-FAM - Custom Fixed Asset Management</i>	52.534
REIN4CED BVBA	
<i>Voorspelling van de mechanische eigenschappen van 3D-geprinte objecten</i>	46.280
SOLENCO POWER NV	
<i>Solenco Power Box</i>	133.047
METIS INSTRUMENTS & EQUIPMENT NV	
<i>HYMPULSE 2.0 - Bridging the gap with conventional technology</i>	42.067
OPTIDRIVE nv	
<i>OD Flex Tending: Autonome afwerkcel voor vlakke stenen</i>	143.468
ICB nv	
<i>Prototype machine: voor het lassen van PTFE Folie en/of gaas op een metalen kader voor bakplaten</i>	250.000
DENA Green Solutions VOF	

<i>De studie van hybride plug-in kit op lichte vrachtauto met inductiemotor.</i>	24.176
Chestnote BVBA	
<i>Chestnote - Een slow messaging communicatieplatform voor waardevolle, versleutelde boodschappen tussen particulieren, families en bedrijven</i>	50.000
KnowledgeFlow BVBA	
<i>KnowledgeFlow: generiek kennisindelings- en e-learning platform</i>	50.000
Werkhuizen JACOBS NV	
<i>Ontwikkeling van een gestandaardiseerd hulpraam voor medium en heavy range kranen.</i>	250.000
Salesflare BVBA	
<i>Salesflare - de intelligente verkoopsassistent</i>	232.466
SYMPL nv	
<i>Syml - een virtueel interim kantoor</i>	50.000
TRANSPORT & MOBILITY LEUVEN NV	
<i>Mobility, Vehicle fleet, Energy use and Emissions forecast Tool version 2.0 Development</i>	128.987
MAGICS Instruments NV	
<i>Stralings-hard Sensor Instrumentatie en Communicatie Systeem-op-Chip voor intelligente op afstandbestuurbare applicaties in extreme omgevingen</i>	191.871
Marelec Construct NV	
<i>Bone-In: Ontwikkeling van een nieuwe generatie intelligente portioneermachines voor de vleesindustrie</i>	250.000
theMatchBox BVBA	
<i>Aflijnen van een schaalbaar proces voor conceptextractie</i>	42.326
Activ84Health BVBA	
<i>Implementatie en (gebruikers-)acceptatie van de Activ84Health Explorer als innovatieve activeringstechnologie voor revalidatiedoelinden</i>	19.243
INTRACTO GROUP nv	
<i>Platform voor Autonome Continue Conversie Optimalisatie (PACCO)</i>	121.629
MOLECUBES	
<i>Preklinische PET-camera: de β-kubus</i>	228.983
PursuitPower bvba	
<i>Ontwikkeling en functionaliteitsverrijking van een B2B Cloud CRM extensie applicatie prototype: "Credentials"</i>	83.727

PowerMEC Systems BVBA	
<i>Onderzoek van de haalbaarheid van een geïntegreerd meerlagig micro–electrochemisch circuit (MMEC) ten behoeve van een electrochemische micro-WKK centrale</i>	23.314
Motmans & Partners NV	
<i>Evaluatie van de haalbaarheid van een innovatief talent sourcing dienstverleningsmodel : Total Talent Management</i>	36.462
Cr3do CVBA	
<i>Evaluatie van de haalbaarheid van laagdrempelige 3 D print oplossingen voor KMO's</i>	50.000
Venture Spirit NV	
<i>Gamificatie gaat Viraal</i>	250.000
Maes Dyeing and Finishing NV	
<i>eco-ForMAT - Eco brandvertragende matrastijk</i>	180.514
	Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent
ZENSO NV	
<i>Ontwikkeling van Modulaire Bouwblokken voor Implanteerbare Medische Toestellen</i>	231.181
ICOMETRIX NV	
<i>Haalbaarheidsstudie CVAmatrix: imaging biomarkers voor stroke</i>	25.000
OXYPOINT BVBA	
<i>O2-Comfortmode inhalatiematerialen en aangepast masker voor mondademhalers</i>	84.311
GRAAH NV	
<i>Studie en ontwikkeling van een innovatieve draaitrap op basis van geëxtrudeerde aluminiumprofielen</i>	189.983
Arcxis	
<i>Kambo - Ontwikkeling van een mobiel, multi-inzetbaar laad- en lossysteem voor gebruik in bestelwagens</i>	122.911
TOR Royal BVBA	
<i>Onderzoek naar de haalbaarheid van professionele kweek van meelwormen</i>	19.959
Equilli NV	
<i>Opvolging van chronische INSOMnie met behulp van slaapMONitoring via de matras (INSOMO)</i>	50.000
Bainisha CVBA	

<i>Ontwikkeling van een 3D Cameraless Body Motion Meetsysteem (BA-Track 3D)</i>	162.966
KALON BVBA	
<i>Hertog Jan, overschotten gastronomisch upcyclen op *** niveau</i>	25.000
GIS Europe SE	
<i>SOaP – Gebruik van semantische webtechnologie voor de verwerking van orders in de procurement sector</i>	250.000
iMinds VZW - Onderzoeksgroep Multimedia Lab	
DIABATIX BVBA	
<i>Verbetering van warmteafleidersontwerp</i>	25.000
VERO DUCO NV	
<i>Duco VVWP - Vraaggestuurde meerzone Ventilatie Warmtepomp</i>	250.000
BIO-RACER NV	
<i>Virtual SIZE</i>	250.000
Universiteit Antwerpen, Faculteit Ontwerpwetenschappen - Onderzoeksgroep Productontwikkeling	
APART AUDIO NV	
<i>Ontwikkeling van een soundbar voor professionele gebruikers</i>	250.000
DongleApps NV	
<i>Ontwikkeling van een OBD gebaseerd Track & Trace Systeem (OBD-TT)</i>	25.000
EZ FineAnts BVBA	
<i>Demo - Decentrale EnergieMunt Operaties</i>	50.000
Poelbergsite bvba	
<i>Glutenvrije polenta kroket</i>	20.871
Cypress Diagnostics bvba	
<i>Ontwikkeling van slide latex-agglutinatietesten voor in vitro diagnostiek</i>	108.389
Flexible Robotic Solutions BVBA	
<i>Geautomatiseerde 3D on-line aanpassing van een baan bij snelle oppervlaktebewerking door een robot</i>	65.837
VERHOEST MARC BVBA	
<i>Ontwikkelen van een nieuwe generatie balenpersen voor vlas.</i>	62.001
TRANSMATE BVBA	

<i>Toestel-onafhankelijk, laagdrempelig volg- en traceerplatform voor real-time supply chain optimalisatie</i>	202.620
NOVOSANIS NV	
<i>Onderzoek en ontwikkeling van een accuraat en gebruiksvriendelijk intradermaal injectiedevice geschikt voor lyofilisatie van gelyofiliseerde medicinale substanties</i>	250.000
MobieTrain BVBA	
<i>De ontwikkeling van RoiBooster, een slim verkoopstraining platform</i>	219.080
Propulsion Systems BVBA	
<i>Innovatief ontsmettingssysteem voor licht vervuild water</i>	250.000
Carpentier Hardwood Solutions NV	
<i>LivingLodge</i>	207.191
IBMS BVBA	
<i>Corrigeren van de meetfout bij de invasieve bloeddrukmeting met vloeistof-gevulde meetsystemen</i>	20.000
BMS International Company	
OMNIMESH BVBA	
<i>Multifunctioneel kabelgaas</i>	169.951
SneakersGames bvba	
<i>Spion Kop Football, de beleving van sportfans verrijken met fantasy sport games</i>	50.000
Clean Conveyor Belt BVBA	
<i>Clean Enclosed Belt Conveyor</i>	50.000
Powerpack NV	
<i>BioComPak</i>	103.873
DEMERSTEE Transport Solutions bvba	
<i>Busonline.eu</i>	49.031
STOREX België BVBA	
<i>Mobiel hypoxiesysteem</i>	86.164
E&I Projects BVBA	
<i>Integratie survey-grade GPS/IMU voor cm-nauwkeurige UAS-based LIDAR metingen.</i>	173.180
OCTIMET Oncology NV	
<i>Haalbaarheidstudie om een Go-To-Market en business pla te ontwikkelen voor de eerste producten van OCTIMET Oncology NV</i>	50.000

OSTA CARPETS NV <i>Vlakke tapijten</i>	25.000
InkIT BVBA <i>evWall</i>	50.000
Azimut Technologies <i>Haalbaarheid van een technologie voor het meten van gaten in geavanceerde niet-metallische materialen door middel van licht</i> ICRealisations	49.077
CoScale NV <i>Voorspellen van what-if scenario's op basis van een topologisch model gevoed door monitoring data</i>	250.000
DELTRACON BVBA <i>Innovatieve vlasweefsels voor nieuwe toepassingen</i>	44.683
More@Mere NV <i>Planar 3D Electronic Assembly</i>	25.000
Group Michiels Advanced Materials <i>Duurzame coatings voor glasfolies</i> UGent, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Anorganische en Fysische Chemie	188.234
Delta Engineering <i>Innovatieve lektester</i>	250.000
CrossLang nv <i>Nilos 2: Deep Learning Machine Translation in productie</i>	235.676
RouteYou BVBA <i>Long Tail-Long Neck Infrastructuurstudie</i>	49.644
Surgical Sensors bvba <i>LISTSENS</i>	50.000
iReachM nv <i>iReachM, Smart Routing binnen Unified Communications</i>	250.000
PEHESTAT BVBA <i>Het verfijnen van het businessplan en onderzoeken van de technische haalbaarheid van PEHESTAT (PERformance and HEalth STATistics) bij pluimvee</i>	50.000

3D Weaving	
<i>FlexHo: Flexibel de hoogte instellen bij afstandsweefels met grote hoogte</i>	250.000
ETS J.Stillemans	
<i>Slimme profielen</i>	37.634
AVECOM NV	
<i>Gebruik van Bacillus endosporen voor snelle en praktische toxiciteitstesten en als alternatieve voeding voor nematoden</i>	45.763
MicroBioTests	
VETEX nv	
<i>OC2PLAST - Ontwikkeling van 2-component thermoplasten voor solventvrije coatingtoepassingen</i>	250.000
Insites Compages nv	
<i>De ontwikkeling van een methodiek voor het integreren van consumenteninzichten in marktonderzoek - Insight Universe</i>	169.011
QuantaCorp nv	
<i>Ontwikkelen van software om de lichaamsafmetingen van een persoon met een verhoogde accuraatheid te berekenen</i>	120.920
VECTERA VOF	
<i>Videoconferencing voor kennisdeling</i>	50.000
i2Process nv	
<i>Smartway: een SaaS based BPM platform</i>	50.000
Laser Cladding Venture NV	
<i>Hybride Producteren: Lasercladden en subtractief bewerken</i>	50.000
Weverij Flipts & Dobbels nv	
<i>VLASCOMP: Haalbaarheidsstudie voor de productie van een geconsolideerde vlas/PO plaat met verlaagde verwerkingstemperatuur</i>	50.000
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent	
Wondzorgcentrum bvba	
<i>Studie over de haalbaarheid van de inzet van wondzorgspecialisten in de eerste lijn en van wondzorgtrajecten in België</i>	50.000
Verko Solutions	
<i>Ontwikkeling van een sausdispenser voor de horeca</i>	46.364

GROEP MASUREEL Veredeling NV	
<i>Ontwikkeling van een kwalitatieve hennepgaren voor traditionele textieltoepassingen</i>	181.375
byNubian BVBA	
<i>Building Analytics voor Predictive Building Management</i>	50.000
Click&Bike bvba	
<i>KINGO</i>	250.000
PEPRIC NV	
<i>Verhoogde en onbemande sample verwerkingscapaciteit door automatisatie en apparatuur systeem verbeteringen van de hoge precisie pEPR instrumenten</i>	226.159
MonaCell bvba	
<i>Indoolceuticals - Business strategie van de "Bench" naar de Consument</i>	50.000
Agrado	
<i>Project Urban Smart Farm: studie van de haalbaarheid van een nieuw concept voor verticale en modulaire stadslandbouw</i>	23.886
IBIHOP CVBA	
<i>n-Auth: introduceren van een radicaal vernieuwende authenticatiemethode</i>	25.000
Decontex nv	
<i>Decontaminatie en reiniging van brandinterventie- en HVIS-kledij met vloeibaar CO²</i>	181.242
Bolides	
<i>Bolides Cars-as-a-Service - Flexibel autodelen op grote schaal</i>	210.956
SKS machines	
<i>Mobiele machine voor het gecontroleerd verwijderen van boutverbindingen op basis van een koolboog</i>	240.857
Cloud Colony cvba	
<i>Hippovibe Professional: een digitale Stable Management Oplossing</i>	50.000
iBeauty BVBA	
<i>iBeauty Umbrella Account</i>	25.000
VAMUTEX BVBA	
<i>LED Smalband - de LED Galon</i>	31.526
Intersoft Electronics	
<i>Kleine luchtbewakingsradar voor lokale windpark mitigatie (ASR-C1)</i>	85.285

Addax motors		
<i>Elektrisch aangedreven vrachtoetuig voor professioneel gebruik</i>		250.000
EUROSENSE BELFOTOP		
<i>Verbetering van luchtthermografie-diensten m.b.t. analyse van dakisolatie</i>		24.926
Turbulent		
<i>Industrialisatie van een Vortex-waterturbine</i>		146.058
	ESSET BVBA	
SENSO2ME nv		
<i>ICAPA - Interactief Communicatieplatform voor Actieve en Passieve Alarmering in de ouderenzorg</i>		159.050
	Zorgbedrijf OCMW Antwerpen	
	Mutualistische Alarmcentrale Mutas	
	UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Telecommunicatie en Informatieverwerking	
MMooD nv		
<i>Uitwerking van de Slimme Wijnkast</i>		219.601
HAELVOET		
<i>Slim Bed</i>		106.645
	SIRRIIS	
RoboJob		
<i>Automatisch instellen van een CNC machine</i>		250.000
Sac O2		
<i>Filter Direct on Polypropylene" (F2P) machine, studie en octrooi</i>		39.831
ScriptBook bvba		
<i>Sentiment- en subtekstanalyse van filmscripts</i>		233.628
AMICIMI NV		
<i>Safeguard</i>		130.678
OMETA BVBA		
<i>Aansluiten op de 4.0 golflengte</i>		250.000
INOTEC BVBA		
<i>Barrel Wavesurfer</i>		196.146
TG-Packaging bvba		

<i>Multifunctioneel hoge capaciteit product toevoersysteem voor on edge verpakkingsmachines</i>	250.000
Clairhout Aluminium	
<i>De ontwikkeling van state of the art aluminium dakrandafwerkingen met toegevoegde waarde</i>	153.321
GroundXplorer bvba	
<i>Geofysische grondverkenning vanuit boorschilden</i>	50.000
Smet-Tunnelling	
KAY Integrated Ceiling Systems nv	
<i>Kay comforteiland: Innovatief multifunctioneel en geïntegreerd plafondsysteem met intelligente klimaatbeheersing en comfortsturing in gebouwen</i>	250.000
Laboratoires Pi Care BVBA	
<i>Pi Care zeep</i>	157.874
BlooLoc nv	
<i>Schatting van de hoek van ontvangst gebaseerd op signaalsterkte metingen</i>	44.917
ZetaPulse nv	
<i>Shopconcept van de toekomst voor lokale handelaars</i>	47.000
Arkite	
<i>Zelf lerende cognitieve arbeidsondersteuning</i>	122.451
ICOMETRIX NV	
<i>TBI-matrix: help(t) patiënten met traumatisch hersenletsel met behulp van beeldvormige biomerkers</i>	203.816
GRAPHINE nv	
<i>Textuuropslagreductie door intelligent snoeien van tegels</i>	187.901
PrediCube	
<i>Een media planning tool voor native en TV adverteren gebruik makend van online data</i>	138.585
Natan Group bvba	
<i>Ontwikkeling van een zweetregulerend onderhemd</i>	36.999
Hogeschool Gent, Faculteit Natuur en techniek - Vakgroep Mode-, Textiel- en Houttechnologie	
Elixir Solutions	
<i>Customer Journey Alignment tussen Marketing & Sales</i>	84.847

TWIKIT NV	
<i>Ace: geAvanceerde Customisatie kErn voor designer en eindgebruiker</i>	247.915
Insider Metrics bvba	
<i>Automatische categorisatie van klantenfeedback</i>	193.395
LIVING STONE NV	
<i>SONAR digital outreach</i>	50.000
LAVETAN NV	
<i>Hyperspectrale beeldvorming als een tool voor vroegtijdige detectie en identificatie van bacteriële micro-kolonies in de voedseldiagnostie</i>	50.000
IMEC - Hyperspectral Imaging Group	
Intuo NV	
<i>Technologie voor het creëren van gelukkige en hoog performante bedrijven</i>	190.947
Novy nv	
<i>Aandrijfunits</i>	185.155
Stumaco engineering nv	
<i>Groentenboor</i>	250.000
GREENYARD FOODS NV	
AIR - CLIMA BVBA	
<i>2-traps vloeistofonderkoeling gecombineerd met gescheiden voelbare en latente koelacties en doocyclus op motorvermogen</i>	96.262
Pro Alliance NV	
<i>Het verbinden van toeleveringsketens</i>	203.844
Pidbull	
<i>PID bij residentiële PV-installaties</i>	47.841
Engilico Engineering Solutions NV	
<i>SealScope "Prodis"</i>	250.000
RoboVision	
<i>Eagle Eye, een intelligent framework voor steden</i>	250.000
KU Leuven, Technogecampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver - Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT)	
Viloc	

<i>Viloc Triple Technology Asset Tracking Tag</i>	227.499
METALogic	
<i>Ontwikkeling van een innovatieve meetmethode voor verkleurde roestvast staal oppervlakken</i>	162.177
Stockx bvba	
<i>Lichte modulaire personenbus</i>	168.115
ROMI Laundry Services	
<i>Optimalisatie en automatisering van de interne en externe verwerkingsflow van platlinnen voor hotels en restaurants</i>	101.585
Qompium	
<i>FibriWatch: de continue monitoring oplossing voor de detectie van voorkamerfibrillatie, met een focus op paroxysmale voorkamerfibrillatie</i>	250.000
ZOL - Cardiologie	
4C CONSULTING NV	
<i>TellMi</i>	50.000
Pridiktiv BVBA	
<i>Ontwikkeling van een anomalie detectie algoritme voor biometrische data van patiënten.</i>	196.914
OWS NV	
<i>Ontwikkeling van een nieuwe technologie voor de ontwatering van digestaat en gelijkaardige producten</i>	160.266
Seghers Setisol NV	
<i>éénlagige isolerende innovatieve dekvloeren met geopolymere</i>	119.068
OrthoGrow NV	
<i>Digitaal lever- en opvolgingsmodel in de orthopedie</i>	25.000
West-Consultancy bvba	
<i>Continuous dynamic stress monitoring & management for cyclists</i>	25.000
VANDEN BROELE Invest EBVBA	
<i>KIFARE 2017</i>	249.808
KU Leuven, Technogecampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver - Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT)	
INNACCO BVBA	
<i>NowYu</i>	224.019
NGDATA NV	

Pozyx Labs BVBA	
<i>Subnanoseconde netwerksynchronisatie voor TDOA-gebaseerde binnenhuispositionering</i>	24.994
A cup of T BVBA	
<i>WhyCompanies</i>	50.000
ValCUN BVBA	
<i>Ontwikkeling van een technologie voor aluminium 3D desktop printers</i>	41.800
Saverde BVBA	
<i>Ontwikkeling van geavanceerde decoratieve chocoladeproducten met integratie van meerdere componenten.</i>	205.112
Mercury Flooring NV	
<i>Ontwikkeling van een hoogwaardige deurmat</i>	250.000
	Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent
Display.direct BVBA	
<i>Display.direct Contextueel Product Adverteren</i>	46.414
p²solutions	
<i>Hou het droog</i>	250.000
Vos Technics	
<i>Koelinstallatie met natuurlijke koudemiddelen voor het inkoelen en bewaren van uitdrogingsgevoelige producten</i>	201.925
P95 BVBA	
<i>Haalbaarheidsanalyse van het opzetten van een Europese cohort om vaccinatie-gerelateerde gegevens te verkrijgen langs elektronische weg</i>	41.605
D'HAENE	
<i>Ontwikkeling van een prototype installatie voor het hoog performant cladden van cilindrische componenten.</i>	205.630
Vertongen Houtbewerkingsmachines	
<i>Pentho COMPACT CNC: De ontwikkeling van een automatische positionering en gereedschapsherkenning in een flexibele compacte pennenbank</i>	152.689
PREZLY BVBA	
<i>Beslissingsondersteuningssysteem bij stakeholder outreach voor communicatie professionals</i>	207.186
	KULeuven, Technologicampus Gent - ITEC

Datatonic BVBA <i>A3S: Analytics-as-a-Service via schaalbaar en flexibel cloud platform</i>	176.499
Mercury Flooring NV <i>Ontwikkelen van een biomat</i>	250.000
Moments Furniture NV <i>Dé relax: FASE 2</i>	224.699
Nomige BVBA <i>Onderzoek naar de haalbaarheid van gepersonaliseerde huidverzorging</i>	50.000
CAS bvba <i>DAADIHUCC: Doorgedreven Automatisatie van de Administratie van Douane & Internationale Handel volgens UCC-normen</i>	250.000
THRINNO BVBA <i>3D print software</i>	99.000
D&D Isoltechnics NV <i>Monitoringsysteem voor thermische leidingisolatie</i>	108.629
Smart And Easy BVBA <i>Technische en commerciële haalbaarheid van een zelflerende SaaS oplossing voor data-extractie uit financiële documenten</i>	25.000
Empro Europe NV <i>Antibioticavrij eiwit uit kippenpluimen als vismeelsubstituut in garnaalvoeder</i>	25.000
Argon Measuring Solutions NV <i>De ontwikkeling van een slim en automatisch aanpasbaar koelfixtuur voor producten vervaardigd m.b.v. een blaasextrusieproces: IntelliFix</i>	246.854
CHROMETRA BVBA <i>NanoFISH</i>	25.000
BOGIMAC ENGINEERING NV <i>LHC 24k8: dynamische testmachine voor uni-axiale materiaal vermoeiing</i>	81.786
CoEnCo BVBA <i>Haalbaarheid en ontwikkeling van een prototype van een continue, compacte koelinstallatie voor verpompbare levensmiddelen verpakt in vacuümzakken (QBagChill)</i>	79.632

CUBE BVBA

DALTIX BVBA	
<i>Daltix DIVE, een pricing engine voor e-commerce</i>	108.545
Andesch Flower bvba	
<i>Een innovatief duurzaam productieconcept voor kruiden</i>	42.023
ILVO - Eenheid Plant	
EMAZE BVBA	
<i>Ontwikkeling van een prototype Internet of Things ontvangststation en sensor voor het uitrollen van energiebeheerssystemen in complexe industriële sites.</i>	193.090
MUSEBOOKS NV	
<i>Verdieping en verruiming van de ontluiking van kunstboeken via een optimale digitale leeservaring</i>	50.000
GuardSquare nv	
<i>GuardCube</i>	250.000
CONTINUUM CONSULTING NV	
<i>Anglr</i>	197.616
Belting BVBA	
<i>Het reinigen van transportbanden door middel van een elektrisch aangedreven hoge snelheidsmotor met specifiek opgebouwde blaasinrichting en uitvoermond.</i>	250.000
Color Passport nv	
<i>Hue'Q</i>	196.296
ABN NV	
<i>Monobloc</i>	250.000
Xeryon BVBA	
<i>Ontwikkeling van een compacte ultrasone piëzomotor.</i>	99.840
Trameko BVBA	
<i>SagaLumo: Hightech scheidingswand die het comfort van de gebruiker maximaliseert door de integratie van meerdere technische functionaliteiten</i>	25.000
E.L.G.C. BVBA	
<i>Continu groepeerings eenheid</i>	250.000
INVERTO NV	
<i>Wireless charging voor AGVs en FORKLIFTS</i>	50.000

UNDRC BVBA	
<i>Haalbaarheid in-house produceren van geweven vinylvloerbekleding</i>	50.000
Accelleran NV	
<i>Accelleran 4G/5G TD-LTE Kleine Cellen @ 3.5GHz</i>	250.000
Blue ocean Energy Solutions	
<i>Geoptimaliseerde geconcentreerde zonne-energiecentrale</i>	25.000
Empact.do BVBA	
<i>Sparble - Employee engagement</i>	63.679
RENDAPART NV	
<i>Tuinrobot</i>	250.000
D-Teach BVBA	
<i>Pedagogisch raamwerk</i>	60.142
DEJOND NV	
<i>Innovatief koudvervormingsproces voor blindklinkmoeren: complexe geometrische vormen, verhoogde functionaliteiten en nieuwe materialen</i>	226.823
VAN HEURCK NV	
<i>Een totale ketenbenadering voor het behoud van duurzaam en hoogkwalitatief PBM-textiel: efficiëntiescreening van onderhoudsmethodes annex innovatieve herinstelling van de afstotende basisfunctionaliteit</i>	49.981
	Hogeschool Gent, Faculteit Natuur en techniek - Vakgroep Mode-, Textiel- en Houttechnologie

BIJLAGE 7 - Baekeland-mandaten

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
UMICORE NV <i>Onderzoek naar de Actieve Sites in DeNOx Katalysatoren via Geavanceerde Nucleaire Magnetische Resonantie Spectroscopie: Relaties tussen Zeolietstructuur, Cu-Speciëtie en Katalytische Activiteit</i>	210.761
Andreas Hoffmann KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Microbiële en Moleculaire Systemen (M ² S)	
UMICORE NV <i>Slakschuimvorming tijdens kopersmelten</i>	208.500
Vincent Cnockaert KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Materiaalkunde UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Toegepaste Materiaalwetenschappen	
TOMRA SORTING NV <i>Onderzoek en ontwikkeling naar realtime, robuuste statistische methoden voor nieuwe sorteertoepassingen in de voedselindustrie</i>	270.132
Iwein Vranckx KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen KU Leuven, Faculteit Wetenschappen - Dept Wiskunde	
AURUBIS Belgium NV <i>Thermodynamische en kinetische aspecten van het raffineren van Pb, Sn en Ni in vervuild secundair koperschroot, Scrap2Cu</i>	203.986
Amy Van den Bulck KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Materiaalkunde	
BETTER3FRUIT NV - Boomgaard <i>Ontwikkeling en valorisatie van allelspecifieke merkers voor vruchtkwaliteitseigenschappen in appel</i>	279.731
Marijn Rymenants KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen	
RESTORE NV <i>Integratie van flexibiliteit uit energieopslag achter de meter in de elektriciteitsmarkt</i>	274.211
Jonas Engels KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)	

JANSSEN PHARMACEUTICA NV	
<i>Studie van de moleculaire mechanismen in Tau propagatie</i>	208.591
Alberto Carpinteiro Soares	
VIB	
KU Leuven, Faculteit Geneeskunde - Dept Menselijke Erfelijkheid	
ON Semiconductor Belgium BVBA	
<i>Impact van het dynamisch gedrag van onzuiverheidsniveaus op de betrouwbaarheid van GaN vermogenc componenten</i>	209.000
Arno Stockman	
IMEC VZW - SSET-Life Science Technologies	
UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektronica en Informatiesystemen (ELIS)	
ProDigest BVBA	
<i>Van concept naar markt: een butyraat aangerijkt product gestabiliseerd met hop voor dieren</i>	309.580
PION TECHNOLOGIES NV	
Esther Moens	
UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Verloskunde, Voortplanting en Bedrijfsdiergeneeskunde	
SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV	
<i>Ontwikkeling en validatie van modelleertechnieken voor gesmeerde contacten</i>	200.402
Leoluca Scurria	
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Werktuigkunde	
UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektrische Energie, Systemen en Automatisering	
SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV	
<i>Ontwikkeling van een contractgebaseerde integratiemethode om functionele, logische en fysische ontwerpprocessen voor mechatronische systemen te koppelen</i>	201.582
César Santos	
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Computerwetenschappen	
QAELUM NV	
<i>Patiëntspecifieke dosimetrie en risicobepaling in de radiologie</i>	256.396
An Dedulle	
KU Leuven, Faculteit Geneeskunde - Dept Beeldvorming & Pathologie	
InsPyro BVBA	
<i>Modellering van reactieve gasinjectie in metallurgische processen met CFD</i>	284.191
Bart Vandensande	
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Materiaalkunde	

MELEXIS Technologies NV	
<i>Geminiaturiseerde geïntegreerde NDIR voor ultra lage kost CO2 sensing</i>	201.500
Jia Xiaoning UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Informatietechnologie (INTEC)	
PARKER HANNIFIN MANUFACTURING BELGIUM BVBA	
<i>Optimalisatie van een verbindingstechniek voor de productie van grote-diameter PTFE dichtingsringen</i>	208.500
Matthias Herthoge UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Toegepaste Materiaalwetenschappen	
DSM SPECIALTY COMPOUNDS NV	
<i>Reversibele Covalente Polymeerlagen voor een Verbeterde Duurzaamheid van Getextureerde Tweezijdige Fotovoltaïsche Modules</i>	205.496
Dorothee Ehrhardt VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Materialen en Chemie (MACH)	
ThromboGenics NV	
<i>Inhibitie van het Src/FAK signaalknooppunt als een potentiële integratieve therapie voor de behandeling van diabetesche retinopathie: een analyse in preklinische diermodellen</i>	247.840
Jurgen Sergeys KU Leuven, Faculteit Wetenschappen - Dept Biologie	
OM PARTNERS NV	
<i>Ontwikkelen van een Korte Termijn vraag-voorvoelende Oplossing voor kost-optimaliserende productieplanning</i>	201.937
Jente Van Belle VUB, Faculteit Economische en Sociale Wetenschappen - Business Technology & Operations	
Lutosa SA	
<i>Proces-structuur-functie relaties bij de productie van versneden aardappelproducten</i>	208.154
Lucie Moens KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Microbiële en Moleculaire Systemen (M ² S)	
LUCIAD NV	
<i>VISAGE - Visuele analyse als hulpmiddel bij het verwerven van inzicht in dynamische geospatiale data</i>	266.017
Thomas De Bodt KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Elektrotechniek (ESAT)	

ANTWERP SPACE NV

Optische GEO-LEO intersatellietlink gebaseerd op bundelsturing met een optisch antennerooster **212.750**

Bert De Deckere
IMEC VZW
UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Informatietechnologie (INTEC)

BASF ANTWERPEN NV

3D Numerieke stromingsleer simulatie van stoomkraakfornuizen: modelleren van coking en ontcoking **239.402**

Moreno Geerts
UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Chemische Proceskunde & Technische Chemie

INBIOSE NV

een innovatief platform voor de synthese van complexe humane melkoligosachariden **450.592**

Dries Van Herpe
VIB - Dept Moleculair Biomedisch Onderzoek
UGent, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Biochemie en Microbiologie

VOXDALE

InLocoMotion: Dynamische 3D lichaamsvormen uit initiële 3D scans en ijle bewegingsregistratie voor het schatten van drag bij wielrennen **284.414**

Venkata Raman Garimella
iMinds VZW - Dept Fysica, Visielab
Universiteit Antwerpen, Faculteit Ontwerpwetenschappen - Onderzoeksgroep Productontwikkeling

Act&Sorb BVBA

Pyrolyse van organische reststromen voor de productie van biochar als alternatieve functionele component in groendaksubstraat **282.659**

Tom Haeldermans
Universiteit Hasselt, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Chemie
Universiteit Hasselt, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Biologie-Geologie
Universiteit Hasselt, Faculteit Industriële ingenieurswetenschappen - Vakgroep Industriële ingenieurswetenschappen

Zonnige Kempen

Ontwikkelen van een begeleidingstool voor duurzame renovatie van sociale woningbouw in Vlaanderen **366.830**

Els Van de moortel
Molse Bouwmaatschappij voor Huisvesting cvba
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Architectuur

V!GO NV

Onderzoek naar een evidence-based ontwerp van een duimorthese in de behandeling van artrose

195.356

Maarten Vanneste

KU Leuven, Faculteit Geneeskunde @ Kulak - Dept Ontwikkeling en Regeneratie

LayerWise NV

Aangepaste warmtebehandelingen voor selectief laser gesmolten metalen

203.995

Pierre Van Cauwenbergh

KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Werktuigkunde
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Materiaalkunde

BIJLAGE 8 - InnovatieMandaten (IM) - Fase 1

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
Jolien Janssen <i>Valoriseren van onderbenutte gronden: voor elk type land de geschikte plant</i> Capax Environmental services Universiteit Hasselt, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Biologie-Geologie	116.134
Mihail Mihaylov <i>Peer-to-peer energie- en flexibiliteitshandel voor microgrids in groeiende energiemarkten</i> Enervalis BVBA VUB, Faculteit Wetenschappen en Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Computerwetenschappen (DINF)	87.784
Radoslaw Marcinkowski <i>Intraoperatieve PET/CT sample scanner voor de marge-beoordeling van uitgesneden borsttumor specimen</i> MOLECUBES Universitair Ziekenhuis Gent - Dept Vrouwen UGent, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen - Vakgroep Radiotherapie en Experimenteel Kankeronderzoek UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektronica en Informatiesystemen (ELIS)	125.500
Laurens Claes <i>Selectieve oxidatie van lupulonen tot huluponen als basis voor een nieuwe vorm van licht- en tijdstabiele bierbitterheid</i> IFAST NV KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Microbiële en Moleculaire Systemen (M ² S)	123.000
Jonathan Watté <i>Industriële synthese en depositie van transparante, hybride beschermlagen</i> TFF bvba Group Michiels Advanced Materials UGent, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Anorganische en Fysische Chemie	123.000
Karolien Buyl <i>In vitro model gebaseerd op menselijke huid-afgeleide stamcellen om de novo lipogenese te bestuderen in lever; LIPOSTEM</i> GALAPAGOS NV VUB, Faculteit Geneeskunde en Farmacie - Vakgroep Farmaceutische Wetenschappen	130.962

Ut Nguyen Van

Orale toediening van geselecteerde multivalente oligosacchariden om varkens uit F4 + Escherichia coli infectie/ diarree beschermen **123.000**

UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Virologie, Parasitologie en Immunologie

HUVEPHARMA NV

UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Virologie, Parasitologie en Immunologie

Koen Venken

"Induceert het roken van sigaretten T cel autoreactiviteit in de vroege ontwikkeling van reumatoïde artritis?" **138.000**

JANSSEN PHARMACEUTICA NV

VIB - Immunoregulation and mucosal immunology

Universitair Ziekenhuis Gent - Labo Moleculaire Immunology & Inflammatie

BIJLAGE 9 - InnovatieMandaten (IM) - Fase 2

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
TELEVIC Conference NV <i>Ontwerp van een gedistribueerd microfoonrooster voor 3D gepositioneerde opname</i> Pieter Thomas UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Informatietechnologie (INTEC)	63.000
BIOCARTIS NV <i>Ontwikkeling van een pan-arbovirus diagnostische test voor klinisch management van niet-malaria ziekten met koorts</i> Lieselotte Cnops INNOFOCUS Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) - Eenheid Epidemiologie Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) - Dept Klinische Wetenschappen Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) - Dept Microbiologie	124.968
ETHERNA Immunotherapies NV <i>Neoantigenen: aanvallen of niet?</i> Sarah Maenhout VUB, Faculteit Geneeskunde en Farmacie - Vakgroep Basis (bio-)Medische Wetenschappen	269.856
SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV <i>Ontwikkeling van een geavanceerd tijdsvariërend en niet-lineair niet-parametrisch schattingsframework voor industriële metingen</i> Péter Zoltán Csurscia VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Elektriciteit (ELEC)	190.589
INBIOSE NV <i>Geïntegreerde OMICS-studies om de productiviteit van metabolisch geëngageerde stammen die gespecialiseerde koolhydraten synthetiseren te verbeteren</i> Katarzyna Ciesielska UGent, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Biochemie en Microbiologie	282.558
UMICORE NV <i>Ab initio bepaling van input parameters voor kristalproductieprocesmodellen voor germanium</i> Michael Sluydts UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektronica en Informatiesystemen (ELIS) UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Toegepaste	92.625

Fysica

SIEMENS INDUSTRY SOFTWARE NV

Verbeterde test en toestandsbewaking strategieën door combinatie van metingen en virtuele modellen - VIRTUAL MATES **120.784**

Tommaso Tamarozzi
KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Werktuigkunde

CROPLAND BVBA

Integratie van patroonherkenning in een bedrijf-gerelateerde omgeving **80.220**

Sandy Moens
Universiteit Antwerpen, Faculteit Wetenschappen - Dept Wiskunde-Informatica

HUVEPHARMA NV

Ontwikkeling van een oraal geattenuerd rotavirus vaccin voor geiten, zeugen en biggen ter preventie van kraamstal- en spendiarree **63.250**

Sebastiaan Theuns
UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Virologie, Parasitologie en Immunologie

Geosonda Environment NV

Geotechniek en archeologische prospectie: boringen en sonderingen voor detectie van diep begraven paleolandschappen, -bodems en prehistorische sites **115.150**

Jeroen Verhegge
UGent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte - Vakgroep Archeologie

ABEONAconsult

Het trainen van verkeersinzicht bij kinderen aan de hand van geregistreerde verkeerssituaties tijdens schoolverplaatsingen **127.575**

Ariane Cuenen
Universiteit Hasselt, Instituut voor Mobiliteit

ANDROME NV

Differentieel Applicatie-Laag Bandbreedte Beheer voor Multi-Stream MPEG-DASH Applicatie Scenario's **161.327**

Maarten Wijnants
Universiteit Hasselt, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Informatica

BIJLAGE 10 - InnovatieMandaten (IM) - Spin-off

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
Maarten Decat <i>Een effectieve toegangscontroleservice voor SaaS die domein-specifieke toegangscontrolepatronen ondersteunt</i>	229.739
UP-nxt NV KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Computerwetenschappen	
Arno Bouwens <i>Super-resolutie microscopie voor metagenoom analyse</i>	125.000
Nikon Benelux CHROMETRA BVBA KU Leuven, Faculteit Wetenschappen - Dept Chemie KU Leuven, Faculteit Wetenschappen - Departement Chemie	
Jef Peeters <i>Duurzaam ontmantelen</i>	260.000
GALLOO NV KU Leuven, Faculteit Industriële Ingenieurswetenschappen, Technologicampus Diepenbeek - Technologiecluster Werktuigkundige Industriële Ingenieurstechnieken KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Werktuigkunde	
Andy Gijbels <i>STABLEYES – Assistieve technologie voor vitreoretinale micro-chirurgie</i>	257.650
ThromboGenics NV KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Werktuigkunde KU Leuven, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Dept Materiaalkunde	
Toon Lambrechts <i>Data-analyse platform voor het ontwerpen en optimaliseren van celexpansieprocessen in 'de cloud'</i>	238.900
TRENDMINER NV KU Leuven, Faculteit Geneeskunde - Dept Ontwikkeling en Regeneratie KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen	
Lucas Latacz <i>VOCALYSIS – objectieve beoordeling en computer-ondersteunde training van spraakvaardigheden</i>	270.500
JABBLA BVBA iMinds VZW - Onderzoeksgroep Dept Elektronica & Informatieverwerking IMEC VZW	

Patricia Khashayar

Point-of-Care Oplossing voor beheer van osteoporose

265.500

TRINEAN NV

Universitair Ziekenhuis Gent - Endocrinologie

Universitair Ziekenhuis Gent

UGent, Faculteit Wetenschappen - Vakgroep Analytische Chemie

UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Voedselveiligheid en Voedselkwaliteit

Tehran University of Medical Sciences - Endocrinology and Metabolism Research Institute

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektronica en Informatiesystemen (ELIS)

BIJLAGE 11 - Landbouwtrajecten (LATR)

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
KU Leuven, Technologicampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver - Technologiecluster Bioengineering Technologie	
<i>C-RootControl: A holistic approach for the management of hairy root disease, caused by rhizogenic Agrobacteria in tomato, cucumber, and eggplant cultivation</i>	149.625
Scientia Terrae VZW Proefstation voor de Groenteteelt vzw Proefcentrum Hoogstraten VZW	
Proefcentrum voor Sierteelt	
<i>UNIFORCE: Unification of IPM forces to control Mites in Berries, Soft Fruits and Woody Ornamentals</i>	149.438
ILVO - Eenheid Plant	
Nationale Proeftuin voor Witloof VZW	
<i>ElatPro: Spotting the needle in a haystack: Predicting wireworm activity in the topsoil for integrated pest management in arable crops</i>	149.695
INAGRO VZW - Akkerbouw ILVO - Eenheid Plant APB HH	
pcfruit vzw - Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek	
<i>Bestrijding bacterievuur bloei infecties met biologische controle organismen (BCO's) toegepast via hommels bij appel en peer: deel 2</i>	581.155
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Gewasbescherming KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen ILVO - Eenheid Plant	
ILVO - Eenheid Plant	
<i>Compacte sierplanten zonder groeiremmers</i>	716.256
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Plantaardige Productie	
Proefcentrum voor Sierteelt	
<i>Beheersing van wolluisproblemen in de sierteelt binnen een IPM-systeem</i>	815.443
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Gewasbescherming	
INAGRO VZW - Dierlijke Productie	
<i>Bruikbaarheid van diepdrainagewater als drinkwaterbron voor varkens</i>	665.720
ILVO - Eenheid Dier	

VCBT	
<i>Beslissingondersteunend systeem voor pluktijdstipvoorspelling van hardfruit</i>	846.208
pcfruit vzw - Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen	
ILVO - Eenheid Dier	
<i>Naar een bedrijfseconomische en milieukundige win-win door efficiënter voedergebruik in de varkenshouderij</i>	1.055.000
UGent, Faculteit Diergeneeskunde - Vakgroep Verloskunde, Voortplanting en Bedrijfsdiergeneeskunde	
Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt vzw (PCG)	
<i>Geïntegreerde beheersing van de preimineervlieg <i>Phytomyza gymnostoma</i> Loew in prei</i>	814.460
Proefstation voor de Groenteteelt vzw INAGRO VZW - Tuinbouw ILVO - Eenheid Plant	
Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt vzw (PCG)	
<i>Innoverende aanpak voor nitraatreductie in land- en tuinbouwgebieden</i>	552.113
Proefstation voor de Groenteteelt vzw KU Leuven, Technologiecampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver - Technologiecluster Duurzame Chemische Procestechologie INAGRO VZW - Maatschappij en Leefomgeving	
ILVO - Eenheid Technologie en Voeding (T&V)	
<i>Naar een Pragmatische Aanpak Stikstof voor de Vlaamse rundveehouderij (PASGERUND)</i>	771.014
Innovatiesteunpunt vzw INAGRO VZW - Dierlijke Productie APB HH	
KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Agro-Technische Diensten	
<i>Verbeteren van oogstzekerheid en vruchtbaarheid bij peer door het optimaliseren van het bestuivingsproces</i>	665.604
pcfruit vzw - Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek	
ILVO - Eenheid Dier	
<i>Naar meer smaak en kwaliteit in Vlaams varkensvlees</i>	781.960
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Dierlijke Productie	
INAGRO VZW - Maatschappij en Leefomgeving	
<i>POCKET POWER: Uitbreiding van pocketvergisting in Vlaanderen</i>	597.191
UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Toegepaste Analytische en Fysische Chemie	
Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt vzw (PCG)	

<i>Optimalisatie van een faagtherapie tegen bacteriële pathogenen in kool en prei</i>	731.997
Proefstation voor de Groenteteelt vzw KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen INAGRO VZW - Tuinbouw ILVO - Eenheid Plant	
ILVO - Eenheid Dier	
<i>SuSI: Sustainability in pork production with immunocastration</i>	249.823
Proefcentrum Hoogstraten VZW	
<i>Pest Management Tool for tomato and pepper in Europe (PeMaTo-EuroPep)</i>	148.500
Universiteit Antwerpen, Faculteit Wetenschappen - Dept Biologie Proefstation voor de Groenteteelt vzw	

BIJLAGE 12 - TeTra

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
UHasselt <i>EVOCOSEAL - Evaluation and Optimization of Contaminated Seal Performance for Food Packaging</i>	379.598
KU Leuven Universiteit Hasselt, Faculteit Industriële ingenieurswetenschappen - Vakgroep Industriële ingenieurswetenschappen KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen	
KU Leuven <i>nutScan: Nutsvoorzieningen in bedrijven scannen, labelen en bewaken</i>	319.271
Odisee Odisee, Technologicampus Gent - Dept Technologie KU Leuven, Technologicampussen Gent en Aalst - Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT)	
Hogeschool Gent <i>Adapted PErformance Wear-SHAPE</i>	402.512
UGent UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Textielkunde Hogeschool Gent, Faculteit Natuur en techniek - Vakgroep Mode-, Textiel- en Houttechnologie	
Thomas More <i>AMPLAMO: Additive Manufacturing of Plastic Moulds</i>	328.653
KU Leuven Thomas More Mechelen, Campus De Nayer - Ontwerp- en Producttechnologie KU Leuven, Technologicampus De Nayer Sint-Katelijne-Waver - Technologiecluster Werktuigkundige Industriële Ingenieurstechnieken	
Hogeschool West-Vlaanderen <i>Analytics in de cloud</i>	275.540
Hogeschool West-Vlaanderen - Sizing Servers	
Thomas More Kempen <i>INFACT: from INsect to surFACTant</i>	92.500
Thomas More, Campus Geel - Research & ADvice In relation to sUustainable chemistry & Safety (RADIUS)	
KU Leuven	

<i>m-sense: innovatief gebruik van sensoren in mobiele platformen</i>	327.450
<p>KU Leuven, Groep W&T, Campus Groep T Leuven - Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT)</p>	
Thomas More	
<i>360° video: van hype naar realiteit</i>	345.950
<p>Thomas More, Campus Mechelen Kruidtuin - Memori</p>	
UGent	
<i>AcustiCare: benutting van soundscapes in de zorg</i>	306.990
<p>Arteveldehogeschool UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Informatietechnologie (INTEC) Arteveldehogeschool - Onderzoeks- en Dienstverleningscentra Zorginnovatie</p>	
Katholieke Hogeschool VIVES	
<i>AM4XT: Innovatieve toolingconcepten voor kunststofextrusie met behulp van additieve manufacturing</i>	365.936
<p>KU Leuven KU Leuven, Faculteit Industriële Ingenieurswetenschappen, Technologiecampus Oostende - Technologiecluster Materialentechnologie Katholieke Hogeschool VIVES Zuid - Industriële Wetenschappen en Technologie</p>	
Katholieke Hogeschool VIVES	
<i>Ontwikkelen van een coherent LMS-systeem voor de zorg</i>	95.503
<p>Katholieke Hogeschool VIVES Zuid - Industriële Wetenschappen en Technologie</p>	
KU Leuven	
<i>SMIoT: Open Sensor en Gateway Technologie voor Rijkere IoT Omgevingen</i>	357.797
<p>KU Leuven, Technologiecampussen Gent en Aalst - Technologiecluster Elektrotechniek (ESAT) KU Leuven, Technologiecampussen Gent en Aalst - Technologiecluster Computerwetenschappen</p>	
Thomas More	
<i>Carewear: Valoriatie van draagbare technologie voor de Geestelijke Gezondheidszorg</i>	443.933
<p>Thomas More Kempen Thomas More, Campus Sanderus - Toegepaste Psychologie Thomas More, Campus Geel - MOBILAB</p>	
VUB	
<i>Horizontal-lot : Op weg naar een krachtiger Internet of Things (IoT) met oneM2M gedreven service standaardisatie en een vernuftige combinatie van diverse low power radiotechnologieën</i>	359.825
<p>VUB, Faculteit Ingenieurswetenschappen - Vakgroep Industriële ingenieurswetenschappen (INDI)</p>	

KU Leuven

IMCOMP: Optimalisatie van het spuitgieten van vezelsterkte producten door toepassing van nieuwe technologieën **387.279**

KU Leuven, Faculteit Industriële Ingenieurswetenschappen, Technologicampus Oostende - Technologiecluster Materialentechnologie

UGent

Oplossingen voor verhoogde zelfconsumptie en zelfvoorziening bij KMO's **417.133**

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektrische Energie, Systemen en Automatisering

Hogeschool West-Vlaanderen

Van morele stress naar een moreel veerkrachtige zorgorganisatie **203.872**

Hogeschool West-Vlaanderen, Mens en Welzijn - Verpleegkunde

UHasselt

SYNERGYTIMB: Optimaal ontwerp van houtskeletbouw door identificatie en integratie van synergetisch structuurgedrag **255.667**

WOOD.BE
Universiteit Hasselt, Faculteit Industriële ingenieurswetenschappen - Vakgroep Industriële ingenieurswetenschappen

Thomas More Kempen

Schuldbemiddeling 2.0: Innovatieve tools voor efficiëntie- en effectiviteitswinsten in de schuldbemiddeling **263.812**

Thomas More, Campus Geel - Centrum voor budgetadvies en -onderzoek (CEBUD)

Odisee

KMO Reno **318.485**

WTCB, Directie Onderzoek en Innovatie - Departement Geotechniek, Structuren en Duurzame Ontwikkeling (GSS)
Universiteit Antwerpen
UGent
KU Leuven
Universiteit Antwerpen, Faculteit Toegepaste Ingenieurswetenschappen - Dept Bouwkunde
UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Architectuur en Stedenbouw
Odisee, Campus Dirk Martens - Dept Technologie
KU Leuven, Technologicampussen Gent en Aalst - Technologiecluster Bouw

Hogeschool PXL

Implementatie van LEAN plannen en LEAN bouwen in de bouwsector met BIM als versterkende factor **418.338**

Hogeschool West-Vlaanderen
Hogeschool West-Vlaanderen, Design & Technology - Toegepaste Architectuur

Hogeschool West-Vlaanderen

siVAR: Sector Innovating Virtual & Augmented Reality **441.685**

SIRRIS, UGent, Campus Kortrijk

Hogeschool West-Vlaanderen, Design & Technologie - Digital Arts and Entertainment (DAE)

UGent

FAT-FRY-EXCHANGE : Vetuitwisseling tijdens afbakken van voorgebakken aardappelproducten **206.652**

UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Voedselveiligheid en Voedselkwaliteit

UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Toegepaste Biowetenschappen

Katholieke Hogeschool VIVES

Entomatisation **331.023**

SIRRIS

INAGRO VZW - Akkerbouw

Katholieke Hogeschool VIVES Zuid - Biotechniek

Thomas More Kempen

Into Action: INsole TOols for ACTive learning and preventION **440.039**

Thomas More, Campus Geel - MOBILAB

UGent

Smart Product For Mobile WellBeing - ProMoW **442.381**

Hogeschool West-Vlaanderen

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Industriële Systemen en Productontwerp (ISP)

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Elektronica en Informatiesystemen

Hogeschool West-Vlaanderen - Industrial Design Center

KU Leuven

Ad usum navigantium **428.276**

KU Leuven, Groep W&T, Campus Groep T Leuven - Technologiecluster Werktuigkundige Industriële Ingenieurstechnieken

KU Leuven, Faculteit Industriële Ingenieurswetenschappen, Technologicampus Diepenbeek - Technologiecluster Werktuigkundige Industriële Ingenieurstechnieken

UGent

SHORTSTORE: Short term heat or cold storage in industry

442.536

VITO NV - Energie

UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Mechanica
van Strooming, Warmte en Verbranding

BIJLAGE 13 - VIS-programma - Collectief Onderzoek (CO)

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent <i>FOCuS - New test method enabling future developments in floor coverings</i> UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Textielkunde	235.248
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent <i>FuPLATex - Functionalization of PLA fibers and textiles</i>	330.145
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent <i>PBS Tex - Evaluation of potential of polybutylene succinate for textile applications</i>	293.121
SIRRIS <i>TCAM - Technical Coatings for Additive Manufacturing</i>	392.528
Flanders' FOOD <i>OPTIDRYBEEF - Safe and qualitative dry aging of beef</i> UGent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Vakgroep Dierlijke Productie KU Leuven, Technologicampussen Gent en Aalst - Technologiecluster Bioengineering Technologie ILVO - Eenheid Technologie en Voeding (T&V)	248.958
SIRRIS <i>AM4Industry: Quality assurance and cost models supporting the wide spread use of additive manufacturing</i>	285.293
Belgische Vereniging voor Oppervlaktetechnieken van Materialen <i>LIP: Implementation of liquid agents into powder-coating formulations</i> CoRI - Coatings Research Institute - Researchinstituut voor Bekledingen, Verven en Inkten	212.201
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent <i>MARKERS: Markers for better sorting towards recycling</i>	280.669
Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent <i>ECO-DWOR: Ecological durable water and oil repellency</i>	284.148

BIJLAGE 14 - VIS-programma - Trajecten Innovatievolgers (TRIV)

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
De Belgische Beenhouwerij vzw <i>Nieuwe charcuterie voor de ambachtelijke slagerij</i> KU Leuven, Technologicampussen Gent en Aalst - Technologiecluster Bioengineering Technologie	285.104
AGORIA VZW <i>Flexibele automatisering</i> SIRRS UGent, Faculteit Ingenieurswetenschappen en Architectuur - Vakgroep Industriële Systemen en Productontwerp (ISP)	344.719
AGORIA VZW <i>Proactieve eco-compliance als competitief wapen</i> SIRRS	400.472
AGORIA VZW <i>Verbinden van Multi Materialen</i> SIRRS Flanders Make VZW Belgisch Instituut voor Lastechniek - Onderzoekscentrum	441.634
TNAV VZW <i>Intelligente manieren om hedendaagse online sensoren te integreren in industriële waterzuivering</i>	254.087
Vlaamse Confederatie Bouw <i>IDEA: Innovatieve DEtails in de binnen-Afwerking</i> WTCB, Directie Onderzoek en Innovatie - Departement Akoestiek, Energie en Klimaat NAV VZW Bouwunie VZW	437.744
FEVIA <i>2DIGIT: Towards Digital Food Factories</i> Flanders' FOOD KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen - Dept Biosystemen	336.240

BIJLAGE 15 - Clusters - Innovatieve bedrijfsnetwerken

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
EUKA vzw <i>Euka vzw</i>	449.969
CoRI - Coatings Research Institute - Researchinstituut voor Bekledingen, Verven en Inkten <i>Innovatieve Coatings</i> Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Belgische Textielnijverheid - Divisie Gent SIRRIS	400.046
Flanders' Bike Valley VZW <i>Flanders' Bike Valley vzw</i>	301.049
WaterstofNet VZW <i>Platform Power to Gas</i>	298.059
SIRRIS <i>Offshore Energie</i> Universiteit Gent - Sustainable Energy Technologies	299.063
SIRRIS <i>Digitising Manufacturing</i> Flanders Make VZW AGORIA VZW	225.000
Angoma <i>Groen Licht Vlaanderen</i> Groen Licht Vlaanderen	260.305
WTCB, Directie Onderzoek en Innovatie - Departement Akoestiek, Energie en Klimaat <i>BIM (Bouw Informatie Modellen)</i> Vlaamse Confederatie Bouw	450.000
WTCB, Directie Onderzoek en Innovatie - Departement Geotechniek, Structuren en Duurzame Ontwikkeling (GSS) <i>Off-Site Construction - Bouwindustrialisatie</i> WOOD.BE 3 ^E	449.620

Air Cargo Belgium	
<i>Air Cargo Cluster</i>	450.000
ILVO - Eenheid Technologie en Voeding (T&V)	
<i>Smart Digital Farming</i>	212.500
Eggsplore	
<i>Eggsplore</i>	450.000
AGORIA VZW	
<i>IBN Composieten</i>	204.691
FLAG VZW	
<i>FLAG - Flemish Aerospace Group</i>	374.447

BIJLAGE 16 - Clusters - Speerpuntclusters

Aanvrager/Projecttitel/Partners	Steun (€)
VIL VZW <i>Speerpuntcluster Logistiek</i>	1.500.000
FISCH vzw <i>Spearhead Cluster Chemistry and Plastics</i>	1.500.000
SIM VZW <i>Spearheadcluster Strategic Initiative Materials in Flanders</i>	1.363.995
Smart Grids Flanders <i>Spearheadcluster Smart Energy Region</i>	1.500.000

Agentschap
Innoveren & Ondernemen
Koning Albert II-laan 35 bus 12
1030 Brussel
www.vlaio.be